

การบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธในสังคมไทย

โดย

นางสาวยุพารักษ์ ชนะบวรวัฒน์

วิทยานิพนธ์นี้วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2560

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธในสังคมไทย

โดย

นางสาวยุพารักษ์ ชนะบวรวัฒน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2560

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

THE BUDDHISTS' VOWS TO THE SACRED IN THAI SOCIETY

BY

MISS YUPARAK CHANABAWORNWAT

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS IN BUDDHIST STUDIES
FACULTY OF LIBERAL ARTS
THAMMASAT UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR 2017
COPYRIGHT OF THAMMASAT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะศิลปศาสตร์

วิทยานิพนธ์

ของ

นางสาวยุพารักษ์ ชนะบวรวัฒน์

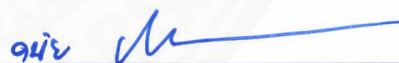
เรื่อง

การบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธในสังคมไทย

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

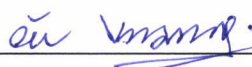
เมื่อ วันที่ ๒ สิงหาคม พ.ศ. 2561

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ดุษฎี ปรีชาเพิ่มประสิทธิ์)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(ศาสตราจารย์ ดร. วิชระ งามจิตระเจริญ)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์ วัฒนนะ)

คณบดี

(รองศาสตราจารย์ ดร. ดำรงค์ อดุลยฤทธิกุล)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธในสังคมไทย
ชื่อผู้เขียน	นางสาวยุพารักษ์ ชนะบวรวัฒน์
ชื่อปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ศาสตราจารย์ ดร. วัชรระ งามจิตรเจริญ
ปีการศึกษา	2560

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ประสงค์ในการวิจัย 3 ข้อ คือ 1. เพื่อศึกษาการบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธในสังคมไทย 2. เพื่อวิเคราะห์การบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธในสังคมไทยตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา และ 3. เพื่อวิเคราะห์แนวทางการบนที่เหมาะสมตามคำสอนในพระพุทธศาสนา จาก การเก็บรวบรวมข้อมูลจากบทความ หนังสือ และจากการสัมภาษณ์นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 7 รูป/คน

ผลการศึกษาพบว่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวพุทธไทยนิยมบนมีด้วยกันหลากหลาย สามารถ จำแนกได้เป็นหมวดหลัก 5 หมวด ได้แก่ พระพุทธรูป รูปเคารพพระเกจิ พระเครื่อง เทพ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่น ซึ่งจุดประสงค์ที่ทำให้ชาวพุทธบนบานต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นมีหลายประการ ไม่ว่าจะเป็น เรื่องความสำเร็จด้านการทำงาน การเงิน การศึกษาเล่าเรียน ความรัก ครอบครัว สุขภาพ และความปลอดภัย เมื่อได้สมความปรารถนาตามที่บนไว้ ก็จะมีการแก้บนตามคำบอกกล่าวของผู้บน เช่น การแก้บนด้วยการถวายวัตถุสิ่งของ การแสดง การสร้างบุญหรือการทำความดี

การวิเคราะห์ความสอดคล้องและความไม่สอดคล้องของการบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์กับคำสอนของพระพุทธศาสนา คือ เทวดา พุทธานุภาพ อธิษฐานธรรม การบูชา อนุสสติ และหลักกรรมและการพึ่งตนเองพบว่า มีทั้งที่ขัดแย้งอย่างชัดเจนและไม่ขัดแย้งอย่างรุนแรง กล่าวคือ การบนแม้ว่าจะไม่สอดคล้องกับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาโดยตรง แต่พออนุโลมได้เพราะยังมีประโยชน์และไม่ได้ขัดแย้งอย่างรุนแรงในบางกรณี การบนที่สอดคล้องกับคำสอนทางพระพุทธศาสนาคือการบนตามกรอบปฏิบัติเรื่องอธิษฐานธรรมตามที่ปรากฏในครั้งพุทธกาล ชาวพุทธโดยทั่วไปมักได้ยินคำว่าอธิษฐาน ในความหมายหรือพฤติกรรมที่หมายถึงการบน เมื่อจะทำการสิ่งใดก็มักจะอธิษฐานขอสิ่งนั้นสิ่งนี้อยู่เสมอ ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง

แนวทางการบ่นที่สอดคล้องกับหลักพระพุทธศาสนานั้น คือ การอธิษฐาน อธิษฐานในทางพระพุทธศาสนา คือ ความตั้งใจมั่นในสิ่งที่ต้องการหรือสิ่งที่จะทำ หมายความว่าเมื่อตั้งใจอธิษฐานแล้ว จะต้องทำอย่างนี้เรื่อยไป จนประสบความสำเร็จ ดังเช่นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ตั้งสัจจะอธิษฐานว่าจะไม่ลุกไปไหนหากแม้อยังไม่ได้บรรลุธรรม แม้ต้องแลกด้วยชีวิตก็ตาม

คำสำคัญ: การบ่น, สิ่งศักดิ์สิทธิ์, ชาวพุทธไทย

Thesis Title	THE BUDDHISTS' VOWS TO THE SACRED IN THAI SOCIETY
Author	Miss Yuparak Chanabawornwat
Degree	Master of Arts
Major Field/Faculty/University	Buddhist Studies Faculty of Liberal Arts Thammasat University
Thesis Advisor	Professor Watchara Ngamchitcharoen, Ph.D.
Academic Years	2017

ABSTRACT

This research has 3 objectives: to study the Buddhists' vows to the sacred in Thai society, to analyze the Buddhists' vows to the sacred in relevance to Buddhist doctrines, and to analyze the guidelines for the proper vows in accordance with Buddhist doctrines. Data collection is from articles, books and interviews with the 7 academics.

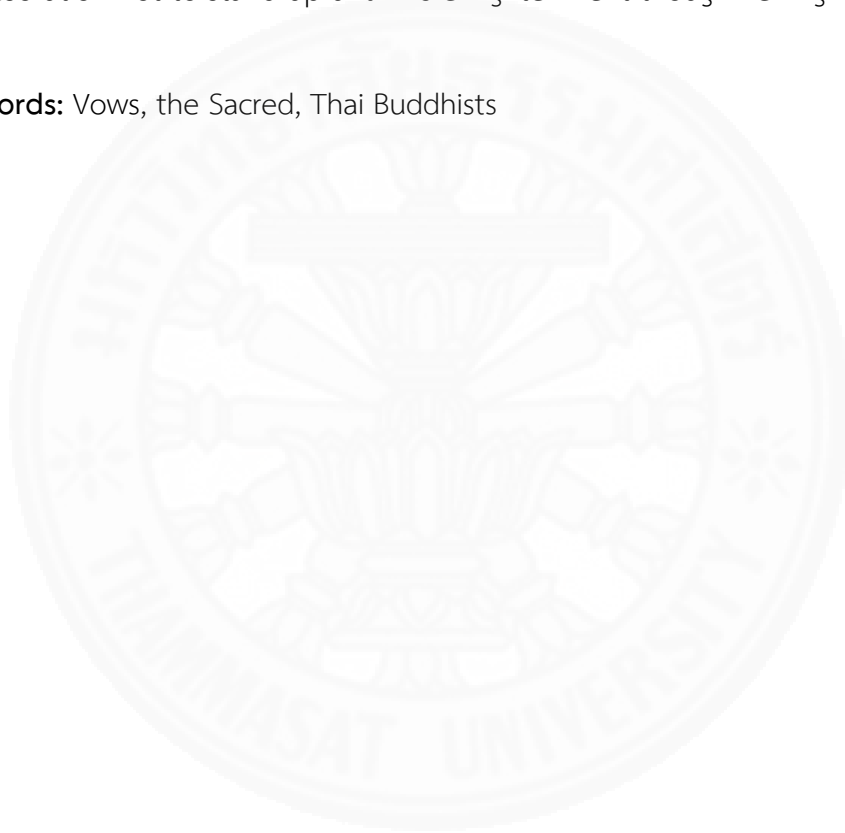
It is found that the sacred to which Thai Buddhists mainly make a vow are the Buddha's sculptures, the holy monks' sculptures, the amulets and other. The objectives of making a vow are various, for example, success in career, wealth, education, love, family, health, and safety. Once the wish comes true, various methods are applied in order to fulfill the vow, e.g. giving alms, acting a performance, to do merit or good deeds.

As for the consistency and inconsistency of making a vow to the Buddhist principles, i.e. deities, the magical power of the Buddha, principle of worship, recollection, Karma and self-reliance, some vows are clearly contradictory with them but some are not or can be accepted, i.e. even though they may not be directly consistent with the Buddhist doctrines but they are beneficial and not in serious conflict. The vows that are consistent with the Buddhist doctrines are the vows in form of the practice of *Adhiṭṭhāna* or resolution as in the time of the Buddha. The

Thai Buddhists are familiar with Adhiṭṭhāna in the meaning of making a vow and like to make a vow to ask for what they want. It is not the right action.

The guideline of making a vow that is consistent the Buddhist doctrines is Adhiṭṭhāna which is, according to Buddhism, is a resolution or determination. According to the doctrine of Adhiṭṭhāna, after a resolution has been made, one must keep on doing whatever he/she has made a resolution to like the Buddha who had the resolution not to stand up until his enlightenment though he might lose his life.

Keywords: Vows, the Sacred, Thai Buddhists

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จลุล่วงไปไม่ได้ หากไม่ได้รับความเมตตาและคำแนะนำที่มีคุณค่าอย่างยิ่งจาก ศาตราจารย์ ดร.วัชระ งามจิตรเจริญ ผู้ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ที่ได้กรุณาสละเวลาให้คำปรึกษาและคำแนะนำที่ดี ตลอดจนหมั่นกระตุ้นเตือน สอบถามความคืบหน้าของวิทยานิพนธ์อยู่เสมอ รวมถึงรองศาสตราจารย์ดุษฎี ปรีชาเพิ่มประสิทธิ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ วัฒนะ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทั้งสองท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์และช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ อีกทั้งขอกราบขอบพระคุณครูบาอาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้อบรมสั่งสอนและให้คำแนะนำที่ดีตลอดมา ทำให้ผู้วิจัยมีความรู้ความสามารถ อันเป็นรากฐานที่สำคัญในการนำมาประยุกต์ใช้สำหรับการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 7 รูป/คน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์และเสียสละเวลาให้สัมภาษณ์เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ได้แก่ พระธรรมกิตติเมธี (เกษม สญฺญโต) ดร., พระราชปริยัติมุนี (เทียบ สิริญาโณ) ผศ.ดร., พระเมธาวิสัยรส (สุเทพ ปสิวิโก) ผศ.ดร., ผศ.ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโณม, ผศ. ดร.เดโชพล เหมนาไลย, ผศ.ดร.ชาญณรงค์ บุญหนุน, ผศ.ดร.ประเสริฐ รุณรา และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่งานบัณฑิตศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่อำนวยความสะดวกในการติดต่อและประสานงานในทุกด้านตลอดมา

ท้ายที่สุดนี้ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อจักราวุธ และคุณแม่ศิริณี ชนะบวรวัฒน์ ผู้ซึ่งอยู่เบื้องหลังความสำเร็จและเป็นกำลังใจสำคัญยิ่ง ในการผลักดันให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณประโยชน์อันใด ผู้ศึกษาขอมอบความดีทั้งหมดให้กับครูบาอาจารย์และผู้มีพระคุณของผู้วิจัยทุกคน แต่หากมีข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดประการใดผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

นางสาวยุพารักษ์ ชนะบวรวัฒน์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย	3
1.3 คำจำกัดความ นิยามศัพท์	3
1.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	3
1.5 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.6 วิธีการดำเนินการวิจัย	6
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 ความหมาย ความเป็นมา และหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการบน	8
2.1 ความหมายและความเป็นมาของการบน	8
2.1.1 ความหมายของการบน	8
2.1.1 ความเป็นมาของการบน	9
2.2 หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการบน	10
2.2.1 เทวดา	10
2.2.2 พุทธานุภาพ	12
2.2.3 บุญ	13
2.2.4 อนุสติ	14
2.2.5 หลักกรรมและการพึ่งตนเอง	15
2.2.6 อธิษฐาน	16
บทที่ 3 การบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธในสังคมไทยในปัจจุบัน	19

3.1 สาเหตุและจุดประสงค์ของการบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธในสังคมไทย	19
3.1.1 สาเหตุของการบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธในสังคมไทย	19
3.1.1.1 ความทุกข์ ความต้องการพ้นทุกข์และความต้องการความ มั่นใจ	19
3.1.1.2 ความเชื่อที่สืบทอดมาในสังคมไทย	22
3.1.2 จุดประสงค์ของการบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธในสังคมไทย	23
3.1.2.1 ด้านการงาน การเงิน	24
3.1.2.2 ด้านการศึกษา	27
3.1.2.3 ด้านความรักและครอบครัว	28
3.1.2.4 ด้านสุขภาพและความปลอดภัย	29
3.2 รูปแบบการบนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์	30
3.2.1 การบนพระพุทธรูป	30
3.2.2 การบนรูปเคารพพระเกจิ และพระเกจิ	34
3.2.3 การบนพระเครื่อง	38
3.2.4 การบนเทพ	40
3.2.5 การบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่นๆ	42
3.3 การแก้บน	46
3.3.1 การถวายวัตถุสิ่งของ	46
3.3.2 การแสดง	51
3.3.3 การสร้างบุญหรือการทำความดี	52
3.3.4 การแก้บนด้วยวิธีการอื่นๆ	52
บทที่ 4 วิเคราะห์การบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธในสังคมไทยตามคำสอนใน พระพุทธศาสนา	54
4.1 ความสอดคล้องและไม่สอดคล้องของการบนกับคำสอนในพระพุทธศาสนา	54
4.1.1 เทวดา	54
4.1.2 พุทธานุภาพ	56
4.1.3 บุญ	57
4.1.4 อนุสสติ	58
4.1.5 กรรมและการพึ่งตนเอง	59
4.1.6 อธิษฐาน	64
4.2 แนวทางการบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เหมาะสมตามคำสอนของพระพุทธศาสนา	66
4.2.1 จุดประสงค์ที่เหมาะสมของการบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์	66

4.2.2 การแก้บันทึกที่เหมาะสม	67
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	71
5.1 สรุปผลการวิจัย	71
5.2 ข้อเสนอแนะ	72
รายการอ้างอิง	74
ภาคผนวก	
ก. อักษรย่อชื่อคัมภีร์ในพระพุทธศาสนา	84
ข. หนังสือรับรองการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ชุดที่ 2	85
ค. แบบสัมภาษณ์	86
ประวัติผู้เขียน	87

บทที่ 1

บทนำ

1.1 และความสำคัญของปัญหา

คนไทยนอกจากจะนับถือพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นๆ แล้ว ยังมีความเชื่อเรื่องผี วิญญาณ ไสยศาสตร์ โชคลาง อาถรรพ์ เทพเจ้าบุญ บาป กรรม ฯลฯ ซึ่งคติความเชื่อดังกล่าวมีความหมายต่อวิถีชีวิต ตลอดจนแบบแผนในการดำเนินชีวิตของคนไทย (อิริราชย์ นันชันติดู, 2558 น. 1) ความเชื่อเกี่ยวกับภูตผีปีศาจโชคลางและการบนบานยังคงแทรกซึมอยู่ในคนไทยทุกยุคทุกสมัย ซึ่งความเชื่อต่างๆ เหล่านี้มีมาตั้งแต่อดีตและผ่านการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นจนมาถึงปัจจุบัน

การบน หรือการบนบาน ซึ่งบางครั้งชาวบ้านเรียกว่า “การบนบานศาลกล่าว” เป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งของชาวพุทธไทยที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เรียกได้ว่าเป็นพฤติกรรมและความเชื่อที่มีอยู่ในจิตใจของคนไทยเกือบทุกคน การบนบานศาลกล่าวคือการขอร้องและอ้อนวอนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ช่วยเหลือ หากสิ่งนั้นสำเร็จ ผู้ที่บนบานจะนำสิ่งของมาตอบแทนหรือทำตามสัญญาที่ให้ไว้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525, น.460)

ความเชื่อและการบนบานเป็นสิ่งที่ยากจะลบเลือนออกไปจากสังคมไทย การจะปฏิเสธความเชื่อต่างๆ ในสังคมไทย โดยจะให้ยึดหลักเหตุผลอย่างเดียวคงไม่ได้ เพราะในชีวิตประจำวันของเราถูกสอนถูกกล่อมเกลาด້วยระบบความเชื่อเริ่มตั้งแต่ในสถาบันครอบครัว คนไม่มีลูกก็ไปบนขอลูกขอเพศชายเพศหญิงให้ลูก ขอให้ลูกสมบูรณ์แข็งแรง ซึ่งความเชื่อเหล่านี้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตเป็นอย่างมาก ทำให้สังคมไทยมีความเชื่อการบนบานทำให้เกิดการเคารพนับถือเจ้าพ่อเจ้าแม่ต่างๆ มากมายเกิดขึ้น เหตุการณ์ล่าสุดคือ "การบนเจ้าพ่อนกฟ้า" การบนเจ้าพ่อนกฟ้าเป็นการบนรูปแบบใหม่ที่ตอบสนองคนในสังคมเมืองที่มีความเร่งรีบ ใช้ชีวิตแข่งขันกับเวลาไม่สะดวกในการเดินทาง ในกลุ่มวัยรุ่นถึงวัยกลางคนจึงหันมาบนบานผ่านช่องทางทวิตเตอร์ ซึ่งเรียกว่าการบนเจ้าพ่อนกฟ้า

ในการบนของชาวพุทธไทยในปัจจุบันนั้นมักนิยมบนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งในพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นโดยเฉพาะศาสนาพราหมณ์-ฮินดู จะพบมีพิธีกรรมการบนสืบต่อมา เช่น การบนพระพุทธรูป บนกับรูปเคารพพระเกจิ และบนกับรูปเคารพของเทพต่างๆ มีพระพรหมเป็นต้น แต่ที่ชาวพุทธไทยนิยมบนกันมากที่สุดคือ พระพุทธรูป เนื่องจากแต่เดิมมีความเชื่อว่าพระพุทธรูปเปรียบเสมือนตัวแทนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แม้พุทธองค์ปรินิพพานไปนานแล้ว แต่

ชาวพุทธจำนวนมากก็เชื่อว่าพลังอำนาจของพระพุทธรูปยังคงหลงเหลืออยู่ และบางส่วนเชื่อว่าพระพุทธรูปแต่ละองค์มีเทวดาสถิตอยู่ ซึ่งในประเทศไทยมีการสร้างพระพุทธรูปขึ้นเป็นครั้งแรกในสมัยทวารวดีและพัฒนาเป็นลำดับ ทำให้เกือบทุกวัดในประเทศไทยจะมีพระพุทธรูปประดิษฐานอยู่ เป็นสัญลักษณ์สำคัญสูงสุดทางพระพุทธศาสนาอีกประการหนึ่งให้ชาวพุทธได้กราบไหว้บูชา

อนึ่ง หากเป็นวัดที่มีพระพุทธรูปชื่อเสียงโด่งดังด้วยแล้วนั้น ผู้คนก็มักจะนิยมไปสักการบูชาเพื่อขอพรและบวชนานในสิ่งต่างๆที่ตนหวัง เช่น พระพุทธโสธรเด่นในเรื่องการขอบุตร ขอโชคลาภ ความร่ำรวย หลวงพ่อโต เด่นในเรื่องการค้าขายเจริญรุ่งเรือง เรื่องการมีโชคในการเดินทาง (มณี แสงธรรม, 2555, น.205)

นอกจากการบวชด้วยสิ่งของและการละเล่นต่างๆแล้ว ชาวพุทธไทยยังนิยมบวชด้วยวิธีอื่นๆ เช่น การบวชดั่งจะเห็นได้จากกรณีของบงกช คงมาลัย ซึ่งคนไทยรู้จักกันในนาม “ต๊ัก บงกช” ที่บวชขอพรเพื่อหวังส่งผลบุญให้แม่ของเธอมีอาการดีขึ้นจากการป่วย (www.dailynews.co.th, 30 มีนาคม 2559) การบวชของ ต๊ัก บงกช อาจมองในทางพระพุทธศาสนาได้ว่าเป็นการปฏิบัติบูชา เพราะเธอเลือกที่จะถือศีลปฏิบัติธรรมเป็นการสร้างบุญกุศลอีกทางหนึ่ง

แต่นอกจากนี้การบวชที่เห็นเป็นประเด็นให้เกิดความสงสัยเป็นไปได้ในทางล่อแหลมก็มีปรากฏให้เห็น ดังกรณีตัวอย่างของชายกลุ่มหนึ่งที่มาแก้บนกับพระพุทธรูปคือหลวงพ่อบุญ อำนวยวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง โดยวิธีการคือ เปลื้องผ้าร้ายร่ำรอบองค์พระพุทธรูป พร้อมกับมีการตีปี่ให้จังหวะ ผู้ที่ไปแก้บนมีความเชื่อว่าหลวงพ่อบุญมีความศักดิ์สิทธิ์ในเรื่องการขอให้รอดจากการถูกเรียกเป็นทหาร (www.dailynews.co.th, 9 เมษายน 2559) การกระทำลักษณะนี้อาจมองได้ว่าเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสมหรือไม่

จากข้อมูลดังกล่าวมา การบวชสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธในสังคมไทยจึงมีความหลากหลาย และมีปัญหาว่าขัดแย้งกับคำสอนของพระพุทธศาสนาเรื่องการบูชา และหลักกรรมเป็นต้นหรือไม่ และมีความเหมาะสมตามคำสอนของพระพุทธศาสนาหรือไม่ ทำให้เป็นเรื่องที่น่าศึกษาว่าการบวชสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธไทยสอดคล้องกับหลักธรรมหรือคำสอนของพระพุทธศาสนาหรือไม่ อย่างไร และการบวชรวมถึงการแก้บนที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไรตามคำสอนทางพระพุทธศาสนา

ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการบวชว่ามีความเป็นมาอย่างไร รวมไปถึงศึกษาพฤติกรรมของชาวพุทธไทยในการบวชต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์และการแก้บนที่แปลกพิสดารในสังคมปัจจุบันว่า ขัดกับหลักธรรมหรือคำสอนทางพระพุทธศาสนาหรือไม่ และควรปฏิบัติอย่างไรจึงจะสอดคล้องกับคำสอนทางพระพุทธศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวพุทธไทยนิยมไปแก้บนสามารถช่วยให้สำเร็จถึงความปรารถนาตามที่มุ่งหวังไว้ได้หรือไม่ อย่างไร ตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา

1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาการบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธในสังคมไทย
- 1.2.2 เพื่อวิเคราะห์การบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธในสังคมไทยตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา
- 1.2.3 เพื่อวิเคราะห์แนวทางการบนที่เหมาะสมตามคำสอนในพระพุทธศาสนา

1.3 คำจำกัดความ นิยามศัพท์

การบน,บนบาน, บนบานศาลกล่าว หมายถึง การขอร้องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ช่วยโดยให้คำมั่นว่าจะให้สิ่งของตอบแทนหรือทำตามที่ให้สัญญาไว้เมื่อเป็นผลสำเร็จ ในที่นี้หมายรวมถึงการแก้บนด้วย

สิ่งศักดิ์สิทธิ์ หมายถึง สิ่งที่เชื่อว่ามีอำนาจเหนือธรรมชาติ สามารถบันดาลให้เป็นไปหรือให้สำเร็จได้ดังปรารถนา เช่น บันดาลให้เขาหายจากโรคร้าย ในที่นี้หมายเฉพาะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในพระพุทธศาสนามีพระพุทธรูป เป็นต้น และสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่นๆ ที่ชาวพุทธไทยนับถือ

ชาวพุทธไทย หมายถึง ประชาชนชาวไทยที่นับถือพระพุทธศาสนาเถรวาท

1.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธในสังคมไทย โดยตรงมีไม่มากนัก ส่วนมากจะเกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์มากกว่า ดังจะนำมากล่าวพอสังเขปดังนี้

1.4.1 งานวิจัย

1.4.1.1 พระครูสิริรัตนานุวัตร ศึกษาเรื่อง “การบนบาน บวงสรวง: แนวคิดหลักการ อิทธิพล ต่อสังคมไทย” (2556, บทคัดย่อ) ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่มาบนบานต่อพระพุทธรูปราช มักจะบนบานในเรื่อง ขอให้ได้บุตร ขอให้หายป่วย ขอให้ได้ของที่ทำหายกลับคืน ขอให้ถูกหวยรวยเบอร์ ขอให้เรียนเก่ง ขอให้ได้เกรดคะแนนดี ขอให้มิใช่กลางขอให้มีฐานะดี ร่ำรวย ขอให้ได้ตำแหน่ง ขอให้ได้เลื่อนยศ แต่หลักการการบนบานนั้นก็จะมี การแก้บนตามที่ตกลง ซึ่งเครื่องบนบานจะมี พวงมาลัย ละครรำ หัวหมู ผลไม้ ไข่ต้ม ดอกไม้ บายศรี มากกราบไหว้หลวงพ่อบอกขอเป็นลูกหลวงพ่อบอก

บวชแก้บน ทำดีแก้บน ให้ทานแก้บน เลี้ยงเพลพระสงฆ์ เลี้ยงอาหารแก่นักเรียน เป็นเจ้าภาพบวชพระแก้บน

ในวิทยานิพนธ์นี้ได้ศึกษาการบนบานกรณีศึกษาเฉพาะพระพุทธรูปชินราช แต่งานของผู้วิจัยจะเน้นศึกษาการบนบานของชาวพุทธที่มีต่อพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์และรูปเคารพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่นๆ ทางพระพุทธศาสนาด้วย

1.4.1.2 กชกร ตูลารักษ์ ศึกษาเรื่อง “ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์กับการค้าขายในมหาวิทยาลัยรามคำแหง” (2546, บทคัดย่อ) ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่จะนำพระพุทธรูปมาไว้บูชาในร้านเพื่อเป็นสิริมงคล รองลงมาได้แก่ นางกวัก ปลัดขิก ป้ายค้าขายรวย ยันต์ ฯลฯ ผู้ทำการค้าขายอาหารภายในมหาวิทยาลัยรามคำแหงนั้นแม้ว่าจะมีการนับถือบูชาวัตถุมงคลที่นำมาไว้ในร้าน แต่ก็ได้คาดหวังว่าวัตถุมงคลเหล่านั้นจะบันดาลให้การค้าขายประสบผลสำเร็จได้ เพราะยังมีเหตุปัจจัยอื่นที่เป็นส่วนสำคัญ เช่น การบริการที่ดี ฝีมือในการปรุงอาหาร และทำเลที่ตั้งของร้าน เป็นต้น ดังนั้นการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์จึงเป็นการทำให้เกิดมีกำลังใจขึ้น สบายใจขึ้น ซึ่งเป็นคุณค่าทางจิตใจประการหนึ่ง กล่าวได้ว่าอานุภาพของสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นส่งผลในทางอ้อมต่อผู้ทำการค้าขาย

งานวิจัยนี้ได้ศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อและพฤติกรรมการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของพ่อค้าแม่ค้า ซึ่งในการบูชานี้จะเป็นในลักษณะของการขอพร, การอ้อนวอน, การอธิษฐาน ซึ่งต่างจากงานของผู้วิจัยตรงที่งานของผู้วิจัยเน้นการศึกษาเรื่องการบนบานเป็นหลัก โดยจะมีการกล่าวถึงการขอพร, การอ้อนวอน, และการอธิษฐานด้วย

1.4.1.3 พระภูเมธ สุเมธ (พูนสุวรรณ) ศึกษาเรื่อง “ความเชื่อและพฤติกรรมของชาวพุทธที่มีต่อพระเจ้าแก้วตอวัดสวนดอก เชียงใหม่” (2553, บทคัดย่อ) จากผลการศึกษาพฤติกรรมที่มีต่อพระพุทธรูป พบว่า โดยส่วนใหญ่พุทธศาสนิกชนมีพฤติกรรมที่ปฏิบัติต่อพระพุทธรูปด้วยการกราบไหว้บูชา การบริจาคน้ำจืดในตู้บริจาคน้ำ แต่ยังมีส่วนหนึ่งที่มีพฤติกรรมปฏิบัติในความเชื่อดั้งเดิมคือ การอ้อนวอนขอพร และมีความเชื่อในเรื่องชะตาชีวิตด้วยการเสี่ยงเซียมซี

งานวิจัยนี้ได้ศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อและพฤติกรรมของชาวพุทธที่มีต่อพระพุทธรูปคือพระเจ้าแก้วตอเพียงองค์เดียว แต่งานของผู้วิจัยมุ่งประเด็นศึกษาในเรื่องการบนบาน ซึ่งเป็นหนึ่งในพฤติกรรมของชาวพุทธที่ปฏิบัติต่อพระพุทธรูปและสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่นๆ

1.4.1.4 ศิริพร วิทยุฒิ ศึกษาเรื่อง “อิทธิพลความเชื่อในหลวงพ่อโสธรที่มีต่อวิถีชีวิตของชาวพุทธ” (2554, บทคัดย่อ) พบว่าอิทธิพลความเชื่อในหลวงพ่อโสธรที่มีต่อวิถีชีวิตของชาวพุทธนั้นมีลักษณะสอดคล้องกับแนวคำสอนเรื่องศรัทธาในพระพุทธศาสนา เช่น หลักพระ 5 คือ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา ฉะนั้นความเชื่อในหลวงพ่อโสธรจึงมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของผู้เคารพ

และก่อให้เกิดพลังหรือกำลังใจในการแก้ไขปัญหาของผู้นับถือในด้านปัญหาชีวิต ปัญหาสุขภาพ ปัญหาการศึกษา และปัญหาการค้าขาย เป็นต้น

ในงานวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาอิทธิพลความเชื่อในหลวงพ่อโสธรที่มีต่อวิถีชีวิตของชาวพุทธ ในงานวิจัยมีข้อมูลบางส่วนกล่าวถึงวิธีการในการบนบานของชาวพุทธที่มีความศรัทธาต่อพระพุทธรูปต่างจากงานของผู้วิจัยตรงที่ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการบนบานของชาวพุทธไทยที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ มีพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น

1.4.1.5 ทศภรณ์ แซ่ตั้ง ศึกษาเรื่อง “ความเชื่อเกี่ยวกับการบนบานและการแก้บน: กรณีศึกษาบ้านปากกั้งหมู่ที่ 5 ตำบลท่าแฝก อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์” (2540, บทคัดย่อ) พบว่าประโยชน์ที่ชาวบ้านได้รับในการบนบานและการแก้บน คือการที่ชาวบ้านมีความมั่นใจในการทำสิ่งต่างๆ มากขึ้นและลดความตึงเครียดเมื่อประสบกับปัญหาที่ตัวผู้บนไม่สามารถแก้ไขได้

งานวิจัยนี้ศึกษาการบนบานโดยมีกรณีศึกษาที่บ้านปากกั้ง จังหวัดอุตรดิตถ์ แต่งานของผู้วิจัยจะศึกษาการบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในพระพุทธรูปศาสนาโดยรวม มีพระพุทธรูป เป็นต้น

จากการรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า งานวิจัยที่ศึกษาเฉพาะเรื่องการบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธไทยในภาพรวมโดยตรงนั้นยังไม่มีผู้ใดศึกษา ส่วนใหญ่จะพบแต่งานวิจัยที่ศึกษาพฤติกรรมความเชื่อของชาวพุทธที่มีต่อพระพุทธรูปองค์ใดองค์หนึ่งและมีการกล่าวถึงการบนเพียงบางส่วน ซึ่งต่างจากงานของผู้วิจัยตรงที่จะมุ่งประเด็นศึกษาเฉพาะเรื่องของการบนในภาพรวมโดยตรง โดยจะศึกษาประวัติความเป็นมาของการบนทั้งในอดีตจนถึงปัจจุบัน รวมไปถึงศึกษาความเชื่อและพฤติกรรมของชาวพุทธที่ประพฤติปฏิบัติต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในรูปแบบของการบนบานว่าควรหรือไม่ และมีแนวทางในการปฏิบัติตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาอย่างไร

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยแบ่งขอบเขตการวิจัยดังนี้

1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาเฉพาะการบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธในสังคมไทย โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องในพระพุทธรูปศาสนาที่มีพระพุทธรูป เป็นต้น และสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่นๆ ที่ชาวพุทธไทยเคารพนับถือ

1.5.2 ขอบเขตด้านข้อมูล ศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการบนของชาวพุทธในสังคมไทยและการสัมภาษณ์นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนาทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์จำนวน 7 รูป/คน

1.6 วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาเอกสารและใช้การสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.6.1 สืบหาเอกสารและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการขนานนึ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธในสังคมไทยจากเอกสารต่างๆ ได้แก่ หนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่อไปนี้

- ก) สำนักหอสมุดแห่งชาติ
- ข) สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ค) สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ง) สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยรามคำแหง

1.6.2 รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นนักวิชาการทั้งคุณหัสดีและบรรพชิต จำนวน 7 รูป/คน โดยใช้ความเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในการคัดเลือก มีรายนามดังนี้

1. พระธรรมกิตติเมธี (เกษม สลัญญโต), ดร. อดีตรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
2. พระราชปริยัติมุนี (เทียบ สิริญาโณ), ผศ.ดร. คณบดีคณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย
3. พระเมธาวิเชียร (สุเทพ ปลิวโก), ผศ.ดร. รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
4. ผศ.ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโฉม, ผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
5. ผศ. ดร.เดโชพล เหมนาไลย ประธานโครงการปริญญาโท สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
6. ผศ.ดร.ชาญณรงค์ บุญหนุน หัวหน้าภาควิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
7. ผศ.ดร.ประเสริฐ รุณรา อาจารย์ภาควิชาภาษาไทยและภาษาวัฒนธรรมตะวันออก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

1.6.3 เรียบเรียงและจัดลำดับข้อมูลที่ค้นคว้ามาอย่างเป็นระบบ

1.6.4 นำข้อมูลที่ได้มาศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ ตีความและแสดงความคิดเห็นของ
ผู้วิจัย

1.6.5 สรุปและนำเสนอผลการวิจัย

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 ได้ทราบการบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธในสังคมไทย

1.7.2 ได้ทราบการบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธในสังคมไทยตามคำสอนของ

พระพุทธรศาสนา

1.7.3 ได้แนวทางการบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เหมาะสมของชาวพุทธในสังคมไทยตามหลักคำ
สอนในพระพุทธรศาสนา

บทที่ 2

ความหมาย ความเป็นมา และหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการบว

การบว (Vows) ถือเป็นสิ่งที่พบเห็นได้โดยทั่วไปในสังคมไทย มักปรากฏให้เห็นในทุกสถานที่ที่กล่าวขานว่ามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นสามารถทำให้มนุษย์ยอมกระทำในสิ่งที่บางครั้งตนเองยังไม่ทราบสาเหตุหรือความหมาย ตลอดจนมิทราบที่มาของการบวก็มี เช่น ในการบวสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ แล้วมีการแก้บนด้วยการจุดประทัด การเปลื้องผ้า หรือการถวายไข่ดิบ สิ่งเหล่านี้อาจกล่าวได้ว่าคนที่บวส่วนใหญ่มักไม่ได้ให้ความสนใจถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการแก้บน เพราะหวังเพียงให้ได้รับสิ่งที่ตนบวไว้ นั้นสมปรารถนา ซึ่งในบทนี้จะนำเรื่องความหมาย ความเป็นมาของการบวสิ่งศักดิ์สิทธิ์และหลักคำสอนที่เกี่ยวข้องกับการบวมาอธิบายเพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาเรื่องนี้ต่อไป

2.1 ความหมายและความเป็นมาของการบว

2.1.1 ความหมายของการบว

คำว่า การบว การบวบาน หรือ การบวบานศาลกล่าว หมายถึง การขอร้องและอ้อนวอนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ช่วยเหลือ หากสิ่งนั้นสำเร็จ ผู้ที่บวบานก็จะนำสิ่งของมาตอบแทนหรือทำตามสัญญาที่ให้ไว้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525, น.460)

พระครูสิริรัตนานุวัตร กล่าวว่า การบวบาน หมายถึง การขอให้ได้ในสิ่งที่ตนหวังกับองค์เทพที่ศักดิ์สิทธิ์องค์ใดองค์หนึ่ง เมื่อได้ตามที่บวบานแล้วก็นำสิ่งของที่บวบานไว้นั้นมาแก้บนตามสัญญา การบวบานนี้จะมีเครื่องบวบานเป็นสิ่งมีชีวิตที่ตายและสุกแล้ว มีหัวหมู ไข่ต้ม ดอกไม้ แต่ผลไม้จะเป็นผลไม้ที่ดิบและสดหรือขึ้นอยู่กับองค์เคารพนั้นๆ (พระครูสิริรัตนานุวัตร, 2558, น.5)

ทศภรณ์ แซ่ตั้ง กล่าวว่า การบวบานถือได้ว่าเป็นยาทางใจอย่างหนึ่ง สำหรับผู้ที่ต้องการที่พึ่งหรือที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจและเมื่อใดที่ชาวบ้านรู้สึกว่าการดำเนินชีวิตในด้านต่างๆ แล้ว การบวบานคงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยลดความเครียดทางอารมณ์ได้ ถึงแม้ว่าการบวบานจะไม่ได้ประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหวังเอาไว้ทุกครั้งที่บวก็ตาม (ทศภรณ์ แซ่ตั้ง, 2544, น.98)

ดังนั้น ผู้วิจัยจะขอสรุปความหมายของการบวว่า การบว หรือการบวบานศาลกล่าว หมายถึง การขอร้องอ้อนวอนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งในพระพุทธศาสนาและนอกรศาสนา ขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านั้นช่วยเหลือตน ถ้าหากสิ่งที่บวขอสำเร็จผู้ที่บวก็จะมีสิ่งของมาตอบแทนหรือทำตามสัญญาที่ให้ไว้

2.1.2 ความเป็นมาของการบน

การบน เป็นพิธีกรรมที่มีมาตั้งแต่ยุคสังคมนิยม เป็นช่วงยุคก่อนประวัติศาสตร์ ยกตัวอย่างเช่น ในสังคมของชาวลักบารา (Lugbara) ชายผู้เป็นหัวหน้าครอบครัวจะเซ่นไหว้บนบาน และขอให้วิญญาณของพ่อตนบันดาลให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บหรือเคราะห์ร้ายแก่ลูกหลานบางคนที่ไม่เคารพในกฎระเบียบของวงศ์ตระกูล และเมื่อเกิดโรคภัยไข้เจ็บหรือสมาชิกคนใดเกิดประสบภัยพิบัติต่างๆ หัวหน้าครอบครัวก็ต้องทำพิธีเซ่นไหว้และขอขมาต่อดวงวิญญาณบรรพบุรุษ เช่นเดียวกับกับชาวกูรูรัมบา (Gururumba) ในนิวกินี ที่มีความเชื่อว่าหากสมาชิกของสังคมละเมิดกฎข้อห้ามหรือมีพฤติกรรมล่วงละเมิดต่อวิญญาณบรรพบุรุษ วิญญาณจะลงโทษซึ่งอาจดลบันดาลให้เกิดการเจ็บไข้ได้ป่วยหรือภัยพิบัติอื่นๆ ได้ ฉะนั้นชาวกูรูรัมบาจึงทำพิธีฆ่าหมูเพื่อสังเวยและบนบานแก่ดวงวิญญาณบรรพบุรุษของตน (ยศ สันตสมบัติ, 2556, น.282-285) หรืออย่างกรณีการบูชา “วีนิสแห่งวิลเลนดอร์ฟ” (Venus of Willendorf) ที่มีปรากฏในอังกฤษ สเปน รัสเซีย จนถึงทวีปแอฟริกา เป็นความเชื่อที่เกิดขึ้นในช่วงปลายยุคหินเก่าที่สร้างเป็นรูปผู้หญิงที่กำลังจะตั้งครรภ์ นักมานุษยวิทยาได้ตั้งข้อสันนิษฐานว่ารูปแกะสลักนี้เป็นสัญลักษณ์ของเทพีแห่งความอุดมสมบูรณ์ที่พวกมนุษย์หินเก่าได้สร้างขึ้นเพื่อประกอบพิธีบนบานศาลกล่าวต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพื่อให้ผู้หญิงคลอดบุตรได้อย่างปลอดภัย (คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540, น.14-15)

อารยธรรมกรีกโบราณก็มีความเชื่อเกี่ยวกับการบนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์เช่นกัน ดังมีปรากฏในมหากาพย์อีเลียด (Iliad) ว่าพระนางเฮคิวบา (Hecuba) ทรงบนบานต่อเทวีอะเธนี (Athena) ด้วยแม่วัวจำนวนสิบสองตัว หากกองทัพทรอยได้ชัยชนะเหนือกรีก (นายตำรา ณ เมืองใต้ (แปล), 2547, น. 61) ชาวอารยัน (Aryan) หรือที่นักมานุษยวิทยาเรียกว่า “เชื้อชาติอินโด-ยุโรป” (Indo-European) ที่อพยพเข้ามายังอนุทวีป (อินเดีย) (คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ม.ป.ป., น. 15) มีบรรพบุรุษร่วมกับอารยธรรมกรีกโบราณ จึงส่งผลให้สังคมอินเดียมีความเชื่อเรื่องนี้ด้วย ดังตัวอย่างเช่น ในสมัยพุทธกาลก็มีหญิงสาวผู้หนึ่งนามว่า สุชาดา เป็นธิดาของเศรษฐีในตำบลอูรุเวลาเสนาณิกม ได้บนรุกขเทวดาที่สถิตในต้นไทรไว้ว่า ขอให้สามีที่มีชาติสกุลเสมอกัน และมีบุตรคนแรกเป็นผู้ชาย จนกระทั่งนางสมปรารถนาตามที่นางขอไว้ นางจึงทำข้าวมธุปายาสไปถวายรุกขเทวดาตามที่ได้บนไว้ ขณะนั้นพระพุทธเจ้าประทับที่โคนต้นไทร นางเข้าใจว่าพระองค์เป็นเทวดาจึงถวายข้าวมธุปายาสแด่พระองค์ (ช.อุป. 25/354/137-138) เหตุการณ์นี้แสดงให้เห็นว่าสังคมอินเดียในขณะนั้นมีความเชื่อเกี่ยวกับการบนบานศาลกล่าว

ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาปรากฏเรื่องราวเกี่ยวกับการบนไว้หลายเรื่อง เช่น อรรถกถา ขุททกนิกาย ธรรมบท กล่าวว่า เศรษฐีนามว่า “มหาสุวรรณ” แต่งงานกับภรรยามานานหลายปีแล้วแต่ไม่มีบุตรด้วยกันเสียที วันหนึ่งหลังจากเศรษฐีอาบน้ำเสร็จ ได้เห็นต้นไม้ใหญ่ต้นหนึ่งมีลักษณะ

แตกต่างจากต้นไม้อื่นทั่วไป จึงคิดว่าต้นไม้ต้องมีเทวดาสถิตอยู่ เศรษฐีจึงบ่นว่า “หากข้าพเจ้าได้บุตรหรือธิดาแล้ว จะจัดเครื่องสักการบูชาอย่างยิ่งใหญ่มาถวายแต่ท่าน” ไม่นานนักภรรยาที่ตั้งครรภ์แล้วให้กำเนิดบุตรชาย เศรษฐีตั้งชื่อบุตรชายว่า “ปาละ” ซึ่ง ต่อมาถูกเรียกว่า “มหาปาละ” เพราะเศรษฐีมีบุตรชายคนเล็กอีกคนชื่อว่า “จุลปาละ” (ขุ.ธ.อ. 40/11/8-9)

อนึ่ง ความเชื่อเกี่ยวกับการบงกชี่มีปรากฏในศิลาจารึกของวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม (จารึกวัดโพธิ์) เรื่องตำนานมหาสงกรานต์ว่า มีเศรษฐีคนหนึ่งไม่มีบุตร วันหนึ่งถูกเพื่อนบ้านที่เป็นนักเลงสุรากล่าวสบประมาทว่า “ท่านมีสมบัติมากก็จริง แต่หาไม่มีบุตรไม่ เมื่อท่านตายไปสมบัติก็ตกเป็นของผู้อื่น สู้เราไม่ได้ถึงแม้จะยากจนแต่ก็มีบุตรคอยดูแลรักษายามเจ็บไข้ และรักษาทรัพย์สมบัติในยามที่เราสิ้นใจ” เศรษฐีได้ยินดังนั้นก็เกิดความทุกข์ใจเป็นอย่างมาก ท่านเศรษฐีให้บริวารล้างข้าวสารด้วยน้ำสะอาด 7 ครั้งก่อนแล้วหุงจนสุก เศรษฐีนำข้าวสุกนี้ไปถวายเทวดาประจำต้นไทรพร้อมกับอธิษฐานขอบุตร หลังจากนั้นภรรยาของเศรษฐีก็ตั้งครรภ์และให้กำเนิดบุตรชาย เศรษฐีตั้งชื่อบุตรชายคนนี้ว่า “ธรรมบาลกุมาร” (นิยะดา เหล่าสุนทร, 2544, น.289)

จากเหตุการณ์ทั้งหมดที่กล่าวมาชี้ให้เห็นว่า การบงกชี่มาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ เช่น การบงกชี่วิญญานบรรพบุรุษ พลังแห่งธรรมชาติ และเทพยดา ความเชื่อเช่นนี้มีกระจายอยู่ในทุกมุมของโลกตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แม้กระทั่งในสมัยพุทธกาลก็มีความเชื่อนี้ปรากฏ แม้กระทั่งคัมภีร์พระพุทธานุญาตกล่าวถึงเป็นหลักฐาน เช่น การบงกชี่เทวดาของนางสุชาดากับมหาสุวรรณเศรษฐี (บิดาของมหาปาละ หรือพระจักขุปาลเถระ) และเศรษฐีในตำนานมหาสงกรานต์ ซึ่งเป็นการกระทำที่แสดงออกให้เห็นถึงความต้องการที่พึงทางใจของมนุษย์

2.2 หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการบงกชี่

การบงกชี่โดยทั่วไปเป็นลักษณะของการอ่อนน้อมขอต่ออำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์บางอย่าง ซึ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นมีทั้งในและนอกพระพุทธศาสนา ทำให้มีความเชื่อมโยงและผสมผสานกันระหว่างความเชื่อทั้ง พุทธ พราหมณ์ และผี ในที่นี้จึงแบ่งหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็น 6 หัวข้อ เพื่อหาความสอดคล้องและไม่สอดคล้องของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ดังนี้

2.2.1 เทวดา

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ได้ให้ความหมายของ “เทวดา” ไว้ว่า ชาวสวรรค์มีกายทิพย์ ตาทิพย์ หูทิพย์ และอาหารทิพย์ เป็นโอปปาติกะ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, น. 582) ส่วนพจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ พ.ศ. 2556 ให้ความหมายของ

“เทวดา” ว่า หมู่เทพชาวสวรรค์ เป็นคำรวม เรียกชาวสวรรค์ ทั้งเพศชายและเพศหญิง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2556, น.138)

นอกจากนี้ เทวดา ยังหมายถึงชื่อของอุบัติเทพซึ่งเป็นเทพจำนวนหนึ่งในเทพ 3 จำพวกคือสมมติเทพเป็นเทวดาโดยสมมติ เช่น พระราชา พระเทวี พระราชกุมาร พระราชธิดา อุบัติเทพเป็นเทวดาโดยกำเนิดคือเทวดาในสวรรค์และพรหมโลก และวิสุทธิเทพเป็นเทพโดยความบริสุทธิ์คือ พระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระอรหันต์ทั้งหลาย (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2528, น.201) ตามคำอธิบายนี้แสดงว่า เทวดาในความหมายกว้างครอบคลุมทั้งเทวดาในสวรรค์และพระพรหมในพรหมโลกด้วย

พระมหาเกรียงไกร แก้วไชยะ ได้ให้ความหมาย คำว่า “เทวะหรือเทวดา” ไว้ว่า หมายถึงผู้ที่เป็นใหญ่หรือผู้ที่ประเสริฐ และหรือผู้ที่เพิลิตเพลินอยู่ด้วยกามคุณ หมายถึงผู้ที่อยู่ในโลกมนุษย์และที่เป็นอยู่ในโลกสวรรค์

ส่วนพระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) ได้ให้คำอธิบายที่แตกต่างออกไปว่า อุบัติเทวดา คือ การเกิดขึ้นของจิตที่ตั้งงามมิใช่เทวดาในสวรรค์ เราควรสร้างจิตให้เป็นพรหมเป็นเทวดา เป็นผู้ประเสริฐสร้างธรรมะขึ้นในจิตใจ (ปัญญานันทภิกขุ, 2510, น.43) ซึ่งในการปฏิบัติต่อเทวดานั้น ตามหลักของพระพุทธศาสนาเถรวาท ถือว่าเทวดามี 3 จำพวก ดังที่ได้อธิบายมาอุบัติเทพก็คือเทวดาในสวรรค์ เราควรปฏิบัติด้วยการอุทิศส่วนกุศลไปให้แต่ถ้าหวังความเจริญยิ่งๆ ขึ้นไป ควรปฏิบัติตนด้วยการรักษาศีล 5 เพื่อจะได้ไปเกิดในสวรรค์ร่วมกับเทวดา ดังพุทธพจน์ที่ว่าภิกษุทั้งหลายบุคคลประกอบด้วยธรรม 5 ประการย่อมดำรงอยู่ในสวรรค์เหมือนได้รับเชิญไปประดิษฐานไว้

ธรรม 5 ประการคือ

1. เป็นผู้เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์
2. เป็นผู้เว้นขาดจากการลักทรัพย์
3. เป็นผู้เว้นขาดจากการประพฤติดีในกาม
4. เป็นผู้เว้นจากการพูดเท็จ
5. เป็นผู้เว้นจากการเสพของมีนเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความ

ประมาท (อง.ปญจก. 22/145/242)

ผู้ที่จะเป็นเทวดาต้องรักษาศีล 5 เพื่อทำกาย วาจา มีความเรียบร้อย แต่โดยสรุปแล้ว ก็คือต้องประพฤติปฏิบัติตามคุณธรรมของเทวดา ด้วยการมีหิริหรือความละอายแก่บาป และโอตตปปะคือความเกรงกลัวต่อบาป ดังที่พระโพธิสัตว์ได้แสดงเทวธรรมแก่ยักษ์ตนหนึ่งว่า

บุคคลผู้ถึงพร้อมด้วยหิริและโอตตปปะ ตั้งมั่นอยู่ในสุกขธรรม (กุศลธรรม)

เป็นผู้สงบระงับ เป็นคนดีงาม ท่านเรียกว่า ผู้มีเทวธรรมในโลก (ขุ.ชา.27/6/3)

เมื่อชาวพุทธได้ ประพฤติปฏิบัติด้วยความมีหิริโอตตปยะ ย่อมทำให้มีความสะอาดบริสุทธิ์ที่มีความประเสริฐในโลกมนุษย์นี้ และเมื่อตายไปแล้วย่อมส่งผลให้บังเกิดเป็นเทวดาในสรวงสวรรค์ (พระมหาเกรียงไกร แก้วไชยะ, 2546, น.96)

เทวดาตามคำสอนของพระพุทธศาสนามีหลายระดับเพราะสวรรค์มี 6 ชั้น และพรหมโลกโดยเฉพาะรูปพรหมมีถึง 16 ชั้น เทวดาจึงมีภูมิลักษณ์ต่างกันไป แต่กล่าวโดยรวมได้ว่าเทวดาสามารถให้คุณและโทษหรือสามารถทำร้ายและช่วยเหลือมนุษย์ได้ดังปรากฏเรื่องเล่าในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา เช่น เทวดาบางองค์ที่เป็นเทวดาอันธพาลหรือเทวดาที่เป็นมิถิยาเทวดาแก่งให้คนระแวงกันก็มี เทวดาที่เป็นมารในสวรรค์ชั้นปรนิมมิตวสวัตติจะคอยขัดขวางไม่ให้คนทำดี ส่วนเทวดาที่มีความโดดเด่นในการช่วยเหลือมนุษย์คือท้าวสักกะหรือพระอินทร์ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2555, น. 956-958)

จากเนื้อหาที่กล่าวมา สังเกตได้ว่า คำสอนที่เกี่ยวข้องกับเทวดาในลักษณะที่เทวดาสามารถช่วยเหลือคนได้ ความเชื่อนี้ก็อาจเป็นความเชื่อหนึ่งของการบนบานศาลกล่าวก็เป็นได้ ทั้งนี้ ความเชื่อเรื่องการบนจะมีความสอดคล้องกับคำสอนเรื่องเทวดาในพระพุทธศาสนาหรือไม่อย่างไร ซึ่งจะกล่าวถึงในบทที่ 4 ต่อไป

2.2.2 พุทธานุภาพ

พุทธานุภาพ คือ ความศักดิ์สิทธิ์อันเกิดจากพระพุทธเจ้า (เปลื้อง ณ นคร, 2548, น.348) หมายถึง พลังหรืออำนาจพิเศษหรืออำนาจลึกลับของพระพุทธเจ้าซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์และอิทธิวิธีในพระพุทธศาสนา ซึ่งตามความเชื่อหรือคำสอนนี้ พระพุทธเจ้ารวมทั้งพระภิกษุที่ได้ภิญญาจะมีอำนาจพิเศษหรือฤทธิ์ที่จะดลบันดาลให้เกิดสิ่งที่คุณธรรมทำไม่ได้ และตามความเชื่อของชาวพุทธ พลังอำนาจดังกล่าวยังคงอยู่เสมอในปัจจุบัน และปัจจุบันยัง หมายถึง พลังศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่ในวัดถุ่มงกลอย่างพระเครื่องที่เกิดจากการปลุกเสกของพระเกจิอาจารย์ที่ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่อง อิทธิปาฏิหาริย์

ทั้งนี้ในพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อปทาน ภาค 2 มีปรากฏเนื้อความที่กล่าวถึงพุทธานุภาพของพุทธองค์ว่า

ด้วยพุทธานุภาพ พิณที่ไม่ถูกทำเพลง ไม่ถูกเคาะ ก็บรรเลงขึ้นได้เอง ป่าใหญ่ไหลไปด้วยพุทธานุภาพ เราเห็นปาฏิหาริย์ของพระพุทธเจ้า ได้โดยสะดวกทีเดียว ด้วยพุทธานุภาพ พระผู้มีพระภาคทรงแสดง ครั้งนั้น เราเห็นพุทธานุภาพนั้นแล้ว เป็นผู้อัศจรรย์ใจ จึงได้บรรพชานั้น เราได้พบพุทธานุภาพจึงออกบวช เราเจริญธรรม 4 ประการ มาด้วยพุทธานุภาพ บางพวกที่ฉลาดในฤทธิ์ก็มาด้วยฤทธิ์ต่างช่วยกัน หม่อมฉันได้เห็นพระพุทธานุภาพ และได้ฟังธรรมมีคุณเป็นที่ประชุม (ขุ.อป. 23/28/63)

ทั้งนี้พลตรี หลวงวิจิตรวาทการ ได้อธิบาย ถึงพุทธานุภาพ ในความหมายที่ว่า อานุภาพของพระพุทธเจ้ายังคงมีอยู่ในโลก อาจสังเกตได้เช่น คนที่มีความทุกข์ร้อนขุ่นหมอง เมื่อเข้าไปในโบสถ์แล้วเห็นพุทธปฏิมา ความทุกข์ร้อนอาจคลายลงไปได้ ซึ่งผิดกับการเห็นรูปปั้นหินศิลาหรือรูปปั้นอื่นๆ ทั้งนี้ก็เป็นเพราะอานุภาพของพระพุทธเจ้าที่สิ่งสถิตอยู่ในรูปของพระองค์ หรือแม้กระทั่งคนที่เจ็บใกล้ถึงมรณกรรมแล้วญาติพี่น้องนิมนต์พระมาสวดต่ออายุ ก็เคยมีบางครั้งที่คนเหล่านั้นมีชีวิตยืนยาวไปอีกได้

กระนั้น ผู้ที่จะสามารถได้รับผลแห่งพุทธานุภาพได้ ก็จำเป็นต้องเป็นผู้มีพุทธานุสติ ระลึกถึงพระองค์อยู่เสมอ และการยกมือไหว้พระ หรือเคารพนบอนุชาพระพุทธรูปปฏิมากร เจตียสถาน อันเป็นอนุสาวรีย์สำหรับพระพุทธเจ้านั้นเป็นทางที่เราจะได้ระลึกถึงพระองค์ และที่จะได้รับอานุภาพของพระองค์มาก็คงครองได้ (พลตรี หลวงวิจิตรวาทการ, 2514, น.110-112)

ทรงคนะดังกล่าว เป็นความเชื่อที่มีอยู่ในสังคมไทยคือเชื่อว่ามีพลังหรืออำนาจพิเศษที่ไม่สามารถมองได้ด้วยตาเปล่า หนึ่งในนั้นคือพลังอำนาจของพระพุทธเจ้า ที่เรียกว่า “พุทธานุภาพ” พุทธานุภาพคือพลังของพระพุทธเจ้าที่บริสุทธิ์ การที่พลังของพระองค์ช่วยให้ผู้อื่นสมหวังตามที่ปรารถนาได้หรือไม่และจะเป็นการแย้งกับคำสอนเรื่องกรรมของพระองค์หรือไม่ ซึ่งจะกล่าวถึงในบทที่ 4 ต่อไป

2.2.3 บูชา

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายคำว่า บูชา ว่า การแสดงความเคารพบุคคลหรือสิ่งที่น่าเชื่อถือด้วยเครื่องสักการะ มีดอกไม้ธูปเทียน เป็นต้น เช่นบูชาพระ บูชาเทวดา บูชาไฟ การยกย่องเทิดทูนด้วยความนับถือหรือเลื่อมใสในความรู้ ความสามารถ เช่นบูชาวีรบุรุษ บูชาความรู้ บูชาฝีมือ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, น.634) ส่วน ปิ่น มุฑุกันต์ ได้อธิบายว่า การบูชาหมายถึง การปฏิบัติ 3 อย่าง คือ

1. ปักค้ำหะ คือการยกย่องเชิดชู สนับสนุน เชียร์
2. สักการะ คือการบูชาด้วยสิ่งของมีดอกไม้ ธูป เทียน โคมไฟ ธงทิว และอื่นๆ

ตามความนิยม

3. สัมมานะ คือการบูชาด้วยการยอมรับนับถือ เช่น ชาวพุทธยอมรับนับถือพระรัตนตรัย ชาวคริสต์ยอมรับนับถือพระเยซูหรือพระเยซู เป็นต้น (ปิ่น มุฑุกันต์, 2502, น.160)

ดังนั้นการบูชาจึงหมายถึง การแสดงความเคารพต่อบุคคลหรือสิ่งที่ควรเคารพ ที่แสดงออกด้วยการปฏิบัติ

ส่วนในทางพระพุทธศาสนาได้จำแนกการบูชาออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) อามิสบูชา หมายถึง การแสดงความเคารพบูชาด้วยวัตถุสิ่งของต่างๆ มีการบูชาด้วยปัจจัย 4 และการบูชาด้วยเครื่องสักการะได้แก่ดอกไม้ ธูปเทียน เป็นต้น 2) ปฏิบัติบูชา หมายถึง การแสดงความเคารพบูชาด้วยการปฏิบัติสิ่งที่เป็นธรรม หรือการปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า ในพระไตรปิฎกเรียกปฏิบัติบูชาว่า “ธรรมบูชา” (อง.ทศ. 20/401/117) การนำสิ่งของไปบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์อย่างพระพุทธรูปในปัจจุบันจึงจัดเป็นอามิสบูชาแบบหนึ่งได้ ทั้งนี้หลักการบูชาในพระพุทธศาสนายังมีการบูชาในลักษณะ “บูชาบุคคลที่ควรบูชา” ที่จัดอยู่ในมงคล 38 ประการ

จากที่กล่าวมา การบวชคือการขอความสำเร็จสมหวังจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ด้วยการมอบวัตถุเป็นสิ่งตอบแทน เมื่อคำขอนั้นสัมฤทธิ์ผล ซึ่งการถวายของแต่สิ่งศักดิ์สิทธิ์นี้เรียกว่า “บูชา” ในพระพุทธศาสนามีคำสอนเรื่องการบูชา แต่ในกรณีของการบวชจะตรงหรือขัดแย้งกับคำสอนเรื่องนี้หรือไม่ ซึ่งจะกล่าวถึงในบทที่ 4 ต่อไป

2.2.4 อนุสติ

อนุสติ หมายถึง ความระลึกถึงอารมณ์อันควรระลึกถึงเนื่องๆ มี 10 ข้อ ได้แก่

1. พุทธานุสติ ระลึกถึงพระพุทธเจ้า คือ น้อมจิตระลึกถึงและพิจารณาคุณของพระองค์
2. ธัมมานุสติ ระลึกถึงพระธรรม คือ น้อมจิตระลึกถึงและพิจารณาคุณของพระธรรม
3. สังฆานุสติ ระลึกถึงพระสงฆ์ คือ น้อมจิตระลึกถึงและพิจารณาคุณของพระสงฆ์
4. ศีลानุสติ ระลึกถึงศีล คือ น้อมจิตรำลึกพิจารณาสิ่งของตนที่ได้ประพฤติปฏิบัติ บริสุทธิ์ ไม่ต่างพร้อย
5. จาคานุสติ ระลึกถึงการบริจาค คือ น้อมใจระลึกถึงทานที่ตนได้บริจาคแล้ว และพิจารณาเห็นคุณธรรมคือความเผื่อแผ่เสียสละนี้ที่มีในตน
6. เทวदानุสติ ระลึกถึงเทวดา คือ น้อมจิตระลึกถึงเทวดาทั้งหลายที่ตนเคยรู้ และพิจารณาเห็นคุณธรรมอันทำบุคคลให้เป็นเทวดานั้นๆ ตามที่มีอยู่ในตน
7. มรณานุสติ ระลึกถึงความตายอันจะต้องมีมาถึงตนเป็นธรรมดาพิจารณาที่จะให้เกิดความไม่ประมาท
8. กายคตาสติ สติอันไปในกาย คือ กำหนดพิจารณาภายในให้เห็นว่าประกอบด้วยส่วนต่างๆ อันไม่สะอาด ไม่งาม น่ารังเกียจ เป็นทางรู้เท่าทันสภาวะของกายนี้ มิให้หลงใหลมัวเมา

9. อานาปานสติ สติกำหนดลมหายใจเข้าออก

10. อุปสมานุสสติ ระลึกถึงธรรมเป็นที่สงบคือระลึกถึงและพิจารณาคุณของพระนิพพานอันเป็นที่ระงับกิเลสและความทุกข์ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2553, น.246-247)

จากข้อความข้างต้น ในขณะที่กำลังขอความสำเร็จจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จิตน้อมเป็นกุศล สงบ นิ่ง เพื่อให้มีแรงระลึกถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ขณะนั้นคงไม่ต่างจากการอธิษฐาน การบนจะสามารถสอดคล้องกับคำสอนเรื่องการระลึก (อนุสติ 10) ได้หรือไม่ ซึ่งจะกล่าวถึงในบทที่ 4 ต่อไป

2.2.5 หลักกรรมและการพึ่งตนเอง

2.2.5.1 หลักกรรม

พจนานุกรมพุทธศาสตร์ประมวลธรรม ได้ให้ความหมายของ กรรม ว่า หมายถึง การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา ทางกายก็ตาม ทางวาจาก็ตาม ทางใจก็ตาม ซึ่งประกอบด้วย กุศลกรรมและอกุศลกรรม โดยที่ กุศลกรรม หมายถึง กรรมที่เป็นกุศลหรือกรรมดี และอกุศลกรรม หมายถึง กรรมที่เป็นอกุศลหรือกรรมชั่ว (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2553, น. 60) ดังมีในพุทธพจน์ว่า “ภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวเจตนาว่าเป็นกรรม บุคคลคิดแล้ว จึงทำกรรมด้วยกาย ด้วยวาจา ด้วยใจ” (อง.ฉก. 22 /63/577) หมายถึง กรรมที่บุคคลทำโดยมีเจตนา ดังนั้น กรรมจึงเกิดจากการกระทำของเราเอง ไม่ใช่มีใครมากำหนด การกระทำดี เรียกว่า กรรมดีหรือบุญ การกระทำชั่ว เรียกว่า กรรมชั่วหรือบาป ในการกระทำทุกอย่างย่อมมีผล เรียกว่า วิบาก ที่บุคคลผู้กระทำจะต้องเป็นผู้รับ ดังมีข้อความว่า “บุคคลหว่านพืชเช่นใด ย่อมได้รับผลเช่นนั้น ผู้ทำกรรมดี ย่อมได้ผลดี ผู้ทำกรรมชั่ว ย่อมได้ผลชั่ว” (ส.ส. 15/256/374) นอกจากนี้ศาสตราจารย์วัชระ งามจิตรเจริญ ได้แสดงทัศนะเรื่องนี้ไว้ว่า ตามคำสอนเรื่องกรรมของพระพุทธศาสนาเถรวาท มนุษย์ล้วนเป็นไปตาม “กรรมลิขิต” ไม่ใช่ “พรหมลิขิต” หรือ “พระเจ้าลิขิต” และสามารถแก้ไขหรือกำหนดวิถีชีวิตใหม่ได้ ซึ่งจากคำสอนนี้เองทำให้มนุษย์มีสถานภาพสูงส่ง เพราะสามารถกำหนดวิถีชีวิตตนเองว่าจะเป็นอย่างใด ไม่ต้องอาศัยการอ้อนวอนและการดลบันดาลจากสิ่งอื่นใด ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในอาหารสูตรว่า เรามี “อาร์พภธาตุ” คือความริเริ่มหรือการเริ่มต้นใหม่ (ส.ม. 19/232/164) ซึ่งแสดงนัยว่า เราสามารถเลือกหรือกำหนดวิถีชีวิตของตนเองได้ (วัชระ งามจิตรเจริญ, 2552, น.267)

ทุกคนย่อมเกี่ยวข้องข้องกับกรรมหรือการกระทำที่ตนทำไว้ทั้งสิ้น โดยส่วนหนึ่งอาจเป็นผลมาจากกรรมเก่าที่เคยกระทำไว้ในอดีตชาติ อีกส่วนหนึ่งอาจเป็นผลมาจากกรรมใหม่ที่สร้างขึ้นเอง ไม่ว่าจะผ่านทางกายทางวาจาและใจ ซึ่งทำให้ชีวิตของทุกคนแตกต่างกันไป โดยบุคคลจะมีชีวิตที่เจริญขึ้นหรือเสื่อมลงมีทุกข์หรือสุขนั้นย่อมเป็นผลมาจากกรรมหรือการกระทำของตนเองทั้งสิ้น ไม่มีใครจะสามารถมาดลบันดาลให้เราได้

2.2.5.2 การพึ่งตนเอง

การพึ่งตนเอง หมายถึง การทำตนให้เป็นที่พึ่งของตนได้ พร้อมทั้งจะรับผิดชอบตนเอง ไม่ทำตัวให้เป็นปัญหาหรือเป็นภาระให้แก่บุคคลอื่น การพึ่งตนเองโดยไม่คอยแต่พึ่งบุคคลอื่น หรือการคอยอ่อนวอนจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ให้ช่วยเหลือตนเอง เมื่อเกิดความลำบาก หรือความทุกข์ใจ

ดังมีพุทธสุภาษิตว่า

ตนแลเป็นที่พึ่งของตน คนอื่น ใครเล่าจะเป็นที่พึ่งได้

ก็บุคคลมีตนฝึกฝนแล้ว ย่อมได้ที่พึ่งที่ได้ยาก (ขุ. ธ.25/160/82)

คำว่า ตน นั้น แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ กายกับใจ ประกอบกันเข้า ใน 2 ส่วนนี้ ใจนับว่าเป็นใหญ่ เป็นประธาน ดังคำพังเพยที่ว่า ใจเป็นนาย กายเป็นบ่าว คือใจเป็นความรู้สึกนึกคิด กายเป็นผู้กระทำตาม เพราะฉะนั้น พระพุทธองค์จึงทรงสอนให้ฝึกจิต อบรมจิตให้ตั้งอยู่ในกุศลธรรม คุณงามความดี พยายามอบรมบ่มนิสัยของตนด้วยตนเอง เพราะตนเท่านั้น เป็นที่พึ่งของตนได้ คือคนทุกคนย่อมจะสร้างบุญกุศล คุณงามความดีซึ่งได้ชื่อว่าที่พึ่ง เพราะคนอื่นไม่สามารถจะทำได้ ที่พึ่งให้กับบุคคลอีกคนหนึ่งได้ เช่น พ่อแม่สั่งสอนอบรมบุตรธิดาให้ประพฤติดีปฏิบัติชอบ แต่ตรงกันข้าม บุตรธิดากลับประพฤติเลวทราม ผลดีก็ย่อมไม่เกิด

แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ตรัสว่า “เธอทั้งหลายควรทำความเพียรเองเถิด ตถาคตเป็นเพียงผู้ชี้บอกเท่านั้น” (ขุ.ธ. 25/276/117) พระพุทธดำรัสนี้ชี้ให้เห็นว่า ตนเท่านั้นที่ตนเองจะพึ่งได้ เห็นได้ชัด เช่น การรับประทานอาหาร ตนเองรับประทานอาหาร ย่อมอิ่มเอง และคนอื่นจะรับประทานอาหารแทนเราก็ไม่ได้ เมื่อพุทธองค์ทรงชี้แนะแล้ว พุทธบริษัทก็พึงประพฤติปฏิบัติด้วยความเพียร ให้ตั้งอยู่ในศีลในธรรม ผู้ไม่มีศรัทธาให้มีศรัทธา ผู้มีความตระหนี่ให้ถึงพร้อมด้วยการบริจาค ก็จะได้ที่พึ่งที่ได้ยาก คือบุญกุศล ตลอดจนมรรค ผล นิพพาน เป็นที่สุด ซึ่งใครๆ ก็ไม่สามารถจะดลบันดาลให้ได้นอกจากตัวเราเอง

จากที่กล่าวมาข้างต้น กรรมคือการกระทำทั้งกุศลและอกุศลซึ่งสามารถส่งผลให้แก่บุคคลผู้กระทำได้ แต่การส่งผลกระทบระหว่างสิ่งศักดิ์สิทธิ์บันดาลกับกรรมบันดาลที่เกี่ยวข้องกับการบวบ สิ่งใดจะให้ผลหรือจะเป็นไปได้ใหม่กว่าเรื่องนี้จะเป็นเรื่องเดียวกันกับคำสอนเรื่องกรรม ซึ่งจะกล่าวถึงในบทที่ 4 ต่อไป

2.2.6 อธิษฐาน

ในพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม ได้นิยามคำว่า “อธิษฐาน” หมายถึง ความตั้งใจมั่น, การตัดสินใจเด็ดเดี่ยว, ความมั่นคงเด็ดเดี่ยว, แน่วแน่ในทางดำเนินและ

จุดมุ่งหมายของตน ในภาษาไทยมักใช้ในความหมายว่า ความตั้งใจมุ่งผลอย่างใดอย่างหนึ่ง, ความตั้งใจปรารถนา (พระธรรมปิฎก ป.อ.ปยุตโต, 2543, น.364)

ส่วนในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้นิยามความหมายของ “อธิษฐาน” ว่า หมายถึง การตั้งใจมุ่งผลอย่างใดอย่างหนึ่ง, ตั้งจิตปรารถนา, ตั้งจิตขอร้องต่อสิ่งที่ตนถือว่าศักดิ์สิทธิ์เพื่อผลอย่างใดอย่างหนึ่ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, น.1325)

อีกทั้งพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ได้กล่าวถึงเรื่องอธิษฐานกับการอ้อนวอนไว้ว่าเวลานี้ คนไทยทั่วไปก็เข้าใจคาดเคลื่อนผิดพลาดไปในความหมายของ “อธิษฐาน” มักนึกถึงอธิษฐานในความหมายที่เป็นการอ้อนวอนปรารถนา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2541, น. 331) ซึ่งจะเห็นว่า ความหมายแรกตรงกับ ความหมายของคำสอนทางพระพุทธศาสนาตั้งปรากฏในพจนานุกรมพุทธศาสตร์ที่กล่าวมาแล้ว ส่วนในสองความหมายหลังเป็นความหมายในภาษาไทยหรือตามความเข้าใจของคนไทย

อนึ่ง ในวิธานิพนธ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ยังให้ความหมายของอธิษฐานตามคำสอนทางพระพุทธศาสนาไว้อีกว่า

1. การยื่นหยัดอยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
2. การกำหนดความตั้งใจ รวมทั้งความคิดหรือความรู้สึกของตนเองอยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างมั่นคง
3. การตั้งใจปฏิบัติการหรือดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ตนเองกำหนดอย่างมั่นคง (สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา, 2534, น.75-76)

นอกจากนั้น อธิษฐานในพระไตรปิฎกยังหมายถึงธรรมหรือสิ่งที่ควรตั้งใจไว้ในใจ มี 4 ประการคือ

1. ปัญญาอธิษฐาน (ธรรมที่ควรตั้งใจไว้ในใจคือปัญญา)
2. สัจจาธิษฐาน (ธรรมที่ควรตั้งใจไว้ในใจคือสัจจะ)
3. จาคาธิษฐาน (ธรรมที่ควรตั้งใจไว้ในใจคือจาคะ)
4. อุปสมาธิษฐาน (ธรรมที่ควรตั้งใจไว้ในใจคืออุปสมะ) (ที.ปา. 11/311/290)

พระธรรมปิฎกได้อธิบายขยายความหมายของ อธิษฐานธรรม 4 ว่าหมายถึง ธรรมเป็นที่มั่น, ธรรมอันเป็นฐานที่มั่นคงของบุคคล, ธรรมที่ควรใช้เป็นทีประคองตน เพื่อให้สามารถยึดเอาผลสำเร็จสูงสุดอันเป็นที่หมายไว้ได้ โดยไม่เกิดความสำคัญตนผิด และไม่เกิดสิ่งมัวหมองหมักหมมทับถมตน, บางทีแปลว่า ธรรมที่ควรตั้งใจไว้ในใจ ประกอบด้วย

ปัญญา (ความรู้ชัด) คือ หยั่งรู้ในเหตุผล พิจารณาให้เข้าใจในสภาวะของ สิ่งทั้งหลายจนเข้าถึงความจริง

สัจจะ (ความจริง) คือ ดำรงมั่นในความจริงที่รู้ชัดด้วยปัญญา เริ่มแต่จริงวาจา จนถึงปรมาตสัจจะ

จาคะ (ความสละ) คือ สละสิ่งอันเคยชิน ข้อที่เคยยึดถือไว้ และสิ่งทั้งหลายอัน ผิดพลาดจากความจริงเสียได้ เริ่มแต่สละอามิสจนถึงสละกิเลส

อุปสมะ (ความสงบ) คือระงับโทษข้อขัดข้องมัวหมองวุ่นวาย อันเกิดจากกิเลส ทั้งหลายแล้ว ทำจิตให้สงบได้ (พระธรรมปิฎก, 2546, น.174)

จากที่กล่าวมาข้างต้นคำว่า อธิษฐาน มีความหมายที่ตรงกันคือการตั้งใจ ปรารถนาโดยมีความแน่วแน่ เด็ดเดี่ยวและมีจุดมุ่งหมายเพื่อผลอย่างใดอย่างหนึ่ง

ในตัวอย่างสำคัญของการอธิษฐานหรือการตั้งใจมั่นในการปฏิบัติธรรมหรือทำใน สิ่งที่ดีงาม คือ ในราตรีแห่งวันที่จะตรัสรู้เมื่อพระโพธิสัตว์ลงประทับนั่งใต้ร่มมหาโพธิ์ก็ได้อธิษฐาน พระทัยว่า ถ้าไม่บรรลุโพธิญาณ จะไม่ทรงลุกขึ้น แม้ว่าเลือดเนื้อจะแห้งเหือดไป (อง. ทุก. 20/251) เหตุการณ์นี้เป็นเหตุการณ์เมื่อครั้งก่อนที่พระพุทธเจ้าจะตรัสรู้ พุทธองค์ยังคงเป็นพระโพธิสัตว์ พระองค์ใช้ปณิธาน คือ ตั้งจิตมุ่งมั่นที่จะกระทำการนั้นๆ และในการตั้งปณิธานนั้น การอธิษฐานเป็น สิ่งที่สำคัญการอธิษฐานจิต คือตั้งใจเด็ดเดี่ยวปักแน่วลงไปจุดเริ่มต้นว่าจะต้องทำเป้าหมายนี้ให้สำเร็จ จะต้องทำความดีงามนี้ให้สำเร็จ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2539, น.231)

สังเกตได้ว่า การขอความสำเร็จสมหวังจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เหมือนจะไม่ต่างจากการ มีความตั้งใจให้ไปถึงจุดหมาย ในพระพุทธศาสนาเรียกการตั้งเป้าหมายเพื่อให้ไปถึงนั้นว่า “อธิษฐาน” อธิษฐานในทรรศนะของพระพุทธศาสนา ไม่เหมือนกับความหมายที่เราเข้าใจกันทั่วไป การบนจะ สอดคล้องกับคำสอนเรื่องอธิษฐานในพระพุทธศาสนาหรือไม่ ซึ่งจะได้วิเคราะห์ในบทที่ 4 ต่อไป

บทที่ 3

การบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธในสังคมไทยในปัจจุบัน

แม้ว่าปัจจุบันสังคมเราจะมีเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีที่สูงขึ้น แต่ความเชื่อของมนุษย์ที่เกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มนุษย์เราก็คงยึดถือปฏิบัติกันอยู่ คนในสังคมยังมีความเชื่อเรื่องพลังเหนือธรรมชาติ มีความเชื่อเกี่ยวกับพลังอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หลายคนจึงเลือกพึ่งพาอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนนับถือ แม้อำนาจเหล่านั้นไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า แต่คนในสังคมไทยเราก็เชื่อกันว่าหากบนขอกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ช่วยเหลือ แล้วจะได้ตามที่ขอ หากเมื่อการบนนั้นประสบผลสำเร็จก็มักมีการแก้บนด้วยวิธีการต่างๆ บทนี้จึงนำเสนอสาเหตุและจุดประสงค์การบนของชาวพุทธในสังคมไทยซึ่งมีด้วยกันหลากหลายด้าน ตลอดจนวิธีการแก้บนที่หลากหลายประเภท ดังนี้

3.1 สาเหตุและจุดประสงค์ของการบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธในสังคมไทย

สาเหตุและจุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของการบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธในสังคมไทยมีความเกี่ยวข้องกันอย่างแยกไม่ขาดออกจากกันไม่ได้ แต่ในที่นี้จะขอแยกเป็นเรื่องสาเหตุและจุดประสงค์โดยใช้เกณฑ์ในการจำแนกคือ สาเหตุเป็นเรื่องของจุดเริ่มต้นที่ทำให้เกิดความต้องการจะบน ส่วนจุดประสงค์มุ่งถึงเรื่องที่ผู้บนต้องการจะได้

3.1.1 สาเหตุของการบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธในสังคมไทย

สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธในสังคมไทยอาจจำแนกได้เป็น 2 สาเหตุสำคัญ ดังนี้

3.1.1.1 ความทุกข์ ความต้องการพ้นทุกข์ และความต้องการความมั่นใจ

เหตุผลหรือสาเหตุสำคัญของการบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธในสังคมไทย คือ ความปรารถนาจะได้ในสิ่งที่ตนหวัง คือ ความหลุดพ้นจากความทุกข์ที่ประสบหรือการได้โชคลาภหรือสิ่งที่ปรารถนา และความเชื่อในความสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของสิ่งที่ตนบนว่าสามารถดลบันดาลให้สิ่งที่ตนปรารถนาสำเร็จได้ เหนืออื่นใดเหตุที่ทำให้หลายคนบนบานอันเนื่องมาจากความอยากมีอยากได้ จึงก่อให้เกิดทุกข์ และความต้องการหาหนทางดับทุกข์ ท่านภิกขุ ปัญญานันทมุนี ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับทุกข์ไว้อย่างน่าสนใจในหนังสือที่จัดพิมพ์ในงานฌาปนกิจศพคุณแม่ของท่านเอง ชื่อว่า “ท่านเป็นชาวพุทธหรือ? ชาวพุทธควรจะเชื่ออย่างไร” ความว่า

ความทุกข์นั้นมีสองแบบ คือทุกข์ทางกายและทุกข์ทางใจ ทุกข์ทางกายเป็นเรื่องของกายล้วนๆ แก้ได้โดยอาศัยวัตถุประสงค์มีประการต่างๆ ส่วนทุกข์อีกประเภทหนึ่ง เป็นทุกข์ทางใจ ความทุกข์ในทางใจเป็นเรื่องเกิดเพราะความอยากปรารถนาในสิ่งที่ใจต้องการ เกิดเพราะความไม่รู้จักอิม ไม่รู้จักพอในเรื่องนั้นๆ มีความรู้สึกขาดแคลนอยู่ตลอดเวลา (ภิกขุ ปัญญานันทมุนี, 2505, น. 6)

ในประเด็นนี้เดโชพล เหมนาไลย ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับสาเหตุของการบนที่สวดคล้องกันว่าสาเหตุเกิดจากความทุกข์ดังที่ท่านภิกขุ ปัญญานันทมุนีได้เขียนไว้ข้างต้น ความว่า

สาเหตุที่คนบนขออาจจะเป็นเรื่องความทุกข์ คนขอมีความทุกข์บางอย่าง อาจจะแก้ก็เลยไปขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้ให้ช่วย คือมีความรู้สึกว่สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้ช่วยแก้ทุกข์ได้ เช่น พวกโรคร้ายไข้เจ็บต่างๆ เหมือนไปหาหมอธรรมดาที่อาจจะไม่ค่อยหาย ก็รู้สึกว่ามันอยู่นอกเหนือวิสัยที่จะช่วยตัวเองได้แล้ว (เดโชพล เหมนาไลย, สัมภาษณ์, 19 มีนาคม 2561)

จากทรรศนะข้างต้น ชี้ให้เห็นว่าคนนิยมหาทางดับทุกข์ที่เกิดทางด้านร่างกายหรือจิตใจด้วยการบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์อันเนื่องมาจากหมดหนทางหรือจนด้วยปัญญา แต่กลับหลงลืมว่าหนทางดับทุกข์ในทางพระพุทธศาสนานั้นก็คือการปฏิบัติธรรม เพื่อให้จิตใจพ้นทุกข์ หากแต่ชาวพุทธในปัจจุบันเริ่มห่างเหินจากหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนา จากที่เดิมผู้คนนิยมเข้าวัด ปฏิบัติธรรม เจริญภาวนา รักษาศีล ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนา ก็เริ่มแสวงหาหนทางดับทุกข์ทางอื่นที่สามารถตอบสนองความต้องการหรือความปรารถนาของตนได้รวดเร็วกว่า นั่นคือการบนบานกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งประเสริฐ รุณรา ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับพฤติกรรมการบนของชาวพุทธไทย ความว่า

การที่คนบนบานเนื่องจากต้องการความมั่นใจ ซึ่งถือเป็นเรื่องปกติของความต้องการของมนุษย์ ที่ต้องการความมั่นใจกับอะไรสักอย่าง เมื่อเกิดความไม่มั่นใจแล้วก็ต้องหาที่พึ่ง ประกอบกับคนที่เรียกตัวเองว่าเป็นชาวพุทธนั้น แท้จริงแล้วไม่ได้มีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นที่พึ่งจริงๆ เพราะต่อให้พูดว่า “พุทธัง ธรรมัง คัจฉามิ ธัมมัง ธรรมัง คัจฉามิ สังฆัง ธรรมัง คัจฉามิ” เพื่อระลึกถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นที่พึ่ง แต่เวลาเจอความทุกข์กลับไม่ได้เอาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นที่พึ่งเลย (ประเสริฐ รุณรา, สัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2561)

การที่คนหันเหไปบนบานขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์อันเนื่องมาจากต้องการความเชื่อมั่น หรือที่พึ่งทางใจนั้น แมชชีกฤษณา รักษาโถม ได้ให้ทรรศนะที่สอดคล้องกันว่า

สาเหตุที่ทำให้ชาวพุทธบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพื่อความมั่นใจและเรียกความเชื่อมั่นให้กับตนเอง บางคนต้องการสอบได้ในมหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศ บางคนต้องการสอบเข้าทำงานในสถานที่มั่นคงหรือหน่วยงานราชการ แล้วต้องการความมั่นใจจึงต้องบนให้ได้สิ่งที่ตนปรารถนา บางคนไม่มีลูกสืบสกุลก็ไปบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ บ้างก็สำเร็จได้ลูกตั้งปรารถนา ยกตัวอย่างเช่น สมัยพุทธกาลมีเศรษฐีคนหนึ่งรวยมาก มีทรัพย์สมบัติมหาศาล แต่งงานมาหลายปีไม่มีบุตร ภายหลังได้บนบานต่อเทวดาที่สถิตอยู่ที่ต้นไม้ ต่อมาไม่นานภรรยาได้ตั้งครรภ์ และคลอดมาเป็นเด็กชาย เศรษฐีจึงไปแก้บน (แม่ชีกฤษณา รักษาโณม, สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2561)

จากทรศนะข้างต้นอาจกล่าวได้ว่าคนที่ไม่มีความมั่นใจ หรือต้องการความเชื่อมั่นบางอย่างนั้น เป็นเพราะคนเหล่านั้นมีจิตใจที่ไม่มั่นคง ประสบกับภาวะที่ทำให้จิตใจอ่อนไหว หรืออ่อนแอ จำเป็นต้องหาที่พึ่งทางใจ เพื่อให้ตนเองรู้สึกปลอดภัย มั่นคง ดังเช่นทรศนะของพระธรรมกิตติเมธี (เกษม สณฺญโต) ความว่า

คนบนบานอันเนื่องมาจากความไม่แน่นอนทางด้านจิตใจ ศรัทธาสิ่งใดก็ยังไม่มั่นคง เช่น ศรัทธาในพระพุทธศาสนา ไม่นั่นคงจึงไม่มั่นใจว่าตัวเองจะปลอดภัย ตัวเองจะประสบความสำเร็จ จึงต้องบนบานศาลกล่าว อาจจะไปบนบานศาลกล่าวกับพระพุทธรูปบ้าง รูปเคารพ ต้นไม้ จอมปลวก พญานาคบ้าง แล้วต่างก็มีความหวังว่าจะได้สิ่งที่ตนเองให้สัตย์ปฏิญาณไว้ ดังที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า พหุง เว สระณัง ยันติ ฯลฯ มนุษย์เมื่อถูกภัยคุกคามจึงต้องไปพึ่งพาต้นไม้บ้าง ป่าไม้บ้าง ภูเขาบ้าง แม่น้ำลำคลองบ้าง คือไปบนบานศาลกล่าว เอาสิ่งเหล่านั้นเป็นที่พึ่ง แต่พระพุทธเจ้าตรัสว่าสิ่งเหล่านั้นไม่ใช่ที่พึ่งที่ถาวร ไม่ใช่สิ่งที่พึ่งได้อย่างแท้จริง (พระธรรมกิตติเมธี (เกษม สณฺญโต) สัมภาษณ์, 13 กุมภาพันธ์ 2561)

จากทรศนะของพระธรรมกิตติเมธี ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการบนที่นำเสนอใจคือ ถึงแม้การบนจะไม่ถูกต้องตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า แต่พระองค์ก็ได้ห้ามไม่ให้พุทธศาสนิกชนกระทำ เพียงแต่ตรัสว่าสิ่งนั้นไม่มั่นคงถาวร ซึ่งจากข้อความข้างต้น พอจะวิเคราะห์ได้ว่าพระองค์ทรงเป็นดังผู้ชี้ทาง แต่ผู้ที่เลือกที่จะเดินทางใดนั้นก็คือตัวของเราเอง นอกจากนี้ พระเมธาวินัยรส (สุเทพ ปลิวโก) ยังให้ทรศนะถึงสาเหตุของการบนไว้ซึ่งสอดคล้องกับทรศนะของพระธรรมกิตติเมธี ความว่า

มนุษย์เป็นผู้ที่ต้องการมีที่พึ่งโดยเฉพะาที่พึ่งทางใจ การมีที่พึ่งทางใจมันทำให้เกิดความอบอุ่น ทำให้เกิดความมั่นใจในการดำเนินชีวิต ในการที่จะทำอะไรต่อไปในกาลข้างหน้า เหมือนกับการที่เด็กจะเดินแล้วมีผู้ใหญ่ให้มือจับ หรือเหมือนคนแก่เดิน

แล้วมีไม่เท่ามีราวให้จับ เพราะฉะนั้นสาเหตุที่ทำให้ชาวพุทธไทยบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นคือ ถึงแม้ประเทศไทยจะเป็นประเทศที่มีชาวพุทธเป็นส่วนใหญ่ แต่ความเชื่อดั้งเดิมหรือสัญชาตญาณดั้งเดิมของความเป็นมนุษย์ก็ต้องการที่พึ่ง ต้องการความมั่นใจในการดำเนินชีวิตยังคงอยู่ จึงทำการบนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์ (พระเมธาวิเชียร (สุเทพ ปลิวโก), สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2561)

จากพรรณนาของพระเมธาวิเชียรสะท้อนให้เห็นว่าชาวพุทธไทยในปัจจุบันยังคงใช้ชีวิตตามคติ ความเชื่อแบบดั้งเดิม หรือมีวิถีชีวิตเป็นอยู่ที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ครั้งบรรพกาล ดังนั้นการที่ผู้คนที่มีบวชศาสนาพุทธก็ใช้ว่าจะเลิกพฤติกรรมการบน ที่พระพุทธรูปศาสนาไม่สนับสนุน แต่ก็มีได้ห้ามว่ากระทำมิได้

3.1.1.2 ความเชื่อที่สืบทอดมาในสังคมไทย

สาเหตุที่ชาวพุทธไทยหันไปบนนอกจากเพราะความทุกข์ ต้องการที่พึ่งทางใจ ต้องการความเชื่อมั่นแล้ว ยังพบว่าส่วนหนึ่งเกิดจากความเชื่อที่มีมาเนิ่นนาน ซึ่งหากจะกล่าวว่าการที่ชาวพุทธไทยในปัจจุบันไขว่เขวจากพระธรรมคำสอน แล้วหันไปบนบานศาลกล่าวต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพราะความเชื่อที่แปรเปลี่ยนไปก็คงไม่แปลกนัก ความเชื่อที่เปลี่ยนนี้แท้ที่จริงแล้วอาจไม่เคยเปลี่ยน แต่เป็นความเชื่อที่ฝังรากลึกจนกลืนไปกับวิถีชีวิต จนชาวบ้านทั่วไปไม่สามารถแยกแยะได้ ดังพรรณนาของศรีศักร วัลลิโภดม ความว่า “...ทำไมความเชื่อถึงสำคัญ เพราะความเชื่อเป็นส่วนหนึ่งของความเป็นมนุษย์...” (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2559, น. 179) นอกจากนี้ ชาญณรงค์ บุญหนุน ยังได้ให้พรรณนาที่สอดคล้องกันว่า สาเหตุหนึ่งของการบนเป็นผลมาจากความเชื่อของคน โดยมีใจความว่า

จากความเชื่อดั้งเดิมของชาวพุทธ คือความเชื่อในเรื่องของผี พุทธศาสนาเข้ามาเกิดผสมปนเปกับเรื่องของผี ความเชื่อดั้งเดิมของชาวพุทธที่ยังเชื่อในเรื่องของอำนาจผีบางเทวดาอยู่นั้น ก็กลายเป็นการผสมรวมกับแนวคิดของพุทธ แทนที่จะเชื่อเรื่องของผีบางเทวดาอย่างเดิยว แต่กลับไปรวมกับความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่มันยิ่งใหญ่มากกว่าเรื่องผีบางเทวดา หรือเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของบุคคลที่มีความสามารถพิเศษ ส่วนนี้ก็คือเป็นเป็นอีกปัจจัยหนึ่ง เป็นความคิดพื้นฐานที่ทำให้คนเชื่อว่ามีอะไรบางอย่างอยู่ ถ้าไม่เชื่อว่ามีอะไรบางอย่างที่มีอำนาจในการดลบันดาล เพราะฉะนั้นส่วนหนึ่งมันก็มาจากคติความเชื่อที่มันอยู่ในสังคมไทยดั้งเดิมตั้งแต่โบราณ ผสมรวมกับแนวคิดของพระพุทธศาสนา ที่เชื่อว่าการฝึกฝนทางจิตทำให้คนสามารถบรรลุธรรมขั้นสูง หรือการปฏิบัติธรรมสัมมาปฏิบัติจะทำให้คนสามารถมีอำนาจ (ชาญณรงค์ บุญหนุน, สัมภาษณ์, 1 มีนาคม 2561)

พรรณนาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ชาวพุทธไทยได้มีการนำความเชื่อแบบดั้งเดิมมาปนกับแนวคิดทางพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยพบว่า ความเชื่อเรื่องผีบางเทวดาที่เข้ามาผสม

กลมกลืนกับพระพุทธศาสนายกตัวอย่างที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือการบนพระเกจิอาจารย์ที่มีชื่อเสียง เพราะผู้คนเชื่อในอิทธิฤทธิ์ ความสามารถทางด้านวิชาอาคมของพระรูปนั้น แทนที่จะเคารพบูชาในคุณงามความดีของท่าน ก็แปรเปลี่ยนไปเสียอีกทางตามความเชื่อดั้งเดิมนั่นเอง สอดคล้องกับทฤษฎีของพระราชปรีดิมนิ (เทียบ สิริญาโณ) ความว่า

สาเหตุที่ชาวพุทธไทยบนบานกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพราะความเชื่อดั้งเดิมของคนไทยที่มีการนับถือภูต ผี ปีศาจ นับถือไหว้ต้นไม้ ไหว้เจ้าที่เจ้าทาง ซึ่งมีมาก่อนพุทธศาสนาจะเข้ามา เมื่อต่อมาพุทธศาสนาเข้ามา แน่นนอนว่าพุทธศาสนาก็ปฏิเสธสิ่งเหล่านี้ แต่เนื่องจากว่าพุทธศาสนาเมื่อเข้ากับวิถีชีวิต มันก็กลมกลืนกับวัฒนธรรมดั้งเดิม จึงเป็นที่มาของการไหว้ พอกราบไหว้แล้วคนก็บนบานศาลกล่าวตามแบบความเชื่อดั้งเดิม เพราะฉะนั้นก็มีชาวพุทธที่เรียกว่าอิงคัมภีร์ ก็จะกล่าวว่าได้ว่าเป็นพุทธที่อิงไสยศาสตร์ มิใช่พุทธแท้ ถ้ามองโดยหลักการตามคัมภีร์ก็ถือว่าไม่ผิดนัก แต่อย่าลืมนะว่าพุทธศาสนานั้นไม่ได้มีเฉพาะในเมืองไทยเท่านั้น การบนบานศาลกล่าว แม้แต่ศรีลังกา พม่า ล้วนแล้วแต่มีพระพุทธรูปที่ผสมกลมกลืนไปกับความเชื่อแบบดั้งเดิมทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นด้วยความเชื่อดั้งเดิมนี่ จึงตัดกันไม่ขาด และกลมกลืนกันไป (พระราชปรีดิมนิ (เทียบ สิริญาโณ), สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2561)

ดังนั้นจึงจำต้องมีผู้รู้ ผู้ที่เจริญแล้วเป็นผู้ชี้ทาง ผู้เจริญในที่นี้ผู้วิจัย หมายความว่าผู้ที่เจริญทางสติปัญญา เจริญทางธรรม และผู้ที่เป็นที่ยอมรับให้ชี้แนะหนทางที่ถูกต้อง นำหลักธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเผยแผ่ให้กับบุคคลทั่วไปก็คือ พระสงฆ์ ซึ่งเป็นคนกลางในการเชื่อมระหว่างบุคคลทั่วไป และศาสนาเข้าด้วยกัน กระนั้นชาวพุทธไทยก็ยังคงยึดถือความเชื่อในเรื่องของผีสิงเทวดาอยู่มาก เมื่อนำมาผสมกับพระพุทธศาสนาก็กลายเป็นการบนบานไปเสียหมด อย่างเช่น การบนรูปเคารพพระเกจิอาจารย์ดังที่กล่าวมาแล้วก่อนหน้านี้ ซึ่งถือเป็นการตีเจตนารมณ์ด้านคุณงามความดีของท่านไปอีกมุมหนึ่ง แทนที่จะเคารพนับถือในคุณงามความดีที่ท่านทำ แล้วยึดถือเป็นแบบอย่าง ก็เคารพบูชาความหลัง วิชาอาคมที่ท่านมีเสียหมด ซึ่งตัวอย่างนี้ก็เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการผสมกลมกลืนระหว่างความเชื่อดั้งเดิมและพระพุทธศาสนานั่นเอง

3.1.2 จุดประสงค์ของการบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธในสังคมไทย

เมื่อชาวพุทธไทยประสบกับความทุกข์หรือปัญหา ประกอบกับมีความเชื่อที่สืบทอดกันมาแต่โบราณในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์และการบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จึงเกิดความประสงค์ที่จะหลุดพ้นจากความทุกข์หรือปัญหาและได้ในสิ่งที่ตนปรารถนา จึงบนขอให้ได้ในสิ่งที่ตนปรารถนา สิ่งที่ชาวพุทธไทยประสงค์หรือต้องการอาจจัดเป็นสาเหตุประการหนึ่งก็ได้ แต่ในที่นี้ขอแยกออกมาต่างหากเพื่อให้เกิดความชัดเจนมากขึ้น

จุดประสงค์ของการบวบสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสังคมไทย ในงานวิจัยฉบับนี้แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการงาน การเงิน ด้านการศึกษา ด้านความรักและครอบครัว และด้านสุขภาพและความปลอดภัย มีรายละเอียดดังนี้

3.1.2.1 ด้านการงาน การเงิน

ด้วยสภาพเศรษฐกิจในยุคปัจจุบันมีความไม่แน่นอนในหลายๆ ด้าน ผู้จบการศึกษามีมากขึ้นแต่ไม่ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน ส่งผลให้ผู้ที่จบการศึกษาส่วนใหญ่ทำงานไม่ตรงตามสาขาวิชาที่จบ และอีกบางส่วนกลายเป็นผู้ว่างงาน ในขณะที่ผู้ที่ต้องการหางานทำในอาชีพที่มีการแข่งขันสูง มีคนต้องการเข้าทำงานเป็นจำนวนมาก เช่น ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ เป็นต้น ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ล้วนเป็นแรงผลักดันให้ผู้คนต่างก็นิยมบวบบานเพื่อให้ได้งานตามที่ต้องการ ดังตัวอย่างการบวบกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่อไปนี้

การบวบบานในด้านการงานไม่ว่าจะเป็นบวบขอเพื่อให้ได้งานหรือให้ทำงานสำเร็จลุล่วง มีหลากหลายรูปแบบ สำหรับคนที่กำลังเผชิญหน้ากับปัญหา มีอุปสรรค มีศัตรูคู่แข่งที่น่ากลัว ลูกน้องไม่เชื่อฟัง สถานที่ที่นิยมไปบวบบานขอให้ผ่านพ้นปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับการทำงานไปได้ คือ "พระพุทธนรสีห์ตรีโลกเชษฐ มหะเทศศักดิ์ ปุชณียะชยันตะโคดม บรมศาสดอนาวรญาณ" หรือที่รู้จักกันในชื่อ "หลวงพ่อบุ" ประดิษฐานอยู่ที่วัดชนะสงคราม เนื่องจากผู้ที่มาเคารพสักการะกันมากนั้นเป็นผลมาจากประวัติการสร้างและนามแห่งวัดชนะสงคราม โดยมีเรื่องเล่ากันว่า เดิมองค์พระมีขนาดเล็ก เป็นปูนปั้นบุด้วยดีบุก ครั้นเมื่อสมเด็จพระราชวังบวรฯ เสด็จกลับจากสงครามเก้าทัพ ได้หยุดพัก ณ วัดแห่งนี้ ทรงทอดฉลองพระองค์ลงยันต์ (เสื่อยันต์) คลุมองค์พระถวายเป็นพุทธบูชา ช่างได้โบกปูนทับทำให้องค์พระใหญ่ขึ้นดังปัจจุบัน (อิทธิปาฏิหาริย์พระเครื่อง) ส่วนการบวบบานตามความเชื่อนั้นจะตั้งจิตให้บริสุทธิ์แล้วรำลึกถึงหลวงพ่อบุจะทำให้มีชัยชนะเหนือศัตรู และผ่านพ้นอุปสรรคทั้งปวงได้ รวมทั้งชีวิตนั้นจะประสบผลสำเร็จสมตามความมุ่งมาดปรารถนา

สำหรับผู้ที่มิหน้าที่การงานที่มั่นคงหรือมีงานทำอยู่แล้ว บางคนอาจมีการบวบบานศาลกล่าวให้ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานยิ่งๆ ขึ้นไป ไม่ว่าจะเป็นการขอให้การนำเสนองานแก่ลูกค้าผ่านไปได้ด้วยดี หรือขอให้ได้โปรเจกต์ชิ้นใหญ่ หรือขอให้ได้รับความไว้วางใจจากหัวหน้า เช่นกรณีของนายสมพงษ์ เจริญอุทัยพันธ์ ที่ประกอบอาชีพเป็นผู้รับเหมาก่อสร้าง ได้บวบบานกับหลวงพ่อบุสมหวัง วัดกลางบางพระ ว่าขอให้ตนได้งานชิ้นใหญ่ เมื่อได้งานตามที่บวบบานไว้ จึงได้นำหัวหมู 200 หัว ไข่ไก่สด 9,000 ฟอง ผลไม้และพวงมาลัย 100 พวง มาถวายแก่บวบ (ไทยรัฐออนไลน์, 7 สิงหาคม 2560)

ในส่วนของการบวบด้านการเงินนั้น จุดประสงค์หลักส่วนใหญ่ของผู้ที่บวบบานเพื่อต้องการมีทรัพย์สินเงินทอง การบวบของคนไทยส่วนใหญ่ที่นิยมบวบขอกันบ่อยๆ จนถือว่าเป็น

วิถีชีวิตส่วนหนึ่งของสังคมไทยที่นิยมกันมาก คือการขอให้ถูกหวย โดยมีสถานที่ที่คนนิยมไปขอหวยที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยึดมั่นกันอย่างแพร่หลาย เช่น การบนขอกับพญานาคให้ถูกรางวัลแล้วก็ถูกจริง ดังกรณีนางสมพร พลขยัน อายุ 75 ปี ชาวจังหวัดอุดรธานีที่ถูกสลากกินแบ่งรัฐบาลรางวัลที่ 1 จำนวน 18 ล้านบาท เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2560 โดยนางสมพรเปิดเผยว่าตนได้ไปทำบุญและสักการะปู่ศรีสุทโธนาคราช แล้วตั้งจิตอธิษฐานขอมีโชคลาภจนถูกรางวัลที่หนึ่ง (ข่าวสดออนไลน์, 3 เมษายน 2560) หรือกรณีของนางอารี ปินะภา อายุ 56 ปี ชาวจังหวัดขอนแก่น ที่ถูกรางวัลที่ 1 มูลค่า 12 ล้านบาท ที่เปิดเผยว่าตนถูกรางวัล หลังจากกลับมาไปทำบุญและกราบไหว้ ปู่ศรีสุทโธนาคราช ที่ป่าคำชะโนด (ข่าวสดออนไลน์, 16 มีนาคม 2560) เป็นต้น

การบนเกี่ยวกับการเงิน นอกจากจะบนให้มีโชค ถูกลอตเตอรี่แล้วชาวไทยยังนิยมบนขอให้หมดภาระหนี้สิน โดยอาจารย์อันติกา อริยชวัล ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับการบนเกี่ยวกับประเด็นนี้ไว้ในผู้จัดการออนไลน์ (บทความ 5 สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ยอดฮิต คนแห่ 'บน-ขอ'-สมหวังทุกเรื่อง!) ความว่า

บนบานศาลกล่าวหรือการไปขอในสิ่งที่ตนต้องการนั้นจะต้องเลือกสถานที่ที่สามารถบันดาลความสำเร็จให้เราได้ ซึ่งนั่นต้องอาศัยความเชื่อ ความศรัทธา จากรุ่นสู่รุ่น กล่าวคือคนที่เคยไป "บน"หรือ "ขอ" นั้นเมื่อประสบผลสำเร็จมักจะนำมาเล่าต่อๆ กันไปทำให้เกิดความเชื่อในเรื่องนั้นๆ เกิดขึ้นต่อเนื่องยาวนาน สำหรับการ "บน" หรือ "ขอ" เพื่อให้หลุดจากภาระหนี้สินนั้นดูเหมือนเพิ่งจะได้รับความนิยมมากที่สุดในช่วงฟองสบู่แตกเมื่อปี 2540 เพราะในช่วงนั้นคนในประเทศส่วนใหญ่เกิดภาวะการเป็นหนี้เป็นสินมากที่สุด ซึ่งสิ่งที่พวกเขาหันไปพึ่งพาเพื่อให้พาชีวิตครอบครัวอยู่รอดคือการพึ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยเฉพาะพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช วงเวียนใหญ่ ซึ่งคนที่ไปบนบานที่นั่นเชื่อว่าท่านจะสามารถช่วยเหลือในเรื่องของหนี้สินได้ เพราะในอดีตนั้นเคยเป็นหนี้เป็นสินประเทศจีนจึงทำให้พระองค์เข้าใจหัวอกของคนเป็นหนี้นั่นเอง นอกเหนือจากสมเด็จพระเจ้าตากสินแล้ว คนที่มีหนี้มีสินสามารถไปบนบานได้ที่ "หลวงพ่อด" (ผู้จัดการออนไลน์, 23 มิถุนายน 2553)

จากทรรศนะข้างต้น ถึงกับมีคำพูดที่ว่า “อยากปลดหนี้ต้องขอพระเจ้าตาก-หลวงพ่อด” เลยทีเดียว ในส่วนของผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขาย ก็นิยมบนบานเช่นกัน โดยมีจุดประสงค์ส่วนใหญ่ก็เพื่อขอให้ค้าขายร่ำรวย กิจการเจริญรุ่งเรือง สถานที่ที่พ่อค้าแม่ค้าหรือเจ้าของธุรกิจ นิยมไปบน เช่น ศาลเจ้าพ่อเสือ ซึ่งนิยมบนขอในเรื่องการค้าขาย เสริมวาสนาบารมีได้ด้วย หากสมหวังก็ให้แก่บนตามคำที่เคยกล่าวขอมมาแล้ว ดังกรณีของ นางสมบัติ เล็กเปี่ยม มีอาชีพเป็นแม่ค้า ได้บนขอให้ค้าขายได้กำไร เมื่อประสบผลสำเร็จจึงนำตุ๊กตามาแก้บน จำนวน 1,000 ตัว (ไทยรัฐออนไลน์

, 14 ก.ย. 2560) หรือกรณีของนางศิริพร สุภัทรที บินชอกกับหลวงพ่อดี วัดป่าเลไลยก์ ให้มีโชคถูกรางวัลตลอดเตอรี เมื่อถูกลอตเตอรีรางวัลที่ 1 จำนวน 10 ใบ เป็นเงิน 60 ล้านบาท จึงนำมาแก้บน เป็นต้น

การบนขอให้มียทรัพย์สินเงินทอง หรือบนขอความมั่งคั่งแล้วได้ตามที่ขอ หรือบนขอแล้วประสบผลสำเร็จ ยังไม่สามารถยืนยันหรืออธิบายได้ว่าการบนขอนั้นมีความศักดิ์สิทธิ์จริงหรือไม่ ดังที่ชาญณรงค์ บุญหนุน ได้ให้ทรรศนะที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการบนขอโชคลาภไว้อย่างน่าสนใจ ความว่า

การไหว้ หรือบนบานกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อขอให้ถูกหวย แล้วถูกอย่างนี้ อาจเกิดจากปัจจัยอื่นๆ ที่ทำให้ถูกหวย หากจะโยงว่าการบนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์แล้วถูกหวยตามหลักพุทธนั้นไม่สามารถเชื่อมโยงกันได้ว่าโชคดี หรือเทวดาบันดาล หรือเพราะเหตุบังเอิญ แล้วการวัดว่าอะไรคือเครื่องพิสูจน์ว่าบนแล้วสำเร็จก็วัดได้ยาก ยกตัวอย่างเช่นถ้ามีคน 10 คนมาบน แล้วทุกคนที่บนถูกหวยหมด อันนี้ถือว่าน่าจะใช้ แต่ก็ไม่เคยมีปรากฏว่าทุกคนที่บนขอถูกหมด ซึ่งก็ไม่เห็นความเชื่อมโยงของการบนกับการถูก (ชาญณรงค์ บุญหนุน, สัมภาษณ์, 1 มีนาคม 2561)

จากทรรศนะข้างต้น ชี้ว่า การที่บนบานแล้วได้ตามที่ขอไม่ว่าจะเป็นการบนแล้วได้สมใจในทันที หรือได้ในภายหลังก็ตาม ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากความเชื่อของผู้บนเอง ซึ่งสอดคล้องกับทรรศนะของ พระราชปริยัติมุนี (เทียบ สิริญาโณ) ความว่า

กรณีผู้คนไปไหว้หลวงพ่อดีหรือหลวงพ่อดีวัดไร่จิง ไหว้แล้วก็บนบานศาลกล่าวตามวิสัยของคนไทย ก็บนขอให้ถูกลอตเตอรีแล้วบังเอิญว่าถูก ก็มองว่าหลวงพ่อดีศักดิ์สิทธิ์ สิ่งเหล่านี้มองว่าเป็นความเชื่อของคนไทย ต้องแยก ความเชื่อคือความเชื่อแล้วถ้าเกิดมีโชค เกิดถูกหวยแล้วจะบอกว่าหลวงพ่อดีให้หวยก็ไม่สามารถตอบว่าใช่หรือไม่ประการใด แต่ถ้าถามตามหลักพุทธศาสนาแล้วไม่ถูก ต้องแยกจากกันเพราะพุทธศาสนาแม้จะมีการบูชาที่จริง แต่ก็ต้องไหว้บุคคลที่ควรบูชา (พระราชปริยัติมุนี, สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2561)

กล่าวคือ การบนบานขอให้มียทรัพย์สินเงินทองหรือบนด้านหน้าที่การงาน ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากความขยันหมั่นเพียรของผู้ขอเอง ประกอบกับปัจจัยแวดล้อมในหลายๆ ด้าน ทำให้การบนสำเร็จสมที่ตั้งใจ แต่ก็เชื่อว่าผู้ที่บนบานจะได้โชคลาภตามที่ขอเสมอไป ดังเช่นทรรศนะของชาญณรงค์ บุญหนุน ที่กล่าวมาแล้ว

3.1.2.2 ด้านการศึกษา

การบนบานเกี่ยวกับการศึกษาเล่าเรียนเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้ผู้คนนิยมบนขอ โดยเฉพาะผู้ที่มีบุตรหลานอยู่ในช่วงที่จะศึกษาเล่าเรียนในระดับมหาวิทยาลัย หรือการเปลี่ยนผ่านช่วงชั้นที่ศึกษา เช่น การสอบแข่งขันเข้าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หรือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนหรือสถาบันศึกษาที่มีชื่อเสียงหรือมีการแข่งขันสูง เด็กนักเรียนนักศึกษาหรือผู้ปกครองมักจะไปบนบานเพื่อให้ตนเองหรือบุตรหลานของตนสามารถเข้าศึกษาในสถาบันดังกล่าวได้ ตัวอย่างสถาบันการศึกษาในปัจจุบันที่ผู้คนนิยมสอบเข้าแข่งขัน เช่น โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา โรงเรียนสาธิตประสานมิตร โรงเรียนมหิตลวิทยานุสรณ์ โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย โรงเรียนสตรีวิทยา โรงเรียนหอวัง ซึ่งโรงเรียนต่างๆ เหล่านี้ผู้ปกครองนิยมส่งบุตรหลานเข้ามาเรียนเนื่องจากเป็นที่นิยมและมีแนวโน้มที่บุตรหลานของตนเองจะสามารถสอบเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยได้สูงกว่าการเรียนโรงเรียนอื่นๆ

นอกเหนือจากการที่จะบนบานเพื่อให้สอบติดในสถาบันศึกษาที่ตนเองหรือว่าผู้ปกครองคาดหวังแล้วนั้น ยังมีกรบนบานในลักษณะที่ขอในรูปของจากการศึกษาเล่าเรียน ไม่ว่าจะเป็นในรูปของการชิงทุนการศึกษา ในกรณีที่นักเรียนนักศึกษาจะมีการบนบานศาลกล่าวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อให้สอบผ่านหรือว่าสำเร็จการศึกษาในระดับการศึกษาที่ตัวเองศึกษาอยู่ เช่น การบนศาลเจ้าแม่สิงโตทอง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ท่าพระจันทร์) หรืออนุสาวรีย์สามบูรพาจารย์ที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (บางเขน) หรือในกรณีที่ต้องการเข้าศึกษาในสถาบันการศึกษาที่ตนเองต้องการ นักเรียนส่วนใหญ่ก็จะนิยมไปบนบานกันสิ่งศักดิ์ประจำมหาวิทยาลัยนั้นๆ เพื่อฝากตัวเป็นศิษย์ให้ได้เข้าเรียน ตามความเชื่อที่บอกเล่าต่อๆ กันมา ยกตัวอย่างเช่น อนุสาวรีย์ 2 รัชกาลที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, อนุสาวรีย์ท่านปรีดี พนมยงค์ ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, อนุสาวรีย์ 3 บูรพาจารย์ที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ศาลมอดินแดง ในมหาวิทยาลัยขอนแก่น หรือเจ้าพ่อขุนทุ่งในมหาวิทยาลัยมหิดล เป็นต้น

ในเรื่องนี้นั้นแม่ชีกฤษณา รักษาโฉม ได้ให้สัมภาษณ์ว่าท่านก็เคยบนเกี่ยวกับด้านการศึกษาเล่าเรียน ความว่า ตนเคยบนไว้กับพระพุทธรูปประจำจังหวัดอำนาจเจริญ คือพระมงคลมิ่งเมือง ในขณะที่อายุ 11 ปี โดยบนคือขอให้ได้เรียนหนังสือต่อและเรียนจบสูงสูงจนกระทั่งอายุได้ 15 ปี จึงได้มาบวชเรียนที่วัดมหาวนาราม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี (แม่ชีกฤษณา รักษาโฉม, สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2561)

การบนขอเรื่องการเรียนในกรณีของผู้ที่บนได้นั้น ผู้วิจัยเห็นว่าเหตุผลหนึ่งเกิดจากการที่ผู้บนนั้นมีความเพียรพยายามเป็นที่ตั้ง เนื่องจากผู้ที่ไปบนส่วนหนึ่งคือผู้ที่ต้องการที่พึ่งทางใจ ดังนั้นการที่ได้บนกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ที่ตนเชื่อหรือนับถือก็จะทำให้คิดว่าตนเองสบายใจ เชื่อ

ว่าจะมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยเหลือประกอบกับความเพียรพยายามของผู้บนเอง จึงทำให้สามารถเข้าศึกษาต่อได้ตามที่หวัง หรือประสบความสำเร็จในด้านการเรียน

3.1.2.3 ด้านความรักและครอบครัว

จุดประสงค์อีกหนึ่งอย่างซึ่งเป็นที่นิยมของคนไทยในการบนบานกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ก็คือการบนบานเกี่ยวกับเรื่องความรักหรือครอบครัว การบนในลักษณะนี้จะมีในแต่ละช่วงวัย มีจุดประสงค์หลากหลาย เช่น ในช่วงวัยรุ่นส่วนใหญ่จะนิยมไปขอเกี่ยวกับเรื่องความรัก หนุ่มสาวมักจะขอให้พบเจอคนที่ดีหรือสำหรับผู้ที่มีความรักอยู่แล้วก็ขอให้รักกันนานๆ ขอให้ความรักมั่นคงสำหรับหนุ่มสาวในวัยทำงานที่ยังไม่เจอคู่ครองคนรักหรือคนที่ถูกใจก็จะไปบนบานกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อให้เจอคนรักหรือว่าขอให้เจอเนื้อคู่ หากมีคู่ครองแล้ว ก็บนขอให้ได้บุตรตามต้องการ

สำหรับสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่คนนิยมขอเกี่ยวกับเรื่องความรัก และเป็นที่ยอดนิยมของหนุ่มสาวคือ ศาลย่านาคหรือแม่น้ำพระโขนง ที่วัดมหาบุศย์ ซึ่งนอกจากผู้คนจะนิยมไปบนบานไม่ให้เกิดทหารแล้ว ยังมีตำนานความเชื่อเรื่องความจงรักภักดีในความรักของแม่น้ำที่มีให้แก่พ่อมากผู้เป็นสามี ดังนั้นคนส่วนใหญ่ที่ผิดหวังเรื่องความรักจึงนิยมมาบน โดยส่วนใหญ่มักจะบนขอให้ตนพบเจอเนื้อคู่และให้คู่ครองมีความรักความซื่อสัตย์ต่อกัน สถานที่ถัดมาคือ พระนอน ที่วัดโพธิ์ โดยมักนิยมในหมู่หญิงสาวที่ผิดหวังในเรื่องของความรัก หรือมีอายุย่างเข้าเลข 3 ซึ่งเลข 3 ในที่นี้หมายถึงพระนอน หรือศาสตร์ความเชื่อที่เชื่อว่าเลขสามเปรียบเสมือนของความรักของหญิงสาวเช่นกัน

อีกหนึ่งสถานที่คือ พระธาตุศรีสองรัก ที่จังหวัดเลย หนุ่มสาวส่วนใหญ่ก็นิยมมากราบไหว้และบนบานด้วยต้นผึ้งที่ทำมาจากกากกล้วยตัดมัดเสียบให้เป็นโครงรูปทรงสามเหลี่ยม และเสียบแผ่นเทียนไว้ทั่วโครง เพื่อขอให้สมหวังในเรื่องความรักหรือให้มีรักนิรันดร์ เป็นต้น

นอกจากนี้ ความกังวลเกี่ยวกับครอบครัวก็ยังมีให้เห็นในสังคมไทยเช่นเดียวกัน ซึ่งลักษณะของการบนเกี่ยวกับครอบครัว ส่วนใหญ่จะบนขอให้ครอบครัวมีความสุข อยู่เย็นเป็นสุข หรือสำหรับบางคู่รักที่มีบุตรยากก็นิยมบนขอให้สามารถมีบุตรได้ ขอให้เด็กที่เกิดมาเป็นคนอ่านออกเขียนได้ สุขภาพร่างกายแข็งแรง หรือขอให้ชีวิตคู่ราบรื่น

สถานที่ที่นิยมไปบนขอเกี่ยวกับเรื่องการมีบุตร คือ หลวงพ่อโสธร และศาลเจ้าพ่อเสือ ถึงกับมีคำพูดที่ว่า “อยากมีลูกไปขอหลวงพ่อโสธร - เจ้าพ่อเสือ” ผู้ที่ไปบนคือกลุ่มคนที่แต่งงานมานานแต่ไม่สามารถมีทายาทสืบสกุลได้ โดยสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ อันดับแรกๆ ที่คนส่วนใหญ่เชื่อว่าช่วยได้จริงคือการบนบานกับหลวงพ่อโสธร จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งผู้ที่ขอนั้นจะต้องเตือนตัวเองไว้ด้วยว่า ถ้าขอบุตรกับหลวงพ่อแล้วต้องขอให้พ่อแม่สามารถติบุตรได้ด้วย เพราะไม่เช่นนั้นตามความ

เชื้อ เมื่อเวลาถูกชนแล้วไปตี ลูกจะป่วยโดยไม่รู้สาเหตุ ซึ่งเรื่องนี้เป็นที่รำลือเป็นอย่างมาก (ผู้จัดการออนไลน์, 23 มิถุนายน 2553)

3.1.2.4 ด้านสุขภาพและความปลอดภัย

“ความไม่มีโรค เป็นลาภอันประเสริฐ” (ม.ม. 13/216/254) เป็นประโยคที่เราต่างคุ้นหูกันเป็นอย่างดี ความเจ็บป่วยหรือโรคร้ายไข้เจ็บในที่นี้มีทั้งที่เกิดขึ้นทางกายและทางใจ ซึ่งในพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นความทุกข์อย่างหนึ่งที่มนุษย์ทุกคนล้วนต้องพบเจอ พุทธองค์ได้ตรัสสอนให้พิจารณาเรื่อง ความแก่ ความเจ็บ ความตาย ความพลัดพราก ดังที่ว่า

เรามีความแก่เป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความแก่ไปได้

เรามีความเจ็บไข้เป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความเจ็บป่วยไปได้

เรามีความตายเป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความตายไปได้ (อง.ปญจก.

22/57/99)

เป็นการตรัสสอนให้เข้าใจถึงความแก่ เจ็บ ตาย ที่เป็นธรรมดาของชีวิต เพื่อไม่ให้ตกอยู่ภายใต้ความประมาท แต่ถึงกระนั้น โรคร้ายไข้เจ็บก็เป็นสิ่งที่ไม่มีใครอยากสัมผัสหรืออยากพบเจอ ทั้งนี้คนส่วนใหญ่ในสังคมมักจะนึกถึงเฉพาะเรื่องโรคร้ายไข้เจ็บที่เกิดขึ้นทางกาย เพราะเป็นสิ่งที่รู้สึกได้จากอาการเจ็บปวด จึงหาหนทางหรือวิธีการรักษาให้หายขาดจากโรคเหล่านั้น แต่หากไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ด้วยวิธีการทางการแพทย์ก็มักหันไปพึ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การบวชบวชเกี่ยวกับด้านสุขภาพหรือความปลอดภัย จึงมักปรากฏการบวชขอให้หายจากโรคร้าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ป่วยเรื้อรัง หรือเป็นโรคที่รักษาให้หายขาดยาก แม้ว่าการบวชบวชสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะไม่สามารถยืนยันได้ตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ว่าสามารถช่วยได้ แต่ก็ถือว่าช่วยเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้แก่ผู้ป่วยหรือญาติผู้ป่วยให้สามารถผ่านพ้นช่วงเวลาเหล่านั้นไปได้

ยกตัวอย่างเช่นกรณีของ นางสาวเกวลิ ช่างทำนา หรือน้องปาล์ม ซึ่งมีความผิดปกติทางด้านระบบการทำงานของตับมาตั้งแต่กำเนิด จะต้องทำการผ่าตัดเปลี่ยนตับเท่านั้น แต่ก็ยังไม่มีผู้บริจาคอวัยวะที่เข้ากันได้ จนกระทั่งทางครอบครัวทราบข่าวปาฏิหาริย์ของพระเจ้าทันใจ แห่งวัดพระธาตุดอยคำ จึงได้เดินทางไปบวชบวช เป็นเวลา 7 วันหลังจากบวชบวชต่อพระเจ้าทันใจ โรงพยาบาลแห่งหนึ่งก็ได้แจ้งมาว่ามีตับของผู้บริจาครอให้เปลี่ยน และผลปรากฏว่าอวัยวะเข้ากันได้ ซึ่งภายหลังจากการบวชสำเร็จผล บิดาและมารดาของน้องปาล์มจึงเดินทางไปแก้บนด้วยพวงมาลัยดอกมะลิจำนวน 200 พวง (กฤษฎา กฤษณะเศรษฐี, 2558, น.40-45)

ในส่วนของการบวชบวชเกี่ยวกับเรื่องความปลอดภัย คนไทยนิยมขอในลักษณะที่ ขอให้การเดินทางแคล้วคลาดปลอดภัย โดยเฉพาะผู้ที่ต้องเดินทางบ่อยๆ เดินทางไกล ทำงานที่เสี่ยงอันตราย ในคนส่วนใหญ่มักจะมีกังวลในเรื่องนี้อยู่มากเพราะมนุษย์ไม่สามารถรู้ได้

เลยว่าความตายจะมาถึงเร็วหรือช้า ดังมีคำกล่าวในพุทธศาสนสุภาษิตว่า ความไม่ประมาทเป็นทางแห่งความไม่ตาย (ขุ.ธ. 25/21/31) แต่ถึงอย่างไร ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอยู่ในจิตใจของชาวพุทธก็ยังมีความเชื่อไว้อย่างน้อยก็มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรืออำนาจ พลังบางอย่างที่เรามองไม่เห็นคอยช่วยเหลือให้เราแคล้วคลาดปลอดภัยจากภยันตราย หรือเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดที่เรียกว่าอุบัติเหตุไปได้

3.2 รูปแบบการบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์

สิ่งศักดิ์สิทธิ์ คือ สิ่งหรือภาวะที่เชื่อว่ามีอำนาจเหนือธรรมชาติ สามารถบันดาลให้เป็นไปหรือให้สำเร็จได้ ดังนั้นคนส่วนใหญ่จึงหวังพึ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในการบนขอเรื่องต่างๆ ทำให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์หลายแห่งมีชื่อเสียงขึ้นโด่งดังขึ้นมาจากการที่ประชาชนมาสักการะบูชา หรือบนบานศาลกล่าวแล้วสัมฤทธิ์ผลตามที่ปรารถนา การบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธในสังคมไทยมีทั้งการบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อในพระพุทธศาสนา ความเชื่อของคนในสังคมไทย และความเชื่อในศาสนาอื่น โดยเฉพาะศาสนาพราหมณ์-ฮินดู อย่างไรก็ตาม ในงานวิจัยฉบับนี้จะแบ่งประเภทการบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธไทยตามความเชื่อในพระพุทธศาสนาและความเชื่อของคนในสังคมไทยโดยไม่กล่าวถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาอื่น ดังนี้

3.2.1 การบนพระพุทธรูป

นอกจากชาวพุทธจะบูชาพระพุทธรูปในลักษณะของการนึกถึงคุณงามความดีเป็นที่พึ่งที่ระลึกแล้ว ชาวพุทธไทยยังบูชาพระพุทธรูปในลักษณะสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นที่พึ่งทางใจ มีการบนบาน ขอพร ในเรื่องต่างๆ ทั้งในยามที่สบายใจและไม่สบายใจ ซึ่งตัวอย่างการบนพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธในสังคมไทย มีดังนี้

3.2.1.1 หลวงพ่อสมหวัง

หลวงพ่อสมหวัง เป็นพระพุทธรูปเนื้อปูนปางมารวิชัย มีขนาดหน้าตักความกว้าง 15 เมตร ความสูงขนาด 30 เมตร ประดิษฐานอยู่ที่วัดกลางบางพระ ตำบลบางพระ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2524 เมื่อสร้างเสร็จได้บรรจุมวลสาร แผ่นชนวนต่างๆ และประกอบพิธีพุทธาภิเษกพร้อมกับอัญเชิญพระพุทธรูป 9 นิ้ว จำนวน 99 องค์ บรรจุไว้ในองค์หลวงพ่อสมหวัง เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ผู้กราบไหว้ ตามความเชื่อของผู้ที่ศรัทธาจะนิยมไปกราบไหว้ บนบานขอในเรื่องต่างๆ เพราะเชื่อว่าจะสำเร็จสมหวังดังชื่อของพระพุทธรูป

ดังตัวอย่างของนางสาวนฤมล วงศ์ยะลา อายุ 23 ปี ชาวสมุทรสาคร ซึ่งได้ไปบนขอกับหลวงพ่อสมหวัง ได้กล่าวว่า “ก่อนหน้านี้นั้นตนได้เรียนนวดแผนไทยและหลักสูตรการทำ

สปา เมื่อเรียนจบหลักสูตร อยู่ในช่วงรองานและยังหางานทำไม่ได้ กระทั่งขับรถผ่านมาที่วัดกลางบางพระและประกอบกับเคยได้ยินข่าวว่า องค์หลวงพ่สมหวังวัดกลางบางพระแห่งนี้มีความศักดิ์สิทธิ์มาก ตนจึงเข้าไปบนขอให้พบเจอคนดี ขอโชคขอลาภและเรื่องงานเกี่ยวกับสปา หลังจากนั้นไม่นานก็มีเพื่อนแนะนำให้ไปทำงานในร้านสปาที่ประเทศอินเดีย จนกระทั่งทำงานอยู่ครบเป็นเวลากว่า 4 เดือน จึงเดินทางกลับบ้านบ้านเกิด จ.สมุทรสาคร พร้อมกับนำหัวหมูจำนวน 100 หัว และผลไม้ 1 ชุด เดินทางมาแก้บนต่อองค์หลวงพ่สมหวัง ตามที่ได้ตั้งจิตอธิษฐานบนขอไว้” (ข่าวสดออนไลน์, วันที่ 22 มีนาคม 2560)

3.2.1.2 หลวงพ่อโต วัดป่าเลไลยก์

หลวงพ่โต คือ พระพุทธรูปเก่าแก่คู่บ้านคู่เมืองสุพรรณบุรีมาช้านาน ประดิษฐานอยู่ที่ วัดป่าเลไลยก์ ตำบลรั้วใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัด สุพรรณบุรี มีความสูง 23.48 เมตร รอบองค์ 11.20 เมตร ก่ออิฐถือปูนปิดทอง ศิลปะอุทอง ส่วนระยะเวลาในการสร้างนั้นไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่ชัด สันนิษฐานว่าสร้างก่อนปี พ.ศ. 1706 เนื่องจากในพงศาวดารเหนือมีบันทึกว่าพระเจ้ากาแต (กษัตริย์อุทองเชื้อสายพม่า) ทรงมอบหมายให้มอญน้อยมาบูรณปฏิสังขรณ์พระอารามและองค์พระพุทธรูป หลังจากนั้นก็ได้มีการบูรณะเรื่อยมา ทำให้สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงกล่าวว่าแต่เดิมน่าจะเป็นพระพุทธรูปปางปฐมเทศนา แต่ได้ชำรุดเสียหายจึงซ่อมแซมและตัดแปลงเป็นปางป่าเลไลยก์เนื่องจากพระหัตถ์ขวาที่ซ่อมแซมไว้ไม่ได้สัดส่วนกับของเดิม แต่ถึงอย่างนั้นหลวงพ่โตก็ยังเป็นที่เคารพศรัทธาของพุทธศาสนิกชน โดยมีการจัดงานนมัสการหลวงพ่โตปีละ 2 ครั้ง คือ วันขึ้น 6-8 ค่ำ เดือน 5 และวันขึ้น 6-8 ค่ำ เดือน 12 (พชรวรรณ ประเสริฐบุญ, 2553, น.140) และมีผู้มาบนขอพรจากหลวงพ่โตอยู่เป็นประจำ

ดังกรณีตัวอย่างของ นางศิริพร สุภัทรรที ที่ถูกลอตเตอรี่รางวัลที่ 1 งวดประจำวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2559 จำนวน 10 ใบ เป็นเงิน 60 ล้านบาท นางศิริพร กล่าวว่า “ปกติตนจะพาครอบครัวไปทำบุญที่วัดป่าเลไลยก์และมากราบขอพรจากหลวงพ่โตเป็นประจำ ซึ่งบางครั้งก็บนบานขอให้โชค ขอให้ถูกรางวัลลอตเตอรี่โดยก่อนหน้านี้นั้นตนก็เคยถูกรางวัลมาแล้วหลายรางวัล” ต่อมาล่าสุดก็ได้ถูกลอตเตอรี่รางวัลที่ 1 และหลังจากนั้นสองเดือนเขาจึงมาแก้บนกับหลวงพ่โต ด้วยการนำคณะแถวและนางรำกว่า 100 ชีวิต มาแสดงรอบพระวิหารหลวง จำนวน 99 รอบ (ไทยรัฐออนไลน์, 18 กรกฎาคม 2560)

3.2.1.3 หลวงพ่อทันใจ

หลวงพ่ทันใจ คือ พระพุทธรูปเนื้อปูน หน้ากว้าง 12 นิ้ว สูง 16 นิ้ว ลงรักปิดทองประดิษฐานที่วัดพระธาตุคุดอยคำ จังหวัดเชียงใหม่ สาเหตุที่ชื่อหลวงพ่ทันใจนั้น มาจากประวัติการสร้าง โดยแต่เดิมเมื่อมีการสร้างพระในวัดสำคัญทางภาคเหนือ จะนิยมสร้างพระพุทธรูปที่

เรียกว่า “พระเจ้าทันใจ” ซึ่งหมายถึงพระพุทธรูปที่ใช้เวลาสร้างเสร็จภายใน 1 วัน กล่าวคือจะเริ่มพิธีตั้งแต่หลังเที่ยงคืนเป็นต้นไป โดยชาวบ้านมีความเชื่อว่าการสร้างพระทำพิธีพุทธาภิเษกได้สำเร็จภายใน 1 วัน ถือเป็นเรื่องมหัศจรรย์ จึงเชื่อกันว่าเป็นเพราะพุทธานุภาพ และอานุภาพแห่งเทพยดาที่บันดาลให้พิธีกรรมสำเร็จโดยปราศจากอุปสรรค ดังนั้น พุทธศาสนิกชนจึงถือว่า พระเจ้าทันใจเป็นพระพุทธรูปที่จะบันดาลความสำเร็จให้แก่ผู้ที่อธิษฐานขอพรได้อย่างทันอกทันใจ หลวงพ่อทันใจ วัดพระธาตุดอยคำ เป็นพระเจ้าทันใจตามคติการสร้างพระพุทธรูปดังกล่าวที่มีชื่อเสียงมาก

ด้วยความเชื่อดังกล่าวจึงทำให้ผู้ที่ศรัทธานิยมมาบ้นกับหลวงพ่อตันใจ และประสบผลสำเร็จเป็นจำนวนมาก ดังตัวอย่างของ นางสาวประนอม เผ่าจินดา กล่าวว่า “ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2560 ตนได้บ้นกับองค์หลวงพ่อตันใจ เพื่อขอให้พี่สาวคือ นางสาวอ้อม เผ่าจินดา ที่ประสบอุบัติเหตุเส้นลัมจนทำให้เส้นเลือดตีบ พักการเดินไม่ได้มานานกว่า 2 ปี หายจากอาการป่วยปรากฏว่าผ่านไปไม่นาน พี่สาวก็สามารถกลับมาเดินได้อีกครั้ง หลังจากนั้นตนและครอบครัวจึงนำพวงมาลัยดอกมะลิ จำนวน 1 แสนพวง มาแก้บ้นกับหลวงพ่อตันใจ” (ไทยรัฐออนไลน์, 21 มีนาคม 2560)

3.2.1.4 หลวงพ่องค์ใหญ่

หลวงพ่องค์ใหญ่ คือ พระพุทธรูปที่ถูกสร้างขึ้นพร้อมกับการสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ ในวัดมหาธาตุวรรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ประมาณ 800 กว่าปีมาแล้ว ปัจจุบันประดิษฐานอยู่ร่วมกับพระพุทธรูปบริวารอีก 28 องค์ บนภูเขาภายในบริเวณวัดเขาพระทอง ที่ด้านหลังผนังถ้ำของหลวงพ่องค์ใหญ่เอียงไปทางด้านซ้าย มีรอยฝ่ามือขนาดใหญ่ปรากฏอยู่บนแผ่นหิน ซึ่งเป็นที่อัศจรรย์ใจแก่ผู้ที่ขึ้นไปกราบไหว้ขอพร นอกจากนี้หลวงพ่องค์ใหญ่ยังเป็นพระพุทธรูปที่ศักดิ์สิทธิ์ในด้านการป้องกันศาสตราวุธทั้งหลายและอันตรายทั้งปวง จากประสบการณ์ของผู้ที่พกเหรียญหลวงพ่องค์ใหญ่ติดตัวไว้ จะแคล้วคลาดปลอดภัยจากอันตรายทั้งหลาย กลายเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของพุทธศาสนิกชนชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดใกล้เคียง หากใครมีเรื่องเดือดเนื้อร้อนใจ หรือต้องการได้โชคลาภ ก็มักจะมากราบไหว้ขอพร เมื่อประสบความสำเร็จก็ได้บอกกล่าวต่อกันไป ทำให้มีประชาชนเดินทางมากราบไหว้ขอพรกันอย่างต่อเนื่อง

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐได้เสนอข่าวว่า วันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2560 ผู้คนต่างหลั่งไหลมาแก้บ้นกับหลวงพ่องค์ใหญ่ วัดเขาพระทอง โดยประกอบพิธีแก้บ้นหลายแบบ ไม่ว่าจะเป็น การรำมนโนราห์ การจุดประทัด การปิดทอง รวมทั้งการนำผ้าเหลืองมาห่มองค์หลวงพ่อตันใจ โดยชาวบ้านเชื่อว่าสาเหตุที่โชคดีถูกลอตเตอรี่นั้นเกิดจากบารมีของหลวงพ่องค์ใหญ่ หนึ่งในนั้นคือ นางวีรยา โกประพัฒน์พงศ์ อายุ 51 ที่ถูกสลากกินแบ่งรัฐบาล งวดวันที่ 16 มิถุนายน 2560 รางวัลเลขท้าย 2 ตัว จำนวน 16 คู่ เป็นเงิน 32,000 บาท กล่าวว่า “ปกติตนได้พาครอบครัวมากราบไหว้ขอพรกับหลวงพ่องค์ใหญ่อยู่เสมอ จากนั้นก็ได้รับโชคลาภตามสมควรทุกครั้งไป” และคุณวีรยา ยังกล่าว

อีกว่า “ตนไม่ได้มมกาย แต่เมื่อได้มากرابไหว้ก็เกิดความสุขสบายใจ คิดอ่านกระทำให้สิ่งใดก็เป็นไปด้วย ความราบรื่น ที่สำคัญคือทำให้หลับฝันดี ส่วนโชคลาภนั้นเป็นผลพลอยได้ ยืนยันว่าตนเองและครอบครัวจะทำความดี ตามแนวทางคำสอนของพระพุทธเจ้า และยึดมั่นหลวงพ่องค์ใหญ่ ซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้า เป็นที่พึ่งทางใจตลอดไป” (ไทยรัฐออนไลน์, 18 มิถุนายน 60)

3.2.1.5 พระเงินพระทอง

พระเงินพระทอง คือ พระพุทธรูปพระปางมารวิชัย ประดิษฐานอยู่ที่ วัดสว่างอารมณ์ (แคแถว) ต.ขุนแก้ว อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม เป็นพระพุทธรูปองค์ขนาดใหญ่ ตั้งอยู่บริเวณกลางลานวัด ชาวบ้านต่างมีความเชื่อว่าพระเงินพระทองนั้นมีความศักดิ์สิทธิ์สามารถให้โชค ลาภแก่ผู้ไปขอได้ ทำให้มีผู้ที่ศรัทธานิยมไปบน ดงกรณีของนางรำพึง เกลี้ยง อายุ 56 ปี กล่าวว่า “ตนประกาศขายที่มานานกว่า 10 ปี แต่ไม่สามารถขายได้ จนกระทั่งมาบนขอกับพระพุทธรูปพระเงินพระทอง หลังจากนั้นสองเดือนตนสามารถขายที่ได้ ในเนื้อที่ 23 ไร่ เป็นจำนวนเงิน รวม 20 ล้าน ตนและครอบครัวจึงมาแก้บนด้วยการถวายไก่ต้มน้ำปลา 110 ตัว และ ไช้ไก่สดจำนวน 100 ฟอง” (ไทยรัฐออนไลน์, 6 กรกฎาคม 2560)

3.2.1.6 หลวงพ่อโสธร

หลวงพ่อโสธร หรือ หลวงพ่อพระพุทธรูปโสธร เป็นพระพุทธรูปสำคัญ จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่หล่อด้วยทองสัมฤทธิ์ หน้าตักกว้างประมาณ 1 ศอกเศษ ปางขัดสมาธิเพชร แต่ได้เสริมแต่งขึ้นจากเดิมโดยพอกปูนลงรักปิดทองหน้าตักกว้างประมาณ 3 ศอก 5 นิ้ว เป็นพระพุทธรูปขัดสมาธิราบ ปางสมาธิ ประดิษฐานอยู่ในพระอุโบสถวัดโสธรวรารามวรวิหาร เป็นพระพุทธรูปหินทราย สมัยอยุธยาตอนต้น พระพักตร์ค่อนข้างกลมแป้น พระขนงโก่งเล็กน้อย พระเนตรเล็กหรือเหลือบลงต่ำ พระโอษฐ์เล็ก สีพระพักตร์ขรึมแบบอยุธยา (มณี แสงธรรม, 2555, น.205)

หลวงพ่อโสธรเป็นพระพุทธรูปที่ชาวพุทธไทยทั่วประเทศรู้จักและนิยมกราบไหว้บูชารวมทั้งบนบานขอสิ่งที่ปรารถนาเพราะเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ในด้านต่างๆ ดังตัวอย่างของนางจันดี พรหมวิบุตร ได้บนกับรูปเหมือนหรือองค์จำลองหลวงพ่อโสธร ที่ประดิษฐานอยู่ในวัดของหมู่บ้าน จังหวัด อุตรธานี หลังทราบข่าวว่าลูกชายถูกหลอกไปค้าแรงงานทาสบนเรือประมง หลังจากบนได้สามเดือนก็ทราบข่าวของลูกชาย ตนจึงแก้บนด้วยการรำถวาย (ไทยรัฐออนไลน์, 2 ตุลาคม 2557) หรือกรณีของนางพรทิพย์ ยืนยาว อายุ 47 ปี ที่บนกับหลวงพ่อโสธร เหตุเพราะตนทำกระเป่าเงินหล่นหาย หลังจากบนไม่ถึง 1 นาที สามเณรบอกว่ามีคนพบกระเป่าแล้ว (ไทยรัฐออนไลน์, 10 มีนาคม 2559)

จะเห็นได้ว่าตัวอย่างการบนพระพุทธรูปที่กล่าวมาข้างต้น ส่วนใหญ่เป็นพระพุทธรูปที่มีการสร้างขึ้นมาเพื่อเป็นตัวแทนพระพุทธเจ้า ดังจะเห็นได้จาก การบนพระพุทธรูปเกิด

จากความเชื่อเรื่องความศักดิ์สิทธิ์อภินิหารขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และความเมตตา กรุณาของพระองค์ ผู้ที่ไปบนก็หวังจะให้ท่านช่วยจัดปิดเป่าความทุกข์ความเดือดเนื้อร้อนใจให้คลาย ไป จึงเป็นความศรัทธาเลื่อมใสในองค์พระพุทธรูป พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ที่คนนิยมไปบนกันนั้นบางคน อาจเข้าใจได้ว่าเป็นตั้งเทวดาหรือพระเจ้า ที่ตนจะสามารถอ่อนวอนขอความช่วยเหลือให้รอดพ้นจาก ภัยอันตราย หรือขอให้พบแต่ความร่ำรวย ความสุขความเจริญได้ จึงมีการนำสิ่งของมาเพื่อเป็นการบูชา หรือแก้บนจำนวนมากและมากขึ้นเรื่อยๆ ตามแรงศรัทธา

3.2.2 การบนรูปเคารพพระเกจิ และพระเกจิ

พระเกจิ คือ พระภิกษุที่เชื่อกันว่าเป็นผู้ทรงคุณวิเศษทำให้มีผู้คนศรัทธาเป็น จำนวนมาก โดยส่วนใหญ่จะนิยมสร้างรูปเคารพหลังจากที่ท่านละสังขารไปแล้ว เพื่อเป็นการระลึกถึง คุณงามความดีของพระเกจิจึงคั่นๆ ซึ่งตามหลักฐานมีการสร้างรูปเคารพพระเกจิขึ้นครั้งแรกในสมัย รัชกาลที่ 5 เป็นรูปเคารพของสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) มีชื่อเรียกอย่างไม่เป็นทางการว่า “รูปหล่อสมเด็จพระ” ตามหลักฐานฉบับของพระครูกล้าเปี่ยมานุกูล (เฮง อธิฐฐาจาโร) ระบุว่า รูปจำลองรูป แรกของสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) คือรูปหล่อที่ประดิษฐานที่วัดเกตไชโยวรวิหารในสมัย รัชกาลที่ 5 ปั้นหุ่นลงรักปิดทอง โดยหลวงวิจิตรนฤมล (พิง ปฎิมาประกร) หน้าตัก 40.2 ซม. หล่อขึ้น ที่วัดระฆังโฆสิตาราม แต่ได้หล่อเมื่อปีใดไม่ปรากฏ แต่สันนิษฐานว่า สร้างก่อนปี พ.ศ. 2444 ดังความ ในสำเนาพระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5

อย่างไรก็ดีรูปเคารพท่านที่แพร่หลาย คือ รูปหล่อที่สร้างขึ้นและประดิษฐานอยู่ที่ วัดระฆังโฆสิตาราม สันนิษฐานว่า สร้างขึ้นภายหลังจากสร้างรูปเหมือนรูปแรก และนำไปประดิษฐาน ที่วัดไชโยวรวิหาร ก่อน พ.ศ. 2444 และช่วงหลังมีผู้นำรูปถ่ายเมื่อครั้งมีชีวิตของท่านในทำนบ ลูกประจำไปจัดสร้างเป็นรูปหล่อและรูปเหมือน เพื่อสักการบูชาจนแพร่หลายและเป็นเอกลักษณ์ของ ท่าน ต่อมาวัดต่างๆ จึงมีการสร้างรูปหล่อเหมือนของพระเกจิอาจารย์ที่ล่วงลับไปแล้วให้ชาวบ้านได้ สักการบูชา จนเป็นค่านิยมยึดถือมาจนถึงปัจจุบัน (ไชยณ สุขเจริญ, ม.ป.ก., น. 129)

การบนรูปเคารพพระเกจิ สาเหตุหนึ่งอาจเกิดจากความเคารพเลื่อมใสใน ตัวพระเกจิ หรืออิทธิฤทธิ์ของท่านเมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ เมื่อท่านมรณภาพแล้วยังคงศรัทธาทำให้มีการ สร้างรูปเคารพเพื่อเป็นตัวแทน จากนั้นก็มีผู้คนไปกราบไหว้ บ้างก็มีผู้คนไปบนบาน ขอให้ท่าน ช่วยเหลือ ขอให้ได้รับโชคลาภเงินทองหรือทำการค้าร่ำรวย เป็นต้น แล้วประสบผลสำเร็จจึงเกิดความ เชื่อมั่นในความศักดิ์สิทธิ์ จนเป็นที่กล่าวขานสืบเนื่องต่อมา ทำให้ในปัจจุบันมีรูปเคารพของพระเกจิที่มี ชื่อเสียงโด่งดังมากมายที่มีผู้ไปกราบไหว้และบนบานขอพรมีตัวอย่าง ดังนี้

3.2.2.1 พระอาจารย์ธรรมโชติ

พระอาจารย์ธรรมโชติ หรือ พระธรรมโชติรังสี เดิมจำพรรษาอยู่ที่ วัดเขานางบวช จ.สุพรรณบุรี ต่อมาชาวบ้านบางระจันได้อาราธนาไปพำนักที่วัดโพธิ์เก้าต้น จังหวัดสิงห์บุรี ในปี พ.ศ. 2308 ด้วยเหตุที่พระอาจารย์ธรรมโชติมีวิทยาอาคมสูง ซึ่งท่านได้ลงอาคมกับผ้าประเจียด ตะกรุดพิสมร แจกจ่ายให้แก่ันกรบค่ายบางระจันในครั้งที่พม่ายกทัพเข้ามา ประชาชนต่างหนีเอาตัวรอดและเข้ามาอยู่รวมกันที่วัดโพธิ์เก้าต้นเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บ ทำให้ความต้องการยาสมุนไพรและน้ำมันต์ของพระอาจารย์ธรรมโชติมีมากขึ้นด้วย ด้วยความที่ไม่มีภาชนะที่ใหญ่พอกับความต้องการของชาวบ้าน โดยเฉพาะเหล่านักบวชที่ต้องการน้ำมันต์เพื่อเป็นกำลังใจในการรบ ท่านจึงทำน้ำมันต์ใส่กระขนาดใหญ่ เพื่อให้เพียงพอกับความต้องการของชาวบ้าน น้ำในสระจึงมีความศักดิ์สิทธิ์มาจนถึงปัจจุบัน ทำให้ผู้ที่ศรัทธานิยมมาบนและแก้บนด้วยการหาบน้ำที่สระน้ำศักดิ์สิทธิ์ (ประวัติความเป็นมา วัดเขานางบวช, www.watkaonangbuach.org)

ดั่งกรณีที่เป็นข่าว โดยไทยรัฐออนไลน์ได้เสนอว่า เมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2559 ผู้คนต่างเดินทางมาแก้บนกับรูปเคารพพระอาจารย์ธรรมโชติ หลังจากจับได้ใบตำรอดจากการเป็นทหาร วิธีแก้บนคือการหาบน้ำจากบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์มีระยะทางประมาณ 100 เมตร หนึ่งในนั้นคือนายสุรพันธ์ ศรีเรือง อายุ 21 ปี อาชีพรับจ้าง กล่าวว่า “ตนเองได้บนหาบน้ำไว้ 100 ทาบและสำเร็จในเรื่องที่ขอ คือ จับได้ใบตำไม่ถูกเรียกเป็นทหาร จึงมาแก้บนแต่ถ้าหากไม่มีภาระครอบครัวที่ต้องเลี้ยงดูลูก เมีย พ่อ แม่ แล้วก็อยากที่จะเป็นทหารรับใช้ชาติสักครั้ง” (ไทยรัฐออนไลน์, 6 เมษายน 2559)

3.2.2.2 หลวงพ่อไต้

รูปเคารพหลวงพ่อไต้อยู่ที่วัดมะนาว ต.ทับตีเหล็ก อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี เมื่อครั้งท่านยังมีชีวิตอยู่ท่านเป็นพระเกจิที่ได้รับการขนานนามว่า “เกจิดังแห่งลุ่มน้ำท่าจีน” เนื่องจากท่านมีชื่อเสียงในเรื่องการปฏิบัติและการปลุกเสกวัตถุมงคล วัตถุมงคลที่ท่านปลุกเสกนั้นส่วนใหญ่ท่านจะแจกชาวบ้านผู้ที่ศรัทธาเพื่อไว้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ และมีบางรายที่เกิดเหตุการณ์เหลือเชื่อ เช่น ถูกยิงแต่ลูกกระสุนปืนไม่เข้า มีแคร์รอยไหม้เพียงเล็กน้อย (<http://www.tnews.co.th>) หรือกรณีตัวอย่างของนายอาทิตย์ราห์ คงมาลัย หรือตูน บอดี้สแลม ที่เกิดเหตุฟ้าผ่ามาที่มือของเขาขณะที่ยืนถือร่มเตรียมถ่ายรายการแต่กลับไม่ได้รับบาดเจ็บใดๆ เลย โดยนายอาทิตย์ราห์ กล่าวว่า “ขณะเกิดเหตุยืนถือร่มอยู่ จู่ๆ มีประกายไฟเกิดเสียงดังบริเวณนิ้วมือ จากนั้นผมก็สะบัดมือแล้วหลบไปที่ปลอดภัย” เมื่อผู้สื่อข่าวถามถึงวัตถุมงคลใดที่ตนพกติดตัว เขาจึงกล่าวว่า เป็นเหรียญของหลวงพ่อไต้ วัดมะนาว จ.สุพรรณบุรี ที่คุณพ่อมอบให้แขวนติดตัวไว้ตั้งแต่เมื่อครั้งยังเด็ก จนถึงขณะนี้ก็ยังแขวนบูชาไว้ที่คอเป็นประจำ (ไทยรัฐออนไลน์, 13 ตุลาคม 2557)

ด้วยความศักดิ์สิทธิ์ที่มีผู้ที่ศรัทธาต่างทราบกันดี จึงทำให้หลังจากที่ท่านมรณภาพได้มีการสร้างรูปเคารพของหลวงพ่อบ๊วยขึ้นมาเพื่อเป็นการให้ชาวบ้านได้สักการบูชาแทนตัวของท่าน และทำให้มีผู้คนนิยมเดินทางมาบนบานในเรื่องต่างๆ ดังกรณีข่าวตัวอย่าง เว็บไซต์ไทยรัฐออนไลน์เสนอข่าวว่า วันที่ 22 ม.ค. 2559 ที่วัดมะนาว ต.ทับตีเหล็ก อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี นายกฤษดา วงษ์ต่าย อายุ 32 ปี กรรมการผู้จัดการ บริษัทวรรณบูรณ ดีไซน์ จำกัด กทม. ได้นำมะนาวยักษ์ น้ำหนักลูกละเกือบ 1 กก. จำนวน 99 ลูก มะนาวแป้นพิจิตร อีก 999 ลูก พร้อมด้วยกิ่งพันธุ์มะนาวยักษ์ 9 ต้น มาถวาย เพื่อเป็นการแก้บนต่อรูปเคารพหลวงพ่อบ๊วย โดยมีพระครูสิริวัชรธรรมาภินันท์ หรือ หลวงตาแดง เจ้าอาวาสรับถวายและทำพิธีผูกขวัญมะนาวให้

นายกฤษดา กล่าวว่า “ตนได้บนกับรูปเคารพหลวงพ่อบ๊วยว่าหากกิจการรับงานตกแต่งภายใน และกิจการก่อสร้างที่ทำนั้นรุ่งเรือง มีงานเข้ามาเกิน 5 โปรเจกต์ในครึ่งปี ก็จะทำมะนาวยักษ์พร้อมกิ่งพันธุ์มาถวาย จากนั้นปรากฏว่าผ่านไปเพียง 3 เดือน มีงานเข้ามากกว่า 10 โปรเจกต์ จนตนรับไม่ไหว จึงได้มาแก้บนดังกล่าว” (ไทยรัฐออนไลน์, 22 มกราคม 2559)

3.2.2.3 หลวงพ่อนุ่ม

รูปเคารพหลวงพ่อนุ่ม ประดิษฐานอยู่ที่วัดนางในธัมมิการาม อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง เมื่อครั้งท่านมีชีวิตอยู่ท่านคือพระเกจิดังของจังหวัดอ่างทอง เป็นที่รู้จักกันดีในนามหลวงพ่อนุ่ม ธัมมาราโม ท่านมีชื่อเสียงในเรื่องการสร้างวัตถุมงคลและเป็นพระนักพัฒนา ทำให้มีผู้เคารพศรัทธาเป็นจำนวนมาก ผู้ที่ศรัทธาท่านมีความเชื่อว่าหากบนด้วยน้ำอ้อดลมน้ำก็มักจะสำเร็จ เหตุเพราะเมื่อครั้งท่านยังมีชีวิตอยู่ ท่านชอบฉันน้ำอ้อดลม ทำให้มีผู้คนจำนวนมากต่างพากันมาแก้บนด้วยสิ่งของดังกล่าว ดังที่หนังสือพิมพ์ไทยรัฐเสนอข่าวว่า ชาวบ้านต่างมากกราบไหว้ ขอพรและบนบานต่อรูปเคารพหลวงพ่อนุ่ม โดยเมื่อสมความปรารถนาแล้วจะนำน้ำอ้อดลมมาแก้บน ทำให้มีน้ำอ้อดลมจำนวนมากที่วัดนางในธัมมิการาม บางรายนำน้ำอ้อดลมมาแก้บนนับหมื่นขวด ซึ่งพระวิระ วิระโณ เจ้าอาวาสวัดนางในธัมมิการาม ได้นำเครื่องต้มน้ำอ้อดลมที่ประชาชนมาถวายแก้บน ไปร่วมงานบุญพระสงฆ์ตามพิธีการต่างๆ และร่วมกิจกรรมต่างๆ ตามโรงเรียนและเทศกาลต่างๆ (ไทยรัฐออนไลน์, 18 มกราคม 2559)

3.2.2.4 หลวงปู่เคลือบ

รูปเคารพหลวงปู่เคลือบ ประดิษฐานอยู่ที่วัดหนองกระดี่นอก ต.หนองยายดา จ.อุทัยธานี เมื่อครั้งท่านมีชีวิตอยู่ท่านคือพระเกจิดังของจังหวัดอุทัยธานี ซึ่งชาวบ้านที่ศรัทธาท่านต่างทราบกันดีว่า ถ้าจะบนขอให้ท่านช่วยเหลือ จะต้องบนเหล่าขามมะขามเปียกและเกลือ ดังกรณีของนายคำ พงษ์ประยูร และ นางมะลิ พงษ์ประยูรบิดาและมารดาของ นายแก้ว พงษ์ประยูร (นักชกเหรียญเงินโอลิมปิก) ได้บนกับรูปเคารพหลวงปู่เคลือบว่า “หากลูกชายชกชนะจนได้เหรียญทอง จะ

แก้บนด้วยลิเกของกั๋ง สุทธิราช วงศ์เทเวทย์ พร้อมทั้งจะให้ลูกชายบวชเป็นเวลา 9 วัน นอกจากนั้น ยังมี หัวหมู สุรา โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ขาดไม่ได้คือ เหล้าขาวกับมะขามเปียกจิ้มเกลือเม็ด” ซึ่งเป็นสิ่งที่ชาวบ้านเชื่อว่าหลวงปู่เคลือบชอบ หากบนสิ่งนี้้มักจะสำเร็จ (ไทยรัฐออนไลน์, 30 กรกฎาคม 2555)

3.2.2.5 หลวงพ่อแฉ่ม

หลวงพ่อแฉ่มหรือพระครูวิสุทธีวงศาจารย์ญาณมุนี วัดฉลอง จังหวัดภูเก็ต ท่านเป็นพระปฏิบัติดีปฏิบัติชอบอีกหนึ่งรูป ที่มีผู้คนเคารพนับถือไม่แต่เพียงในประเทศไทยเท่านั้นแต่ยังแพร่ไปถึงมาเลเซียและป็นัง ทั้งนี้การเกิดความเลื่อมใสศรัทธาในตัวหลวงพ่อแฉ่มก็เนื่องมาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปี 2419 ขณะนั้นเกิดการรบราฆ่าฟันกันระหว่างกลุ่มโจรกับกลุ่มชาวบ้านในจังหวัดระนอง กลุ่มโจรได้บุกฆ่าชาวบ้านและเผาบ้านเรือน จนทำให้ชาวบ้านต้องหนีตายเข้าป่า ชาวบ้านบางกลุ่มจึงนิมนต์หลวงพ่อแฉ่มให้หนีไปด้วย แต่หลวงพ่อยืนยันที่จะอยู่ที่วัดดังเดิม ชาวบ้านเห็นเช่นนั้นจึงขอยุ่ร่วมเป็นร่วมตายกับท่าน หลวงพ่อจึงนำผ้าขาวมาลงยันต์เป็นผ้าประเจียด ฉีกแจกชาวบ้านให้นำไปโพกหัวคนละผืน ทำให้ชาวบ้านเกิดขวัญและกำลังใจจนทำให้สามารถรบกับพวกโจรได้สำเร็จและเป็นที่น่าแปลกใจคือกลุ่มชาวบ้านไม่มีใครได้รับอันตรายแม้แต่คนเดียว

ด้วยความศรัทธาตั้งกล่าว จึงทำให้ผู้ที่ศรัทธายึดหลวงพ่อเป็นที่พึ่งและเกิดการบนบานให้ท่านช่วยในยามที่เกิดภัยแก่ตน ดังกรณีของชาวประมงกลุ่มหนึ่ง ได้ออกหาปลาอยู่กลางทะเล ขณะนั้นเกิดพายุกระหน่ำ ทำให้ชาวประมงกลุ่มนั้นคิดว่าตนอาจไม่มีชีวิตรอดต่อไป ดังนั้นจึงยกมือบนบานศาลกล่าวสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายแต่พายุก็ไม่เบาลง ลูกเรือคนหนึ่งนึกถึงหลวงพ่อแฉ่มขึ้นได้ จึงพนมมืออธิษฐานให้ท่านช่วย และหลุดปากตอนเสียขวัญออกไปว่า “ถ้ารอดตายกลับไปจะนำทองไปปิดท่าน” ขณะนั้นพายุก็สงบลง เมื่อความกลัวตายหมดไปชาวประมงผู้นั้นก็นึกขึ้นมาได้ว่า ท่านเป็นพระสงฆ์ไม่ใช่พระพุทธรูป จะนำทองไปปิดท่านได้อย่างไร แต่ไหนๆ ก็ได้บนไปแล้ว หากไม่แก้บนจะเกิดผลร้าย จึงนำทองไปขอปิดท่าน และด้วยความเมตตาหลวงพ่อก็ยื่นขาให้ปิดที่หน้าแข้ง เรื่องนี้จึงเป็นที่เล่าขานมาถึงปัจจุบัน เมื่อมีใครเจ็บไข้ได้ป่วยหรือมีเภทภัยก็มักจะบนปิดทองกับท่านเสมอ (โรม บุนนาค, 2558)

มีอีกเหตุการณ์เป็นที่เล่าขานมาจนถึงปัจจุบัน คือเหตุการณ์ของหญิงสาวคนหนึ่ง โดยปกติเป็นผู้ที่มีนิสัยโลดโผนพูดไม่คิด วันหนึ่งเกิดปวดท้องรุนแรง กินยาไปหลายขนานก็ไม่หาย เมื่อปวดหนักขึ้นเรื่อยๆ จึงเอ่ยปากร้องขึ้นว่า “ถ้าหายปวดจะเอาทองไปปิดที่ของลับหลวงพ่อวัดฉลอง” พอหลุดปากพูดออกมาอาการปวดก็หายไปอย่างฉับพลัน แต่หญิงสาวผู้นี้พูดไปโดยไม่คิดจึงไม่หาทางไปแก้บนหรือรับผิชอบคำพูดของตน ต่อมาหญิงสาวคนดังกล่าวเกิดปวดท้องมีอาการเช่นเคย พ่อแม่จึงสงสัยว่าลูกสาวไปบนบานอะไรไว้หรือไม่ถึงได้ป่วยเรื้อรังหาสาเหตุไม่ได้เช่นนี้ ลูกสาวก็เล่าเรื่องดังกล่าวให้แม่ฟัง ผู้เป็นแม่จึงพาไปขออัญเชิญอ้อนวอนเพื่อจะแก้บนกับหลวงพ่อ และด้วยความ

เมตตาของท่าน ท่านจึงใช้อุบายนำไม้เท้าที่ท่านถืออยู่เป็นประจำสอดเข้าไปใต้ที่นั่ง โผล่ปลายออกมาให้ผู้นั้นปิดทองแก่นบ ซึ่งก็ได้ผลปรากฏว่าหญิงสาวคนนั้นหายจากอาการปวดท้องทันที (สมเด็จพระญาณประยาต์ดำรงราชานุภาพ, 2503, น.20-21)

จะเห็นได้ว่าในการบนพระเกจิข้างต้น เป็นการบนในลักษณะที่ผู้บนเกิดเหตุการณ์คับขัน ผู้บนอาจไม่จำเป็นต้องไปบนกับตัวของท่าน แต่เมื่อถึงคราวแก่นบ จำเป็นต้องไปแก่นบกับพระเกจิองค์นั้นๆ ดังกรณีของหลวงพ่อแช่ม ด้วยความคิดของชาวบ้านนั้นนับถือหลวงพ่อแช่มว่ามีศักดิ์สิทธิ์ จึงปฏิบัติกับท่านเสมือนพระพุทธรูป คือในลักษณะของการนำทองคำเปลวขอปิดที่หน้าแข้งของท่านก็เป็นได้ ส่วนเรื่องที่ประชาชนไปบนก็เป็นเรื่องทั่วไปในชีวิตประจำวัน และสิ่งที่แก่นบก็มักจะอิงกับประวัติหรือความชอบของพระเกจิรูปนั้นๆ เช่นประวัติหลวงพ่อนุ่มวัดนางใน จ.อ่างทอง ครั้งยังมีชีวิตอยู่ท่านชอบฉันน้ำอ้อดลม เมื่อท่านละสังขารไป ผู้ที่ศรัทธาก็มักจะบนด้วยน้ำอ้อดลม ส่วนในเรื่องความศรัทธาของประชาชนนั้นมาจากความศรัทธาในตัวของท่านพระเกจิจนสืบเนื่องมาถึงรูปเคารพของท่านนั่นเอง

3.2.3 การบนพระเครื่อง

พระเครื่อง คือ พระพุทธรูปปฏิมาหรือพระพุทธรูปขนาดเล็กที่สร้างเพื่อเป็นตัวแทนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้ารวมทั้งรูปเคารพขนาดเล็กของพระสงฆ์ ซึ่งสร้างมาจากวัสดุหลากหลายชนิดทั้งผงเกสร เนื้อวานยา เนื้อดินเผา ปูน และโลหะชนิดต่างๆ ผ่านการกดด้วยแม่พิมพ์หรือบล็อกสมัยใหม่ทำด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีพุทธศิลป์หลากหลายแตกต่างกันไปตามชนิดของพระเครื่องแต่ละองค์ มีการทำพิธีปลุกเสกเพื่อให้ผู้ใช้สามารถนำไปบูชาติดตัวไปได้ทุกแห่ง

เริ่มแรกพระเครื่องมีต้นกำเนิดมาจากพระพิมพ์ ซึ่งศาสตราจารย์อัลเฟรด พูเซ่ ผู้ศึกษาเรื่องพระพิมพ์เป็นท่านแรกได้อธิบายว่า พระพิมพ์สร้างขึ้นเพื่อเป็นที่ระลึกในการเดินทางมาแสวงบุญยังสังเวชนียสถานทั้ง 4 แห่ง การสร้างพระพิมพ์ในวาระแรกทีอินเดียคือช่วงราว พุทธศตวรรษที่ 6-7 ต่อมาพุทธศาสนาก็ได้เข้ามาในประเทศไทยช่วงสมัยทวารวดี ได้เกิดการสร้างพระพิมพ์ที่มีแนวคิดสัมพันธ์กับความเชื่อว่าพุทธศาสนาจะดำรงอยู่ได้ 5,000 ปี จึงมีการจารึกคาถา เยธัมมาฯ ซึ่งเป็นหัวใจของพระอริยสัจเพื่อเป็นการสืบทอดพระศาสนา จนถึงในสมัยศรีวิชัย ได้พบพระพิมพ์ที่สร้างขึ้นจากอิฐธาดู (กระดุก) ป่นโคลนผสมกับดิน จึงเชื่อว่าคงไม่ได้สร้างเพื่อสืบทอดพระศาสนา แต่น่าจะสร้างเพื่อปรมาตลประโยชน์แก่ผู้ตายมากกว่า โดยนิยมพิมพ์รูปพระโพธิสัตว์ตามคติมหายานแบบตันตระตามความเชื่อว่าจะปกป้องภัยให้ผู้ตาย ซึ่งอาจเป็นพระเถระบรรลุมิโพธิสัตว์ในอนาคตกาลได้

ต่อมาในสมัยอยุธยา เป็นสมัยที่ปรากฏหลักฐานด้านพระพิมพ์เป็นจำนวนมาก และพบภายในกรุเจดีย์แทบทุกวัด ที่พบภายในกรุพระปรางวัดราชบูรณะวัดเดียวคาดว่ามิใช่พระพิมพ์ประมาณแสนองค์ และยังมีคติการสร้างเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแต่พระมหากษัตริย์พระราชวงศ์ให้

บรรลุนิพพานหรือไปเกิดในสวรรค์ชั้นดุสิต รวมถึงการได้พบพระศรีอาริยะ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสมัยอยุธยาเป็นช่วงที่เกิดศึกสงครามเกือบตลอดสมัย จึงมีบางท่านเชื่อว่าน่าจะเกิดแนวความคิดการสร้างพระพิมพ์ในฐานะที่เป็นพระเครื่อง ในยุคสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ความเชื่อเกี่ยวกับพระพิมพ์ก็ได้ถูกผสมปนกับความเชื่อเรื่องของขลังอันได้แก่เครื่องราง กลายเป็น “พระเครื่องรางของขลัง” ในที่สุด โดยบุศรา สว่างศรี กล่าวว่า ยุคที่นิยมพระเครื่องเป็นของขลังมากที่สุดน่าจะเป็นในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เนื่องจากสถานการณ์ในช่วงนั้นมีการสร้างพระเครื่องรางๆ และได้ผ่านการปลุกเสกจากพระเกจิอาจารย์ (บุศรา สว่างศรี, 2553, น.8-10) ที่มีชื่อเสียงในยุคนั้นด้วย

ปัจจุบันวัตถุมงคลในรูปแบบของพระเครื่องเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวางของผู้คนแทบทุกวงการ คนส่วนใหญ่จะเน้นและเชื่อเรื่อง “พุทธคุณ” ซึ่งคำคำนี้ครอบคลุมไปถึงทั้งเมตตามหานิยม อยู่ยงคงกระพัน และแคล้วคลาด สำหรับผู้ที่บูชาและมีประสบการณ์จึงสามารถเข้าใจความหมายดังกล่าวได้ดี (อนุชา ทรงศิริ, 2541, น.7) พระเครื่องและเหรียญพระเกจิ คือ วัตถุมงคลรูปแบบหนึ่ง เป็นสิ่งสำคัญในชีวิตประจำวันของผู้คนจำนวนมากไม่น้อย บ้างเพราะนับถือศรัทธาเพื่อความเป็นสิริมงคล บ้างมีไว้เพื่อปกป้องคุ้มครองภัยอันตรายทั้งหลาย อีกทั้งพระเครื่องในสมัยปัจจุบันยังสามารถนำมาบนขอความสำเร็จหรือขอในสิ่งต่างๆ ที่ต้องการได้อีกด้วย ซึ่งตัวอย่างของการบนพระเครื่องรวมถึงเหรียญพระเกจิที่มีชื่อเสียงและได้รับความนิยมคือ

3.2.3.1 เหรียญหลวงพ่อกะเลียบ

หลวงพ่อกะเลียบ คือ พระเกจิตั้ง จังหวัดอุทัยธานี ที่มีความเชี่ยวชาญเรื่องวิชาอาคม เมื่อครั้งท่านมีชีวิตอยู่ได้ทำวัตถุมงคลไว้ 2 อย่างคือ ตะกรุดและผ้ายันต์ ภายหลังจากท่านมรณภาพลง ก็ได้ทำวัตถุมงคลอย่างอื่นขึ้น เช่น เหรียญหลวงพ่อกะเลียบ ถึงแม้ว่าจะเป็นเหรียญที่ทำขึ้นภายหลังแต่ก็เป็นที่นิยมของผู้ที่นำไปบูชาเพราะเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของหลวงพ่อกะเลียบถึงแม้ว่าท่านจะมรณภาพไปแล้วก็ตาม ดังเหตุการณ์ที่ชาวบ้านผู้หนึ่งเกิดความเดือดร้อนคือกระบือของชาวบ้านได้ถูกขโมย เจ้าของกระบือตามหานานข้ามวันจนเกิดความท้อแท้ จึงพูดไปต่างๆ นานา พลันนึกถึงหลวงพ่อกะเลียบเพราะมีความคุ้นเคยเมื่อสมัยท่านมีชีวิตอยู่ และทราบกิตติศัพท์ของท่าน จึงยกมือขึ้นพนมบนขอว่า “ หลวงพ่อกะเลียบช่วยผมด้วยเถิด ถ้าผมได้ควายคืน หลวงพ่อขออะไรผมจะนำมาถวาย ” ในขณะที่ชาวบ้านเดินทางกลับผ่านทุ่งนาอยู่นั้น ก็ได้ยินเสียงควายร้องอยู่ที่ชายทุ่งจึงเดินไปดู พบว่าควายถูกล่ามไว้ที่ต้นไม้จนอมปลวก วันรุ่งขึ้นชาวบ้านจึงซื้อ หมู ไก่ ไข่ เนื้อ สำหรับควายหวานมาทำพิธีแก้บนเป็นที่เรียบร้อย พอตกลงกลางคืน เจ้าของควายฝันว่า หลวงพ่อกะเลียบมาหาพร้อมพูดว่า “พวกมึงมันยังจนอยู่ ไม่ต้องไปเสียเงินซื้อของอย่างตีมาให้กูห rokok มันสิ้นเปลืองเปล่าๆ เหล้าขวดหนึ่ง มะขามกับเกลือก็พอแล้ว แล้วหลวงพ่อกะเลียบก็เดินจากไป ” (www.watkositaram.com/forum/index.php?Topic=4939.0)

ตั้งแต่นั้นจึงเป็นที่มาของการบนเกล้าชาว มะขามเปียก และเกลือ ทำให้วิธีการบนดังกล่าวสืบเนื่องมาถึงปัจจุบัน เช่น กรณีของคุณ suppanut-m มีอาชีพเป็นพ่อค้าขายน้ำดื่มซึ่งวันหนึ่งเป็นวันขายของวันสุดท้าย เนื่องจากตลาดนัดแห่งนี้จะปิดปรับปรุงแต่เขามีของที่ค้างขายไม่หมดเป็นจำนวนมาก ประมาณ 400 ขวด ซึ่งถ้าเขาขายได้น้อยก็จะขาดทุน เขาจึงนึกถึงหลวงพ่อกุศลแล้วหยิบรูปและพระเครื่องของหลวงพ่อกู้ขึ้นมาพนมมือ กล่าวคำบนบานว่า “ขอให้ลูกขายของดี หากขายหมดหรือเหลือน้อยที่สุด ลูกจะถวายเปียร์ 1 ขวด” ปรากฏว่าวันนั้นขายไปเกือบหมดเหลือเพียง 15 ขวด ถือได้ว่าขายดีที่สุดในรอบ 2 เดือน เขาจึงถวายเปียร์ 1 ขวดเพื่อเป็นการแก้บนหลวงพ่อกุศล (<http://sitluangporguay.com/forum/index.php?topic=7454.0>)

จะเห็นได้ว่า พระเครื่องเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีขนาดเล็กและสามารถบูชาพกติดตัวไปได้ในทุกที่ ฉะนั้นจึงเป็นเรื่องง่ายต่อการนึกถึงหรือการขอความช่วยเหลือ รวมทั้งในการอธิษฐานจิตของผู้บนขอต่อองค์พระ ก็อาจมีแรงกำลังมากกว่าการที่ไม่ได้มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์อยู่ตรงหน้า ซึ่งในการบนพระเครื่องนั้นเราก็มักหวังว่าพุทธคุณที่ศักดิ์สิทธิ์อันเกิดจากพระเครื่องจะช่วยให้สมความปรารถนา ด้วยบารมีของพุทธองค์และบางครั้งก็ด้วยพลังสมาธิของพระเกจิอาจารย์ที่ปลุกเสก

3.2.4 การบนเทพ

พระพุทธศาสนาเชื่อว่าเทพเจ้าหรือเทวดาทุกองค์ล้วนเวียนว่ายตายเกิด บางองค์เราเรียกชื่อท่านโดยตำแหน่งเมื่อองค์เดิมพ้นไปจะมีองค์ใหม่มาแทนที่ในตำแหน่งเดิม ทั้งนี้มนุษย์ที่มีคุณธรรมสูงสามารถไปเกิดเป็นเทพได้ ความเชื่อว่ามีเทพเทวดาอยู่จริงนี้ทำให้รูปเคารพของเทพทั้งหลายได้รับการยกย่องให้มีความศักดิ์สิทธิ์มีความน่าเชื่อถือ ปัจจุบันองค์เทพที่มีคนเคารพและไปกราบไหว้ขอพรรวมทั้งบนบานศาลกล่าวนั้น มีตัวอย่างดังนี้

3.2.4.1 เทพทันใจ

เทพทันใจ คือเทพองค์หนึ่งในประเทศพม่าเป็นผู้คุ้มครองรักษาบ้านเมืองหรือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เช่นพระเจดีย์องค์สำคัญ เทพทันใจที่คนไทยให้ความเคารพ คือ นัตโปโบจี แห่งวัดโบตะทาว กล่าวกันว่าท่านสามารถลดบันดาลพรแก่ผู้ที่ทุกข์ใจให้สมดังปรารถนาได้รวดเร็วทันใจ จึงเป็นที่มาให้วัดบางวัดในประเทศไทยมีการจำลองรูปเคารพของท่านไว้บูชา เช่นที่วัดบางเกาะเทพศักดิ์ ต.แควน้อย อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม ภายในวัดจะมีรูปปั้นเทพทันใจซึ่งมีลักษณะเป็นหุ่นปั้นผู้ชายแต่งกายคล้ายผู้ชายพม่าสมัยโบราณ มือซ้ายถือไม้เท้า มือขวายื่นออกมาพร้อมทั้งชูนิ้วชี้

ขั้นตอนการบนขอกับเทพทันใจมีวิธีดังนี้คือจะต้องขอเพียงข้อเดียว มีความเชื่อเพื่อให้พลังกล้าแข็ง จากนั้นจึงถวายเครื่องเซ่น คือ มะพร้าว ถ้วยน้ำคัสแดง พร้อมกับตั้งนะโม 3 จบและนำธนบัตร 2 ใบ ไปใส่ในมือขวาของท่าน แล้วจึงพนมมือพร้อมทั้งเอาหน้าผากไปจรดปลายนิ้วชี้ของท่าน และอธิษฐานขอเดิมแล้วจึงนำธนบัตร 1 ใบกลับไปเป็นเงินขวัญถุงต่อโชคกลาง

ให้กับตนเอง เสียงล่ำลือจากปากต่อปากของผู้ที่มาขอพรแล้วสมดังใจหวัง กลายเป็นสิ่งการันตีถึงความศักดิ์สิทธิ์ขององค์เทพพันใจดังกรณีตัวอย่างของ คุณพนม รักพยัคฆ์ ที่บนแล้วประสบผลสำเร็จแล้วว่า ได้มาบ่นขอในเรื่อง การงาน การเงิน เนื่องจากก่อนหน้านี้งานในอยู่ที่ตนดูแลอยู่นั้น ไม่ค่อยจะมี จึงทำให้เงินไม่พอจ่ายค่าเช่าที่ หลังจากบนปรากฏว่า 1 เดือนเห็นผลคือ มีงานเข้ามาให้ทำอยู่ไม่ขาด จนสามารถขยายกิจการได้เป็นร้านที่สอง และสามารถซื้อรถกระบะให้ทั้งตนเองและลูกชายได้ (www.youtube.com/watch?v=SdXvjPHpoxM)

3.2.4.2 เจ้าแม่ทับทิม

เจ้าแม่ทับทิม หรือเจ้าแม่ทายน้ำ (เจ้าแม่จู้โบบี๊เวียด้วยบ๊วยเต่งเหนียง) คือ เทพเจ้าแห่งความเมตตา ตามตำนานกล่าวว่า เจ้าแม่ทับทิมเป็นบุตรของเจ้าเมืองมณฑลฮกเกี้ยน มีความสนใจปฏิบัติธรรมตั้งแต่เด็ก และท่านชอบช่วยเหลือผู้คนอยู่เสมอ ในรัชสมัยของกษัตริย์ฮั่น กวงบูตี แห่งราชวงศ์ฮั่น (พ.ศ. 537-610) เจ้าแม่ทับทิมได้รับการยกย่องเชิดชูและสรรเสริญให้เป็นเทพเจ้าแห่งความเมตตา

กิตติศัพท์แห่งความเมตตาและศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าแม่เป็นที่รู้จักกันดี ทั้งชาวไทยและชาวจีน ศาลเจ้าแม่ทับทิมจึงมีอยู่มากมายในประเทศไทย เฉพาะต่างจังหวัดมีถึง 25 แห่ง และศาลเจ้าแม่ทับทิมที่เก่าแก่ที่สุดในไทยอยู่ที่เชิงสะพานซังฮี้ กรุงเทพมหานคร ผู้ที่ศรัทธามักสักการบูชาขอพรจากท่าน ถือกันว่าฝ่ายันต์สีแดงรูปชายธง ที่มีตราประทับรูปเจ้าแม่นั้นเป็นเครื่องรางศักดิ์สิทธิ์ เชื่อกันว่าสามารถป้องกันภัยอันตรายต่างๆ ได้ (ทศพล จังพาดนิชกุล, 2549, น.177) รวมทั้งในการบนบานศาลกล่าวด้วยเช่นกัน ดังกรณีของคุณพรพิศ แซ่โจ้ว เป็นชาวบ้านที่พักอาศัยอยู่ใกล้บริเวณศาลเจ้าแม่ทับทิม กล่าวว่า “ตนมีความทุกข์ใจเรื่องอาการป่วยของพ่อ คือพาไปรักษากับหมอคนไหนก็ไม่หาย วันหนึ่งระหว่างเดินผ่านศาลเจ้า ในใจคิดอยากจะเข้าไปไหว้ขอพรแต่ติดธุระต้องไปส่งลูกที่โรงเรียน จึงบนขอว่าขอให้เจ้าแม่ลดจิตตลใจให้มีคนมาแนะนำที่ที่จะพาพ่อไปหาหมอเพราะตนอยากให้พ่อหายจากอาการป่วย หลังจากกลับจากส่งลูกที่โรงเรียน ก็ได้มีคนมาเยี่ยมพ่อและแนะนำหมอที่จะพาพ่อไปรักษา ท้ายที่สุดอาการป่วยของพ่อก็หายเป็นปกติ ตนจึงเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าแม่อย่างสนิทใจ” และอีกกรณีของคุณพรทิพย์ แซ่ฉั่ว กล่าวว่า “เมื่อครั้งน้องชายจะเกณฑ์ทหารคุณแม่ของตนได้มาขอ กับเจ้าแม่ทับทิมว่า หากจับได้ใบดำจะกลับมาไหว้อีกครั้ง หลังจากนั้นปรากฏว่าน้องชายของตนก็จับได้ใบดำดังใจหวัง ทำให้ทางครอบครัวรู้สึกดีใจเป็นอย่างมาก” (www.youtube.com/watch?v=m9MkubFRNtk)

3.2.4.3 เจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว

เจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว เดิมชื่อกอเหนี่ยวหรือกอเหนี่ยว แซ่ลิ้ม คือสตรีชาวจีนในสมัยราชวงศ์เหม็ง ซึ่งเดินทางจากเมืองจินมาตามหาพี่ชายที่จังหวัดปัตตานี พี่ชายของเธอชื่อลิ้ม

เตาเคียนหรือลิ่มโตะเคียม ซึ่งเดินทางจากเมืองจินมาค้าขายที่จังหวัดปัตตานี และหายไปจากบ้านมานานหลายปี บิดามารดาและญาติพี่น้องต่างพากันเป็นห่วง เธอจึงอาสาออกตามหาพี่ชาย และตั้งสัจจะวาจาไว้ว่าหากไม่สำเร็จเธอจะขอยอมตาย ในที่สุดลิ่มกอเหนี่ยวก็เดินทางถึงปัตตานีและได้พบพี่ชาย เธอจึงอ้อนวอนขอให้พี่ชายกลับสู่เมืองจีน แต่ลิ่มเตาเคียนปฏิเสธ เธอรู้สึกผิดหวังและเสียใจเป็นอย่างมาก จึงตัดสินใจผูกคอตายที่ต้นมะม่วงหิมพานต์ใกล้มัสยิดกรือเซะ ซึ่งเป็นสถานที่ที่พี่ชายของเธอกำลังสร้างมัสยิด หลังจากที่เธอเสียชีวิตลงการสร้างมัสยิดก็ไม่สำเร็จ คือก่อหลังคาครั้งแรกก็ถูกฟ้าผ่าครั้งนั้น ผู้คนต่างพากันเชื่อว่าเพราะคำสาปแช่งของลิ่มกอเหนี่ยว ต่อมาจึงมีผู้นำต้นมะม่วงหิมพานต์ต้นนั้นไปแกะสลักเป็นรูปเจ้าแม่ ปัจจุบันประดิษฐานอยู่ที่ศาลเจ้าแม่ลิ่มกอเหนี่ยว จังหวัดปัตตานี ด้วยความเป็นผู้มีใจเด็ด กล่าวหาญ มีวาจาสัตย์ และวาจาสิทธิ์ ทำให้ผู้คนต่างพากันยกย่องและศรัทธาลิ่มกอเหนี่ยวเป็นเจ้าแม่ศักดิ์สิทธิ์มาจนทุกวันนี้ ทำให้มีผู้คนเดินทางไปสักการะและบนบานขอความช่วยเหลือ เช่นขอให้หายจากเจ็บไข้ได้ป่วย หรือขอให้ของหายได้กลับคืน และเรื่องอื่นๆ อีกมาก (<http://ich.culture.go.th>)

ตั้งกรณีตัวอย่างของคุณลิ่ม จยุง แซลิม เป็นชาวมาเลเซีย มีกิจการเป็นของตัวเองแต่กิจการนั้นได้ถูกไฟไหม้ทั้งหมด เขาจึงลำบากมากถึงขั้นต้องกินข้าวเปล่าโรยเกลือ เป็นระยะเวลาเกือบหนึ่งปี วันหนึ่งเขามีโอกาสไปไหว้อิฐฐานขอพรจากเจ้าแม่ โดยอิฐฐานว่า “ลูกหลานลำบากแบบนี้ ขอให้ชีวิตดีขึ้นพอกินพอใช้ก็พอแล้ว” หลังจากขอได้ประมาณ 3-4 เดือน เขาก็มีแต่สิ่งที่ดีขึ้น จึงตอบแทนเจ้าแม่ด้วยการมาช่วยงานที่ศาลเจ้าแห่งนี้ทุกปี (<https://www.youtube.com/watch?v=rscPCdsw1gU>)

จะเห็นได้ว่า ความศรัทธาของผู้คนที่มีต่อองค์เทพหรือเจ้าพ่อเจ้าแม่ทั้งหลายนั้น เป็นความศรัทธาที่มีเฉพาะบุคคล ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับวิจารณ์ญาณของบุคคลผู้นั้นๆ แต่ก็ควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของความพอดี มิเช่นนั้นก็จะอาจจะเสียทั้งเงิน ทั้งเวลาและอีกหลายสิ่งอย่างได้ ดังเช่นที่ปรากฏตามสื่อในสังคมไทยยุคปัจจุบัน

3.2.5 การบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่นๆ

นอกจากเทพตามความเชื่อต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ยังมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่นที่ชาวพุทธไทยเคารพ เช่น บุคคลสำคัญที่ได้รับความเคารพสมัญยังมีชีวิตอยู่เมื่อสิ้นชีวิตไปแล้วก็ได้รับความเคารพยกย่องประดุจเทพ รวมทั้งสัตว์กึ่งเทพอย่างพญานาคก็เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ได้รับการเคารพบูชาและเป็นที่ยอมรับบนบานขอความช่วยเหลือจากชาวพุทธไทย มีตัวอย่าง ดังนี้

3.2.5.1 พระยาพิชัยดาบหัก

พระยาพิชัยดาบหัก คือ ทหารเอกชาวเมืองพิชัย ผู้ร่วมฝ่าฟันทำสงครามกับพม่า คราวเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 เมื่อปี พ.ศ. 2310 ภายหลังรับราชการเป็นข้าหลวง ในสมเด็จพระ

พระเจ้ากรุงธนบุรีปกครองหัวเมืองหน้าด่านทางเหนือ ตั้งรับศึกพม่าอยู่ที่เมืองพิษชัย ทั้งมีชื่อเสียงในการรบอย่างมุ่งมั่น จนกระทั่งดาบหักคามือ เป็นที่เลื่องลือมานานนับหลายชั่วอายุคน ศาลพระยาพิชัยดาบหักในจังหวัดอุตรดิตถ์ มี 2 แห่ง แห่งแรกตั้งอยู่ที่บริเวณหน้าสถานีรถไฟพิษชัย และอีกแห่งอยู่ที่บริเวณตรงข้ามกับวัดมหาธาตุ (วลัยลักษณ์ ทรงศิริ, 2535, น.9) รูปเคารพของพระยาพิชัยดาบหักเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ประชาชนทั่วไปเคารพบูชาและมีผู้มาบนบานขอพรอยู่เป็นประจำ

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐเสนอข่าวว่า วงดนตรีนักเรียนโรงเรียนเทศบาลในอุตรดิตถ์แค้น โดยการแสดงร้องและเต้นในเพลงถวายราชสดุดี บริเวณลานด้านหน้าอนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหัก โดยนายพิศาล เฉลยศักดิ์ อาจารย์ผู้ฝึกสอนวงดนตรีลูกทุ่งโรงเรียนเทศบาลวัดท้ายตลาด กวีธรรมสารกล่าวว่า “ก่อนเดินทางไปแข่งขัน ได้พานักเรียนทุกคนในวงไปบนกับพระยาพิชัยดาบหักว่าขอให้ติด 1 ใน 3 ระดับประเทศ แล้วก็ประสบความสำเร็จ ปรากฏว่าได้ที่ 3 ระดับประเทศ จึงพานักเรียนมาแค้นดังกล่าว” (ไทยรัฐออนไลน์, 10 ก.พ. 2560)

3.2.5.2 ไอ้ไข่

ไอ้ไข่ หลวงไข่ บ่าวไข่หรือตาไข่ คือ เด็กวัดเจดีย์ อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช เชื่อกันว่าเป็นวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ของเด็กอายุ 9-10 ขวบที่เกิดในสมัยอยุธยาและสถิตอยู่ที่วัดเจดีย์ โดยมีประวัติว่า เมื่อครั้งหลวงปู่ทวด (วัดช้างให้) ธุดงค์มาจนถึงวัดเจดีย์ ท่านได้ปักกลดอยู่ที่นั่น พอรุ่งเช้าท่านเห็นเด็กวัดวิ่งเล่นกันจึงเรียกเด็กคนนั้น (ไอ้ไข่) ให้มาหาและบอกว่าให้อยู่เฝ้าที่วัดแห่งนี้พร้อมกำชับว่าต้องดูแลวัดนี้ให้ดีเพราะมีสมบัติเป็นจำนวนมาก หลังจากนั้นไม่นานไอ้ไข่ก็จมน้ำเสียชีวิต

จนมาถึงสมัยของผู้ใหญ่เที่ยงที่ผู้คนเชื่อกันว่าเป็นผู้มีวิชาอาคมแก่กล้าเป็นผู้ที่สามารถติดต่อกับวิญญาณไอ้ไข่ได้ ท่านเป็นผู้แกะสลักหุ่นของไอ้ไข่และเป็นผู้ที่ปลุกตำนานของไอ้ไข่ขึ้นมาอีกครั้ง เนื่องจากในสมัยก่อนวัวควายของชาวบ้านหาย จึงบนขอกับไอ้ไข่ให้ช่วยตามหา หลังจากนั้นก็พบวัวผูกไว้ที่บ้านของผู้ใหญ่เที่ยง ชาวบ้านจึงมีความศรัทธาไอ้ไข่เรื่อยมา ทำให้ภายในวัดเจดีย์มีผู้คนเดินทางมาบนกับไอ้ไข่เป็นจำนวนมาก สังเกตได้จาก จำนวนประทัดที่มีขนาดใหญ่จำนวนมากไ้ที่มีมากจนล้นวัด ซึ่งการที่จะบนแล้วได้ผลกล่าวกันว่า หากขอเรื่องการเงินให้บนด้วยชุดทหาร หากขอเรื่องการเงินก็ให้บนด้วยเงิน หากขอเรื่องสุขภาพร่างกายให้บนด้วยประทัด (ไทยรัฐทีวี, 7 มีนาคม 2560)

ดังกรณีของนางนริศรา ศรีสมานนุวัฒน์ อายุ 32 ปี ภูมิลำเนาที่ 1 จำนวนเงิน 6 ล้านบาท นางนริศรากล่าวว่า ก่อนหน้านี้เคยตรวจดวงตัวเองเล่นๆ ทางอินเทอร์เน็ต ทายว่า จะมีโชคลาภ จึงพาครอบครัวเดินทางไปทำบุญที่วัดเจดีย์ (ไอ้ไข่) อ.สิชล จ.นครศรีธรรมราช ซึ่งรำลึกกันว่าศักดิ์สิทธิ์บนบานสิ่งใดมักได้สิ่งนั้น และตนเห็นว่าผู้ที่มาบนนั้นมักนำรูปปั้นไ้มาถวายเป็น

จำนวนมาก ตนจึงบนกับไอ้ไข่ว่า “ไอ้ไข่หากลูกหลานถูกรางวัลที่ 1 จะซื้อไก่มาถวาย 99 ตัวเด้อ” จากนั้นได้ให้ลูกสาวเป็นคนซื้อลอตเตอรี่จำนวน 1 ใบ ราคา 100 บาท ต่อมาภายในงวดนั้น ตนก็ถูกลอตเตอรี่รางวัลที่ 1 จริง จึงนำเงินส่วนที่ได้ไปซื้อรูปปั้นไก่เพื่อแก้บน และเป็นทุนในการศึกษาของลูกสาวต่อไป (www.thairath.co.th, 17 เม.ย. 2559)

3.2.5.3 พญานาค

พญานาค หรือ นาคราช คือสัตว์กึ่งเทพที่มีอิทธิฤทธิ์สามารถแปลงกายเป็นมนุษย์ได้ แต่จะกลับสู่สภาพเดิมใน 5 สภาวะการณคือ ขณะแรกเกิด ขณะลอกคราบ ขณะสมสู่ ขณะหลับ และขณะตาย เมื่อครั้งพระพุทธเจ้าตรัสรู้และเสด็จออกเผยแผ่พุทธศาสนา พญานาคได้ฟังธรรมก็บังเกิดความเลื่อมใสศรัทธาจึงได้จำแลงแปลงกายเป็นชายมาขอบวชในพุทธศาสนากับพระพุทธเจ้า (วิ.ม. 4/111/175-177) ความเชื่อเกี่ยวกับพญานาคได้สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ดังเช่นที่คำชะโนด จังหวัดอุดรธานี เป็นสถานที่ที่เชื่อว่าเป็นที่สิงสถิตของพญานาคและสิ่งลี้ลับต่าง ๆ

ปู่ศรีสุทโธ คือ พญานาคที่เชื่อว่าอยู่ที่คำชะโนด ได้รับความเคารพจากประชาชนเป็นจำนวนมาก ผู้คนที่ศรัทธาต่างทยอยกันเข้าไปอธิษฐานขอพร บนบานเพื่อให้ตัวเองมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานและสมหวังในชีวิตครอบครัว ดังกรณีของ ก้อง ห้วยไร่ นักร้องชื่อดังที่เคยบนขอ อยากให้ตนมีชื่อเสียงโด่งดัง และต่อมาก็มีชื่อเสียงโด่งดังสมความปรารถนา อีกกรณีชื่อนางสาวพรณิภา ศรีละบุตร กล่าวว่า “ตนเคยไปกราบเจ้าปู่ศรีสุทโธที่คำชะโนดหลายครั้ง ต่อมาได้ดูข่าวทางโทรทัศน์เกี่ยวกับคนถูกลอตเตอรี่รางวัลที่ 1 ตนจึงบนขอให้ถูกรางวัลที่ 1 บ้าง ซึ่งก่อนประกาศผลฝันว่ามีงูใหญ่เข้ามาในมุ้งของตนและรัดตัวจนตกใจตื่น พอถึงช่วงเย็นของวันประกาศผลรางวัลจึงทราบว่าตนถูกรางวัลที่ 1 เป็นเงินจำนวน 6 ล้านบาท” (www.thairath.co.th, 17 ก.ค. 2560)

3.2.5.4 เจ้าที่

เจ้าที่ หมายถึง ดวงวิญญาณของผู้ที่บุกเบิกที่ดินแห่งนั้นๆ ในบางความหมาย เจ้าที่ เป็นคำสร้อยของคำว่า พระภูมิ มีคำเต็มว่า “พระภูมิเจ้าที่” (เวทย์ วรวิทย์, 2541, น.23) ซึ่งมีความหมายว่า “เทวดาหรือเทพารักษ์ผู้ทำหน้าที่อารักษ์ชาวแผ่นดิน” (เวทย์ วรวิทย์, 2541, น.13) ตามความเชื่อของคนไทยสมัยโบราณมักจะตั้งศาลพระภูมิเจ้าที่ไว้เพื่อปกป้องรักษาตามบ้านเรือนหรือตามสถานที่ต่างๆ ถือว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่ใกล้ตัว จึงทำให้ถูกนึกถึงอยู่บ่อยครั้งเมื่อผู้ที่อยู่ในบ้านแห่งนั้นหรือที่แห่งนั้นต้องการความช่วยเหลือก็อาจบนขอในสิ่งต่างๆได้

ดังกรณีของนายวีระ สาเกตอง และ นางสาวเนา สาเกตอง ที่ประสบผลสำเร็จจากการบนเจ้าที่ กล่าวคือทั้งสองมีอาชีพเป็นชาวไร่สับปะรด ได้บนกับเจ้าที่กลางลานปูนหน้าบ้านว่า หากในปีนี้สับปะรดที่ปลูกไว้ 200 กว่าไร่ มีผลผลิตดีและราคาดี จะนำไก่อบมาแก้บน

กลางแจ้ง หลังจากนั้นปรากฏว่าสิ่งที่บนเป็นจริง สับปะรดราคาขึ้นจากกิโลกรัมละ 6 บาท เป็น กิโลกรัมละ 12 บาท เท่ากับว่าได้กำไรอีกเท่าตัว ตนจึงนำใกอบจำนวน 1,000 ตัว มาเก็บนกลางแจ้ง แล้วนำไปแจกจ่ายคนในหมู่บ้านและโรงเรียน นายวีระยังกล่าวอีกว่า “การบนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เรา มองไม่เห็นนั้น ถือว่าเป็นความเชื่อและความศรัทธาของผมกับภรรยา ทำให้รู้สึกสบายใจขึ้นเพราะได้ ทำ ส่วนใกจะนำไปแจกให้กับโรงเรียน เพื่อนำไปเป็นอาหารกลางวันแก่เด็กนักเรียน และอีกส่วนหนึ่ง จะนำไป แจกชาวบ้าน ทั้งหมดในหมู่บ้าน พร้อมผู้ยากไร้ เพื่อให้รับ ประทาน กัน ” (www.thairath.co.th, 30 ธ.ค. 2558)

3.2.5.5 เจ้าแม่ทุ่งน้อย

ศาลเจ้าแม่ทุ่งน้อย ตั้งอยู่ในบริเวณกระทรวงพาณิชย์ เป็นศาลที่มีมาก่อน การก่อสร้างกระทรวงพาณิชย์ นายสุเมธ ทรัพย์นารายณ์ (เจ้าหน้าที่ฝ่ายพิธีการและกิจกรรมพิเศษ กองกลาง) เล่าว่า “ไม่มีหลักฐานยืนยันชัดเจนถึงที่มาของศาลเจ้าแม่ทุ่งน้อย เพียงแต่สถานที่เดิมเป็น พื้นที่โล่งกว้าง เรียกขานกันว่าทุ่งน้อย ก่อนสร้างกระทรวง เจ้าหน้าที่ฝ่ายก่อสร้างพบมีศาลเจ้าแม่ทำ จากไม้ขนาดเล็กตั้งอยู่ เมื่อสร้างกระทรวงเสร็จ จึงอัญเชิญศาลไม้ดังกล่าวขึ้นมาอยู่บนศาลหลังใหญ่ที่ สร้างขึ้นภายหลัง และเรียกขานกันว่าศาลเจ้าแม่ทุ่งน้อย”

ความศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าแม่ทุ่งน้อย เป็นที่กล่าวขวัญของคนในกระทรวงทั้ง ข้าราชการ ลูกจ้าง แม่บ้าน ยามรักษาความปลอดภัย ว่าขอพรสิ่งใดก็สมปรารถนา โดยนางสาวดารณี วีระศักดิ์ตระกูล พนักงานรักษาความปลอดภัย เล่าว่า “ก่อนจะมาเป็นพนักงานรักษาความปลอดภัย ตนเคยทำงานในตำแหน่งแม่บ้านประจำกระทรวงชั้น 5 สำนักงานปลัดฯ เจ้าหน้าที่ตามให้ไปช่วยยก โต๊ะ เก้าอี้ จิ้งจางกระเป๋าสตางค์ และโทรศัพท์มือถือไว้ห้องซักล้าง กลับมาอีกทีของหายไปแล้ว ตนจึง ยกมือไหว้เจ้าแม่ทุ่งน้อยบนว่า หากเจอกระเป๋าสตางค์ และซิมการ์ดโทรศัพท์จะมาเก็บด้วยข้าว เหนียวมะม่วง 1 ก.ก. หลังจากนั้น 2 วัน ก็ได้ของคืน ตนจึงนำข้าวเหนียวมะม่วงไปเก็บน” ส่วนใหญ่ มักจะมีข้าราชการและผู้ที่เชื่อในความศักดิ์สิทธิ์มากกราบไหว้ โดยของที่นำไปถวายท่านนั้นก็ไม่มี ข้อจำกัด แต่ที่นิยมคือ ดอกไม้ กล้วยไข่ ผลไม้อื่นๆ อีกด้วย (กองบรรณาธิการข่าวสด, 2553, น.129-131)

3.2.5.6 เจ้าแม่ตะเคียนทอง

เจ้าแม่ตะเคียนทอง คือ ดวงวิญญาณของผู้หญิงที่สิงสถิตอยู่ในต้น ตะเคียน ตามความเชื่อคนสมัยก่อนอธิบายว่า นางตะเคียนเป็นผีสาวที่มีรูปร่างหน้าตาสวย ไร้ผมยาว ห่มผ้าสไบเฉียง ซึ่งเป็นลักษณะการแต่งกายของสตรีไทยในสมัยโบราณ บ้างก็ว่านางตะเคียนจะ ปรากฏให้เห็นเป็นเหมือนหญิงสาวชาวบ้านทั่วไป และมักจะมินิสัยที่ดุร้าย จะเห็นได้ว่าในสมัยก่อนการ ที่จะนำต้นตะเคียนมาเจาะทำเป็นเรือนำมาทำเป็นเสาเรือนนั้น จำเป็นต้องให้ผู้มีวิชาอาคมมาทำพิธี

บวงสรวง เช่นไหว้ บอกกล่าวขอขมาต่อดวงวิญญาณของนางตะเคียนเสียก่อน จึงจะนำมาใช้ประโยชน์ทางใดทางหนึ่งได้ หากทำพิธีดังกล่าวได้ถูกต้อง ดวงวิญญาณอันมีนามสมมุติว่านางตะเคียน ก็จะพลันแปรไปตามต้นตะเคียนที่ตนเองปกปักรักษาอยู่ นั่นก็คือถ้านำต้นตะเคียนไปเจาะเป็นเรือ ดวงวิญญาณของนางตะเคียนก็จะกลายเป็นแม่ย่านางคอยปกปักรักษาเรือลำนั้น เป็นต้น (Sivakorn Channel, www.youtube.com) ในความศักดิ์สิทธิ์ดังกล่าวจึงทำให้ผู้คนนิยมบนขอโชคลาภกับเจ้าแม่ตะเคียน

จะเห็นได้ว่า การบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่นๆ นั้น มาจากความเชื่อที่ว่าสิ่งนั้นศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อดังกล่าวส่วนใหญ่เกิดจากประสบการณ์ส่วนตัว ซึ่งถ้าผู้ใดบนแล้วสำเร็จผล ในบางคนอาจเชื่ออย่างสนิทใจ ส่วนประเด็นของคนดังหรือคนมีชื่อเสียงที่ไปแก้บน ก็สามารถเพิ่มศรัทธาของผู้ที่ยังไม่เคยไปในที่แห่งนั้นๆ ได้เช่นเดียวกัน ซึ่งการบนนั้นเป็นกิจกรรมหรือการกระทำอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่ต้องการขอความช่วยเหลือจากสิ่งที่ตนเข้าใจว่าศักดิ์สิทธิ์ มีฤทธิ์อำนาจ สามารถดลบันดาลให้สิ่งที่ตนขอนั้นสำเร็จอย่างที่ปรารถนา

3.3 การแก้บน

“แก้บน” ความหมายตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง เช่นสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามที่ตนได้บนบานไว้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) การแก้บนมีด้วยกันหลากหลายวิธีการ ขึ้นอยู่กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่บนและขึ้นอยู่กับคำขอของผู้บน ในกรณีที่บนบานได้ในสิ่งที่ขอแล้วจะทำการแก้บนตามคำขอ

วิธีการแก้บนที่เห็นกันทั่วไปในสังคมไทยที่จะนำมาเสนอในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ คือ การถวายวัตถุสิ่งของไม่ว่าจะเป็นของกินหรือของใช้ การแสดงทั้งที่จัดการแสดงเองและที่จ้าง การสร้างบุญหรือการทำความดี ที่มักจะเห็นในรูปแบบของการให้และการปฏิบัติ นอกเหนือจากนี้จะเป็นการแก้บนด้วยวิธีการอื่นๆ โดยมีรายละเอียดวิธีการแก้บนดังนี้

3.3.1 การถวายวัตถุสิ่งของ

การแก้บนด้วยการถวายวัตถุสิ่งของถือว่าเป็นวิธีการแก้บนที่ค่อนข้างเป็นที่นิยมเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นวิธีที่ง่ายและสะดวก รวดเร็ว วิธีการคือนำของที่บนไว้ไปถวายหรือแก้บนกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ๆ ก็ถือว่าเป็นการเสร็จพิธีการแก้บน ผู้วิจัยจึงแบ่งเป็นหัวข้อดังนี้

3.3.1.1 การถวายอาหาร

วิธีการแก้บนด้วยการถวายอาหารถือว่าเป็นที่นิยมมากในการบนบานกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ รูปแบบการแก้บนด้วยการถวายอาหารมีทั้งที่ถวายอาหารที่ปรุงสุกแล้วทั้งอาหาร

ควา หวาน หรืออาหารที่ยังไม่ปรุง (ดิบ) สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นที่นิยม อาหารปรุงสุกที่ผู้คนนิยมนำมาแก้บนนั้นมักเป็นอาหารที่สามารถแจกจ่ายได้ง่าย เนื่องจากการนำอาหารที่ปรุงสุกแล้วมาแก้บนส่วนมากก็จะแจกจ่ายให้แก่ผู้อื่นต่อไป เช่น การแก้บนด้วยการถวายไข่ต้มแก่หลวงพ่อโสธร ซึ่งบ้างก็ว่ามาจากความเชื่อส่วนบุคคลที่ว่าหากแก้บนด้วยเนื้อสัตว์อื่นก็อาจเป็นเหตุให้มีการฆ่าสัตว์ หรือบ้างก็ว่าเนื่องจากจังหวัดฉะเชิงเทรามีฟาร์มเลี้ยงไก่ไข่เป็นจำนวนมาก ดังนั้นการแก้บนด้วยการนำไข่ต้มมาถวายก็ถือเป็นกุศโลบายเพิ่มรายได้ให้แก่เจ้าของฟาร์มไข่ไก่ภายในพื้นที่ เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจได้อีกทาง นอกจากนี้การแก้บนด้วยไข่ต้มยังสะดวกต่อการนำไปแจกจ่ายเนื่องจากไม่หนัก และสามารถนำไปประกอบอาหารอย่างอื่นได้ง่าย เช่น ทำไข่พะโล้หรือไข่ลูกเขย

นอกจากนี้ ยังมีการแก้บนด้วยการถวายไก่ต้ม ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมแก้บนกับเจ้าที่ เช่น ในกรณีของชาวไร่สับปะรดศรีราชา จังหวัดชลบุรีที่ได้แก้บนกับเจ้าที่ด้วยไก่ต้ม น้ำปลา 600 ตัว เพื่อขอให้สับปะรดลูกตก ขายได้ราคาดี (เดลินิวส์ออนไลน์, 31 ธันวาคม 2559) หรือในกรณีของครอบครัวเพชรเกลี้ยงที่ได้นำไก่ต้ม น้ำปลาจำนวน 110 ตัวมาแก้บนกับพระเงินพระทอง ที่วัดสว่างอารมณ์ หลังจากที่ได้บนบานให้สามารถขายที่จำนวน 23 ไร่ได้ มูลค่ากว่า 20 ล้านบาท (ไทยรัฐออนไลน์, 6 กรกฎาคม 2560) หรือการแก้บนหลวงพ่อสมหวัง วัดบางพระ ด้วยหัวหมู

ในส่วนของ การแก้บนด้วยอาหารที่ยังไม่ปรุงสุก ส่วนใหญ่ที่เป็นที่นิยมคือ ไข่ไก่สด เช่น การแก้บนกับศาลเจ้าพ่อพญาเห่าตง ต.ห้วยใหญ่ จังหวัดชลบุรี หรือถวายไข่ไก่สดให้แก่หลวงพ่อสมหวัง เช่นกรณีของคู่สามีภรรยาที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการขายส่งใบไม้ ดอกไม้ ทำพวงหรีด เผยอีกว่า ธุรกิจของพวกเขาแย่ ชัดเจนเรื่องสภาพคล่องทางการเงิน จึงได้ไปบนขอกับหลวงพ่อสมหวังให้ผ่านวิกฤติไปได้ หลังจากบนแล้วปรากฏว่าธุรกิจเริ่มดีขึ้นเรื่อยๆ มีการสั่งซื้อเข้ามาจำนวนมาก ทั้งในและต่างประเทศ การเงินเริ่มมีสภาพคล่องที่ดีขึ้น จึงได้นำไข่ไก่สดจำนวน 50,000 ฟองมาถวายแก้บน (ไทยรัฐออนไลน์, 14 พฤษภาคม 2560)

3.3.1.2 การถวายเครื่องต้ม

การแก้บนด้วยเครื่องต้ม ที่ปรากฏเห็นได้โดยทั่วไปนั้นคือน้ำอวดลม เช่น การแก้บนด้วยน้ำอวดลมกับรูปหล่อหลวงพ่อบุญ วัดนางในธัมมิการาม จังหวัดอ่างทอง ซึ่งชาวบ้านนิยมนำน้ำอวดลมโดยเฉพาะเป๊ปซี่และโค้กไปแก้บน ซึ่งท่านเป็นเกจิตั้งแห่งเมืองวิเศษชัยชาญ เป็นพระนักพัฒนา และเป็นพระที่มีความรู้แตกฉานในพระธรรม ภาษาขอม บาลีสันสกฤต ทั้งนี้เนื่องจากสมัยที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ท่านชอบฉันน้ำอวดลม เมื่อท่านได้มรณภาพลงก็มีการสร้างรูปหล่อของท่านให้ชาวบ้านได้กราบไว้ ต่อมามีคนจำนวนมากไปบนบานอธิษฐานเรื่องต่างๆ แล้วได้ตามที่ขอ จึงนำน้ำอวดลมมาแก้บนตามที่บน (มติชนออนไลน์, 18 มกราคม 2559)

เครื่องดื่มที่ถือว่าผู้คนนิยมนำไปแก้งมากที่สุดและเป็นที่ยุ้จักกันเป็น อย่างดีนั่นก็คือ น้ำแดง ซึ่งที่มาของการเริ่มถวายน้ำแดงนั้น ผู้วิจัยไม่ทราบแน่ชัดแต่จากการสืบค้น พบว่ามีหลายความเห็นที่น่าสนใจ ไม่ว่าจะเป็นความเห็นที่ว่าเกิดจากการที่นำรูปไปปักในน้ำแล้วสีจาก ก้านรูปละลายผสมกลายเป็นสีแดง หรือสีแดง อาจจะเป็นตัวแทนของเลือดก็เป็นได้ เพราะในอดีตทุก อารยธรรมก็มีประเพณีของการเซ่นสังเวด้วยสิ่งมีชีวิต เพื่อเป็นการสักการบูชาสิ่งที่ตนนับถือ หรือ ความเชื่อที่ว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เราถวายน่าชอบ น้ำแดง หรืออาจเป็นแผนทางการตลาดของบริษัท น้ำอัดลม อย่างไรก็ตาม จากหลากหลายความคิดเห็น สามารถสรุปได้ว่า เป็นความเชื่อที่นิยมทำสืบ ทอดกันมานาน และสีแดงเป็นสีที่มีความหมายให้โชคลาภ ทำการสิ่งใดก็จะเจริญรุ่งเรือง จึงนิยมใช้น้ำ แดง ถวายนบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ นั่นเอง (เกษรนา นาทวีไพโรจน์, บทความ, สืบค้นจาก www.tsood.com/contents/155234)

ตัวอย่างการแก้งด้วยการถวายนเครื่องดื่ม เช่นกรณีของ นายบุญธรรม ชาวบ้านพาน ตำบลขม้น อำเภอมือง จังหวัดสกลนคร ที่ไปบนขอหอยกับเจ้าแม่ตะเคียนว่าขอให้ตน รวยภายใน 20 ปี จากนั้นก็ไปบอกชาวบ้านให้ซื้อหอยจนกระทั่งชาวบ้านถูกหอยกันถ้วนหน้า จึงได้นำ น้ำแดงมาแก้งตามที่ได้บนขอไว้ (สถาบันเลขศาสตร์ประยุกต์โฮโรนัมเบอร์, บทความเลขศาสตร์, สืบค้นจาก www.horonumber.com)

การแก้งด้วยการถวายนเครื่องดื่มนอกจากน้ำอัดลมแล้วเรายังจะได้ยิน หรือพบเห็นการถวายนหรือแก้งด้วยเครื่องดื่มประเภทอื่นๆ อีก เช่น เครื่องดื่มชูกำลัง เครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ น้ำมะพร้าว เป็นต้น (จากประสบการณ์ที่ผู้วิจัยพบเห็น) ซึ่งการแก้งด้วยเครื่องดื่ม ประเภทต่างๆ นั้นมักจะแก้งตามความเชื่อ คำบอกเล่า หรือความชอบของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ไปบน (เช่น หลวงพ่อหนุ่ม)

3.3.1.3 การถวายนดอกไม้ของหอม

การแก้งด้วยการถวายนดอกไม้ของหอม พวงมาลัย เครื่องหอมต่างๆ โดยสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ผู้คนนิยมแก้งโดยใช้เครื่องหอม เช่น การถวายนพวงมาลัยแก้งที่ศาลหลักเมือง การแก้งโดยการถวายนกุหลาบแดงกับกรมหลวงชุมพราฯ หรือการนำพวงมาลัยมะลิสดมาแก้งกับ หลวงพ่อทันใจ เช่น กรณีของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ที่ได้สั่งซื้อพวงมาลัยมะลิสด 1.1 ล้านพวง แก้งบน หลวงพ่อทันใจ ที่มารดาหายป่วย (มติชนออนไลน์, 8 กุมภาพันธ์ 2560) เป็นต้น

3.3.1.4 การถวายนรูปปั้น

การถวายนรูปปั้นเพื่อแก้งบนนั้น นิยมทำกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นเทพ เช่น การ ถวายนรูปปั้นม้าลายแก่พระภูมิเจ้าที่ตามสถานที่ต่างๆ ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องของ ความปลอดภัย เป็นเครื่องเตือนใจในการใช้รถใช้ถนน เนื่องจากเชื่อว่าม้าลายซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของ

ความปลอดภัยบนท้องถนน ความเชื่อเรื่องศาลม้าลาย ยังเป็นสิ่งที่คนเมืองจำนวนไม่น้อยให้ความเชื่อถือ ซึ่งในพื้นที่เขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล มีศาลม้าลายที่มีผู้คนให้ความสนใจดังนี้ ศาลตายาย อิมแพคเมืองทองธานี, ศาลม้าลาย คลองหลวง, ศาลปู่จัน สะพานพระนั่งเกล้า, ศาลเจ้าพ่อม้าลาย ถนนพหลโยธิน, ศาลปู่จัน สนามบินน้ำ, ศาลเสด็จปู่ฤาษี ยีราฟ –ม้าลาย พระนครเหนือ, และ โปร์ 5 ตัน โค้งศาลอาญา รัชดา เป็นต้น ซึ่งนพ.ธนะพงศ์ จินวงษ์ ผู้จัดการศูนย์วิชาการความปลอดภัยทางถนน ได้ให้ทรรศนะไว้ในรายงานพิเศษ ของโพลส์ทูเดย์ โดยท่านมองว่า

การมีศาลม้าลายอยู่ตามถนนหนทางต่างๆ หากเครื่องเช่นไหว้ อุปกรณ์การแก้บนไม่ได้กะกะบริเวณพื้นผิวถนนหรือล้าพื้นที่ทางเท้า จนทำให้คนที่เดินสัญจรไปมาต้องลงมาเดินบนถนนแทน ก็ไม่ได้ส่งผลกระทบอะไรต่ออุบัติเหตุโดยตรงมากนัก ในทางกลับกันหากมอง ถึงข้อดีของศาลลักษณะนี้ จะเห็นว่า นอกจากจะเป็นเครื่องเตือนใจให้คนขับรถตื่นตัวกับบริเวณนั้นแล้ว การที่มีพื้นที่ที่มีศาลลักษณะนี้หลายๆ น่าจะเป็นสัญญาณบอกแก่หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องว่า ควรเอาใจใส่ในเรื่องกายภาพของถนนบริเวณนั้นๆ ว่ามีปัญหาวะไรเกิดขึ้น จึงทำให้เกิดอุบัติเหตุขึ้นบ่อยครั้ง

นอกจากนี้ วันเฉลิม โปร์นอก เจ้าของกิจการโรงงานผลิตรูปปูนปั้นม้าลายเจ้าใหญ่ในพื้นที่นนทบุรี ยังได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมในรายงานพิเศษฉบับนี้อีกว่า

ในเดือนๆ หนึ่งทางโรงงานจะขายรูปปั้นม้าลายได้หลายร้อยตัว โดยเฉพาะขนาดเล็กๆ ตั้งแต่ 12 ซม.และ 20 ซม.จะขายง่ายและขายดีที่สุุด คือ เดือนละประมาณ 2-3 ร้อยตัว ขณะที่ขนาดอื่นๆ ก็มีคนสั่งซื้อเยอะเช่นกัน ซึ่งที่ร้านเคยผลิตตัวใหญ่ที่สุดตามออเดอร์ที่ลูกค้าสั่งคือ 3 เมตร เพื่อนำไปแก้บน ลูกค้าที่มาสั่งรูปปั้นม้าลายขนาดใหญ่ เขาจะเล่าว่า ขนาดของรูปปั้นนั้น จะแล้วแต่การประสบความสำเร็จของแต่ละคน เช่นบางคนได้ผลตอบแทนมากก็พยายามแก้บนให้มากที่สุด หรือบางคนอาจจะบนลือกสเป็กไว้เลยว่าจะให้เท่านี้

ถึงแม้จะมีการสั่งทำรูปปั้นสัตว์อื่นๆ ด้วย แต่ม้าลายก็ถือเป็นสัตว์ยอดนิยมอันดับหนึ่งตลอดกาล รองลงมาถึงจะเป็นรูปปั้น ช้าง ม้าทรง เพื่อแก้บนศาลหรือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ทั่วไป ไก่ทอง ไก่เงิน ไก่ชน ใช้แก้บนศาลสมเด็จพระนเรศวร รูปปั้นเสือใช้แก้บนศาลเจ้าพ่อเสือ ส่วนยีราฟและนกเป็นรูปปั้นลำดับรองลงมาที่คนมักจะนำไปแก้บน ในสถานการศึกษาเนื่องจากบนบาน ให้ลูกหลานสอบติด หรือเรียนจบสูงๆ เหมือนลักษณะ ของคอยีราฟ และลักษณะการบินของนก นั่นเอง และหนูก็จะนำไปแก้บนกับพิฆเนศ เป็นต้น (โพลส์ทูเดย์, รายงานพิเศษ, 12 มกราคม 2558)

3.3.1.5 การถวายสิ่งของอื่น

สิ่งของอื่นที่นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ที่ผู้บริษัทยินยอมนำไปแก้บนมีด้วยกันหลากหลาย ขึ้นอยู่กับแต่ละสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ไปขอ ซึ่งลักษณะของที่ใช้ในการแก้บนก็มักจะสะท้อนมาจากประวัติของสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นๆ เช่น การแก้บนกรมหลวงชุมพรฯ หรือที่เรียกกันติดปากว่าเสด็จเตี้ย ทรงเป็นพระบิดาแห่งทหารเรือไทย เนื่องจากทรงทุ่มเทพระวรกายในการปฏิบัติราชการในราชนาวีไทยเพื่อรักษาเสถียรภาพแห่งกองทัพเรือไว้ ผู้คนจึงนิยมนำสิ่งของไปแก้บนด้วยการถวายหมากพลู จุดประทัด ยิงปืนถวายด้วยกระสุนจริงหรือถวายสมอเรือ พังงาเรือ ปืนใหญ่จำลอง เรือรบจำลอง ซึ่งของแก้บนต่างๆ เหล่านี้ก็เกี่ยวข้องกับตำแหน่งหน้าที่การงานของท่านนั่นเอง

สิ่งของอย่างอื่นที่ผู้คนนำไปแก้บนที่เป็นที่ทราบกันดี ก็คือ การแก้บนด้วยการถวายผ้าถุง ชุดไทย หรือของเด็กเล่นแก่ศาลย่านาค วัดมหาบุศย์ เนื่องจากมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับนางมาลีกับนงราม ที่ได้ยินกิตติศัพท์ความขลังของแม่น้ำเกี่ยวกับการบนเรื่องการประกวดนางงามแล้วจะสมหวัง ดังเช่นนางงามรุ่นพี่ที่เคยบนแล้วประสบความสำเร็จ ทั้งสองจึงเดินทางมาบนขอกับแม่น้ำก่อนกลับมาได้เข้าชุดไทยกลับไปเพียงคนเดียวเพื่อความขลัง แต่นงงามไม่ได้เข้าเพียงแค่นั้นขอด้วยพวงมาลัยเท่านั้น พอถึงการประกวดนางงามกระท้อนผลปรากฏว่าทั้งสองครอบ มาลีจึงคิดที่จะไม่นำชุดที่เข้าไปคืนเพราะไม่ได้ตำแหน่ง จนกระทั่งมาลีฝันว่ามีหญิงไทยโบราณมาปรากฏกายที่เตียงของเธอพร้อมกับบอกให้นำชุดไปคืน ในขณะนั้นมาลีไม่สามารถส่งเสียงหรือขยับตัวได้เลยจนร่างนั้นหายไป แล้วมาลีก็ฝันออกกว่าหญิงสวมชุดไทยคนดังกล่าวคือย่านาค จึงได้ไปบอกนงงามให้พาตนนำชุดไทยไปคืน (talk.mthai.com/inbox/146238.html)

การแก้บนด้วยการถวายสิ่งของอื่นนอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เช่น นำเปเลญวนมาถวายเพื่อแก้บนกับเจ้าปู่เหมราช ซึ่งตั้งอยู่ริมถนนสาย อ.ชนบท-อ.มัญจาคีรี ตรงข้ามกับวิทยาลัยการอาชีพ อ.ชนบท จ.ขอนแก่น จากคำบอกเล่าว่าขอพรสมหวังทุกรายโดยเฉพาะเรื่องขอเลขเด็ด (ข่าวสดออนไลน์, 8 กุมภาพันธ์ 2560)

การแก้บนด้วยการถวายวัตถุสิ่งของบางครั้งก็นิยมถวายปนกันหลากหลาย เช่น การแก้บนลานพระบรมรูปทรงม้า จะแก้บนด้วยการถวาย น้ำมะพร้าวอ่อน กลัวย่น้ำว่าทองหยอด บัณฑิต ชิการ์ ข้าวคลุกกะปิ และกุหลาบชมพูในคราวเดียว หรือการแก้บนที่ศาลเจ้าพ่อเสือ ก็มักจะมีการจัดเซทหรือจัดของแก้บนไว้เป็นถาด ประกอบไปด้วย ส้ม หมูสามชั้น ข้าว ไข่ไก่ กระดาษเงิน กระดาษทอง เป็นต้น

3.3.2 การแสดง

การแสดงนับว่าเป็นอีกหนึ่งในวิธีการแก้บนที่ค่อนข้างเป็นที่นิยมกันมากในปัจจุบัน รูปแบบการแสดงเพื่อแก้บนมีด้วยกันหลากหลายและแตกต่างกันตามสถานที่ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และความนิยมของผู้บนขอ การแสดงที่ใช้เพื่อแก้บนหมายถึง การแสดงดนตรี การแสดงละคร การรำ การเต้น การจัดมหรสพทั้งที่เป็นดนตรี หรือหนังกลางแปลง ซึ่งในหัวข้อนี้จะขอยกตัวอย่างการแสดงที่ใช้ในการแก้บนดังนี้

3.3.2.1 รำแก้บน

รำแก้บน เป็นการแสดงที่ประกอบพิธีกรรมและความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเป็นที่เคารพบูชา การแสดงก็เปรียบเสมือนเป็นเครื่องบำบัดทางจิตใจให้แก่มนุษย์ผู้ศรัทธาและเคารพในเรื่องการบนบาน ซึ่งเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นว่า ในสังคมไทยยังคงมีศรัทธาแน่นแฟ้นเกี่ยวกับเรื่องเทวดาฟ้าดิน เทพเจ้า พระพุทธรูปและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย จึงเกิดเป็นการบนบานเพื่อนำสิ่งแลกเปลี่ยนมาถวายในรูปแบบของการรำแก้บน ซึ่งในการรำแก้บนนี้จะมีด้วยกัน 2 ลักษณะ คือ

1) ผู้ที่บนเป็นผู้รำแก้บนเอง กรณีตัวอย่างของผู้ที่รำแก้บนด้วยตัวเอง เช่น คุณใหม่ ภวัต พนังคศิริ (ผู้กำกับละคร) และนักแสดงเรื่องบุพเพสันนิวาสได้รำแก้บนถวายกับ เสด็จพ่อ ร.5 เนื่องจากละครเรื่องดังกล่าวได้รับความนิยมเป็นอย่างมากทำให้ต้องมีต่อภาคสอง (ไทยรัฐออนไลน์, 1 เมษายน 2561) และอีกกรณีคือ คุณจินตหรา พูนลาภ (นักร้องเพลงลูกทุ่งอีสาน) ได้รำบวงสรวงแก้บนกับศาลพญาเต่างอย จ.สกลนคร เนื่องจากได้ยอดวิวเพลงทะเล 20 ล้านวิว ดังที่เคยบนไว้ (ข่าวสดออนไลน์, 26 มีนาคม 2561)

2) จ้างนางรำเป็นผู้แก้บน เช่น ที่วัดหลวงพ่อโสธร จ.ฉะเชิงเทรา มีการให้บริการสำหรับผู้ที่จะแก้บน สามารถจ้างนางรำแก้บนได้บริเวณศาลาหน้าวิหาร มีคณะละครรำราคาติดตามจำนวนนางรำในแต่ละรอบ มีชุดเล็ก 4 คน ชุดกลาง 6 คน และชุดใหญ่ 8 คน (ราคา 300 - 600 บาท) (<https://www.ceediz.com>, 18 พฤษภาคม 2561)

3.3.2.2 การจัดมหรสพ

การแก้บนด้วยการจัดมหรสพนั้นมีด้วยกันหลากหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับสิ่งที่บนและสถานที่ที่ไปบน ตัวอย่างของการแก้บนก็มักจะแก้ตามที่ผู้ที่บนก่อนหน้าได้ปฏิบัติต่อกันมา การแก้บนด้วยการจัดการแสดง เช่น ละคร ลิเก จั๊ว ที่ผู้คนนิยมมีปรากฏให้เห็นโดยทั่วไป ดังเช่นกรณี การแก้บนหลวงพ่อโสธรนั้นของแก้บนที่ประชาชนนิยมกันคือ ละครชาตรี ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าต้องจ้างคณะประจวบเจริญศิลป์ ราคาจ้างแสดงชุดใหญ่ 8 คน 600 บาท ชุดกลาง 6 คน 450 บาท และชุดเล็ก 4 คน 300 บาท (ไทยรัฐออนไลน์, 10 กรกฎาคม 2560) หรือการจ้างลิเกมาแสดง หรือ

มหรสพรูปแบบอื่น ไม่ว่าจะเป็ น หนังสืงกลางแปลง จั้ว หมอลำ รูปแบบของการแสดงที่จัดก็เพื่อควา ม บันเทิง และการจัดก็ขึ้นอยู่กับสถานที่ที่ไปบนและที่ได้ตั้งจิตขอไว้ว่าคนนิยมกับบนกันอย่างไร

ตัวอย่างของผู้ที่กับบนด้วยการจัดมหรสพ เช่น กรณีชาวบ้านในจังหวัด พิษณุโลกที่บนขอหอยกับเจ้าแม่ นางไม้ จนถูกรางวัล 5 งวดติด จึงได้มีการจ้างลิเกมาแสดงถวายกับบน (ไทยรัฐออนไลน์, 8 มีนาคม 2561) หรือการจ้างหนังมาฉาย เช่น กรณีของนักธุรกิจ ใน จ.ชลบุรี จัด ฉายหนังสืงกลางแปลงในสุสาน หลังจากที่เคยบนบานกับดวงวิญญาณ ขอให้กิจการและธุรกิจที่ทำ ประสบความสำเร็จ แล้วกิจการรุ่งเรืองจึงได้ว่าจ้างหนังมาฉายตามที่เคยได้บนบาน (www.sanook.com, 15 พฤษภาคม 2561)

3.3.3 การสร้างบุญหรือการทำความดี

การสร้างบุญหรือการทำความดีถือว่าเป็นวิธีการกับบนที่ใกล้เคียงและสอดคล้อง กับคำสอนทางพระพุทธศาสนา และเป็นวิธีการที่ไม่ยุ่งาย การกับบนด้วยวิธีนี้นั้นนอกจากจะเป็นการ สร้างบุญสร้างกุศลแก่ตนเองแล้ว ยังถือว่าเป็นวิธีที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่นอีกด้วย การกับบนด้วยการสร้าง บุญบางกรณีมีความสอดคล้องกับสิ่งที่ขอ เช่น ถ้าเป็นการขอให้มืเงินทอง ก็มักจะนำเงินที่ได้จากการ บนบานไปบูรณะ ซ่อมแซม หรือสร้างวัด โรงเรียน หรือสถานที่ที่ผู้ได้ประโยชน์เป็นจำนวนมาก หรือ เป็นการบริจาคสิ่งของ เป็นต้น การกับบนด้วยการทำความดีนั้นก็มีด้วยกันหลากหลายรูปแบบ นอกจากการบริจาคทรัพย์แล้ว ยังมีการบวชพระ การบวชชีพราหมณ์เพื่อบำเพ็ญกุศล (https://pantip.com/topic/32802324, 29 พฤษภาคม 2561) การช่วยเหลืองานสาธารณะ เป็น ต้น

3.3.4 การกับบนด้วยวิธีการอื่นๆ

นอกเหนือจากที่กล่าวมาข้างต้น มีการกับบนอีกหลายวิธีที่ปรากฏขึ้นในสังคมไทย ยุคนี้ เช่น การกับบนด้วย กัญชา บุหรี่ การลอดใต้โบสถ์ ซี่ม้่าก้านกล้วย การวิ่งและรำโดยการแก้ผ้า ฯลฯ วิธีการกับบนด้วยวิธีการอื่นๆ ในที่นี้ ผู้วิจัยนำเสนอเฉพาะการกับบนที่ไม่เหมาะสม ยกตัวอย่าง เช่น การแก้ผ้า เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันมิให้เห็นเพิ่มมากขึ้น ยกตัวอย่าง การรำกับบนกับหลวงพ่อกว ซึ่งเกิดจากการที่มีผู้คนมาบนขอไม่ให้ติดทหารพอได้ผลจึงแก้ผ้าเปลือยกายรำกับบน จากนั้นก็มีผู้คน เริ่มทำตาม จนชาวบ้านรู้จักกันในชื่อ “จั้วแก้ผ้า” (ไทยรัฐออนไลน์, 4 เมษายน 2561) การกับบน ลักษณะนี้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ทรรศนะไว้อย่างหลากหลาย เช่น พระราชปรียัติมุนี (เทียบ สิริญาโณ) ได้ ให้ทรรศนะไว้ว่า

การกับบนด้วยการแก้ผ้าวิ่งหรือรำถวายนั้นไม่เหมาะสม ไม่ถูกต้อง แคเอาลิเกไป บนบานศาลกล่าวหน้าพระพุทธรูปก็ถือว่าผิดแล้ว ซึ่งการบนบานนั้นไม่มีสอนในทางพุทธศาสนา แต่ถ้า เขาไปบนพระพุทธรูปแล้วเขาโชคดี บนให้ลูกที่ลูกป่วยหนักแล้วลูกหายจากอาการป่วย แม้บอกว่าการ

กระทำพื่อนร่ำต่อหน้าพระพุทธรูปไม่ถูก แต่เป็นความเชื่อของแต่ละบุคคลและเพื่อความสบายใจ ว่าเขาได้ทำเพราะเขาไปบนไว้แล้ว ก็ไม่ผิดนัก แต่ก็ควรอยู่ในกรอบที่ไม่อุจาดหรือส่อไปในทางอนาจารจนเกินไป (พระราชปรีดีติมุณี (เทียบ สิริญาโณ), สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2561)

กล่าวโดยสรุป ปัจจุบันลักษณะหรือวิธีการของการบนและการแก้บนของชาวพุทธในสังคมไทยอาจเพิ่มความแปลกใหม่มากขึ้นเรื่อยๆ ตามความต้องการของมนุษย์ การบนและการแก้บนนั้นอาจทำหน้าที่เป็นที่พึ่งให้มนุษย์เมื่อยามเกิดทุกข์ได้ เป็นการช่วยลดความวิตกกังวลและสร้างความมั่นใจว่าจะได้รับความช่วยเหลือ ถึงแม้บางคนไม่มั่นใจเต็มที่ในผลของการบนนั้น อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการบนเกี่ยวข้องกับความเชื่อทางพระพุทธศาสนา เราจึงควรวิเคราะห์การบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธในสังคมไทยว่าเป็นอย่างไรตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ดังจะนำเสนอในบทที่ 4 ต่อไป

บทที่ 4

วิเคราะห์การบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธในสังคมไทยตามคำสอนในพระพุทธศาสนา

ความเชื่อในเรื่องอำนาจเหนือธรรมชาติ อิทธิปาฏิหาริย์และพฤติกรรมทางไสยศาสตร์ต่างๆ เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่ประชาชนพยายามแก้ปัญหาสร้างความสันติสุขให้แก่ตนเองและชุมชน ความพยายามดังกล่าวทำให้ลัทธิวิญญาณนิยม (Animism) แทรกซึมเข้าสู่พระพุทธศาสนาในเวลาต่อมา และได้แปรเปลี่ยนพระพุทธศาสนาแนวจารีตนิยมไปเป็นพระพุทธศาสนาแบบผสมผสาน (Syncretic Buddhism) ซึ่งหมายถึงพระพุทธศาสนาที่นับถือทั้งพระรัตนตรัย ผีสางเทวดา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ อิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์เวทมนต์คาถาตลอดจนพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ต่างๆ และผู้ที่เชื่อในพระพุทธศาสนาแบบผสมผสานนี้เป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ เป็นประชาชนทั่วไปทั้งในเมืองและในชนบท จึงเรียกพระพุทธศาสนาแนวนี้ได้ชื่ออย่างหนึ่งว่าพระพุทธศาสนาแบบประชานิยม (Popular Buddhism) (ภัทรพร สิริกาญจน, 2553 น.38)

จากปรากฏการณ์การบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธในสังคมไทยในปัจจุบันพบว่า มีชาวพุทธไทยบางส่วนที่ยอมรับนับถืออำนาจลี้ลับและหวังพึ่งอิทธิปาฏิหาริย์ ทำให้เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยจะได้อธิบายในบทนี้ เพื่อหาความสอดคล้องหรือขัดแย้งกับหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาในเรื่องเทวดา พุทธานุภาพ บูชา อนุสสติ หลักกรรม และการพึ่งตนเอง รวมทั้งวิเคราะห์หาแนวทางการบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เหมาะสมตามหลักการพระพุทธศาสนา ดังนี้

4.1 ความสอดคล้องและความไม่สอดคล้องของการบนกับคำสอนในพระพุทธศาสนา

เนื่องจากในพระพุทธศาสนาไม่มีคำสอนในเรื่องการบนโดยตรง และในทางปฏิบัติ ชาวพุทธไทยในสังคมปัจจุบันก็ยังมีวัฒนธรรมในเรื่องการบนบานศาลกล่าวนี้อยู่ ฉะนั้นผู้วิจัยจึงหวังจะศึกษาความสอดคล้องและไม่สอดคล้องของการบนกับคำสอนทางพระพุทธศาสนา ซึ่งจะนำไปสู่การวิเคราะห์ว่า การบนและการแก้บนลักษณะใดที่ไม่เหมาะสม และการบนและการแก้บนใดที่เหมาะสมหรือที่พระพุทธศาสนาพอรับได้ เพื่อหาความเหมาะสมหรือทางออกของปัญหาเกี่ยวกับการบนและการแก้บนตามหลักพระพุทธศาสนา

4.1.1 เทวดา

การบนของชาวพุทธในสังคมไทยมีความเกี่ยวข้องกับคำสอนหรือความเชื่อเรื่องเทวดา กล่าวคือ ชาวพุทธไทยเชื่อว่า การบนเพื่อขอให้สมปรารถนาในสิ่งที่หวังเป็นไปได้ด้วยอำนาจ

ของเทวดาซึ่งจัดเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประเภทหนึ่งตามความเชื่อของชาวพุทธไทย การบ้นด้วยความเข้าใจ ที่ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับเทวดาจะเป็นการบ้นที่พออนุโลมได้เพราะแม้ไม่ได้เข้ากับ คำสอนของพระพุทธศาสนาโดยตรงเนื่องจากพระพุทธศาสนาไม่ได้สอนให้บ้นเทวดา แต่ก็ไม่ได้ขัดแย้ง อย่างรุนแรงเพราะเทวดาอาจจะช่วยเหลือผู้บ้นได้ภายใต้เงื่อนไขของกฎแห่งกรรม

การบ้นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธในสังคมไทยเกิดขึ้นเพราะมีความเชื่อว่า รูปเคารพอย่างพระพุทธรูปมีเทวดาสงสถิตหรือรักษาอยู่ และมีเทวดาที่สิงสถิตอยู่ในต้นไม้หรือสถานที่ ต่างๆ โดยเชื่อว่า เทวดาเหล่านี้มีฤทธิ์ มีความสามารถจะช่วยเหลือผู้ที่มาบ้นหรือผู้ที่มาขอความช่วยเหลือได้ ดังที่พระเมธาวิจารย์ (สุเทพ ปสิวิโก) ได้ให้ทรรศนะที่แสดงถึงความเกี่ยวข้องระหว่าง เรื่องเทวดาในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ผู้คนเคารพนับถือ ความว่า

การบ้นรูปเคารพกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ หรือการบ้นรูปเคารพรัชกาลที่ 5 เคยมีคนบ้นแล้วคิดว่าได้สำเร็จดังที่ขอ การบ้นแล้วสำเร็จสำคัญที่มีเทวดาศักดิ์สิทธิ์สิงสถิตอยู่ตรงนั้น หรือไม่ แล้วเทวดาเขาจะช่วยเหลือ (พระเมธาวิจารย์ (สุเทพ ปสิวิโก), สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2561)

ความเชื่อและการบ้นตามความเชื่อในลักษณะดังกล่าวนี้ถือได้ว่ามีความ สอดคล้องกับคำสอนทางพระพุทธศาสนาในเรื่องเทวดา เพราะพระพุทธศาสนาสอนว่ามีเทวดาซึ่งใน ที่นี้คืออูบัติเทพอยู่จริง เทวดาเหล่านี้มีฤทธิ์านุภาพสามารถทำร้ายและช่วยเหลือมนุษย์ได้

อย่างไรก็ตาม การบ้นจะสำเร็จขึ้นได้อาจสัมพันธ์กับเรื่องกรรมในอดีตและกรรม ในปัจจุบันของแต่ละบุคคล หากบุญกุศลกรรมที่ทำมาในอดีตมีไม่พอ เทวดาจะไม่สามารถช่วยเหลือได้ แต่หากมีบุญกุศลกรรมที่บำเพ็ญมาดี เทวดาย่อมให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือได้ สำหรับกรรมใน ปัจจุบัน หากผู้บ้นมีนิสัยเกียจคร้าน ชอบประมาท กระทำแต่อกุศลกรรม เทวดาย่อมไม่ช่วยเหลือ เพราะไม่เห็นซึ่งการมีความเพียรพยายาม ส่วนหากผู้บ้นมีความมุ่งมั่นตั้งใจกระทำด้วยความเพียรด้วย พลังกำลังจากตนเองส่วนหนึ่ง เทวดายินดีพร้อมให้ความช่วยเหลือ จึงมีกุศลกรรมดีมาแต่อดีตชาติด้วย แล้ว จึงช่วยส่งผลให้การบ้นนั้นสัมฤทธิ์ผลได้ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2555, น.958)

ดังนั้น การบ้นและการแก้บ้นจะสอดคล้องกับคำสอนเรื่องเทวดาได้ หากมีความ เชื่อและการปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา คือ แม้จะบ้นด้วยความเชื่อเรื่อง เทวดาก็จริง แต่ควรเข้าใจว่าต้องมีกุศลกรรมคือ ผลบุญ (กรรมในอดีต) และการทำความดีในขณะ ปัจจุบัน (กรรมในปัจจุบัน) ได้แก่ ความเพียรพยายาม มุ่งมั่น ตั้งใจกระทำสิ่งนั้น เทวดาจึงจะให้ความช่วยเหลือ บันดาลให้เป้าหมายที่เราวางไว้สำเร็จ แสดงว่าชาวพุทธสามารถบ้นบานศาลกล่าวเทวดาได้ แต่ไม่ควรรอคอยให้มันสำเร็จเพราะฤทธิ์ของเทวดาบันดาลเพียงอย่างเดียว

ครั้งหนึ่งพระพุทธเจ้าเสวยพระชาติเป็นพระมหาชนก เดินทางไปยังสุวรรณภูมิ หมายที่จะทำการค้า แต่เรือกลับอัปปางเพราะเจอลมมรสุม พ้อคำทั้งหลายต่างพากันบ้นบานของให้

เทพดาช่วย แต่พ่อค้าเหล่านั้นกลับจมหายไปในกระแสน้ำ ทำไมเทพดาจึงไม่ช่วยเหลือพ่อค้าเหล่านั้น แต่พระมหากษัตริย์กลับเสวยอาหารให้อุ้มท้อง มุ่งแหวกว่ายเพื่อให้ไปถึงฝั่งด้วยความเพียรพยายาม ผ่านไปถึง 7 ค่ำ ด้วยอุทกกรรมในอดีตชาติของพระมหากษัตริย์ทำให้นางมณีเมขลา เทพธิดาผู้ตรวจตราหาสมุทรลี้มทำหน้าที่ตรวจตราหาสมุทรไปถึง 7 วัน หลังจากนั้นอุทกกรรมของพระนางมหาชาติที่บำเพ็ญมาจึงส่งผลให้นางมณีเมขลาระลึกได้ว่าต้องตรวจตราหาสมุทร จึงเหาะจากวิมานมาตรวจตราหาสมุทรตามหน้าที่ทันที จนได้มาพบพระมหากษัตริย์ทรงกำลังแหวกว่ายอยู่ท่ามกลางมหาสมุทร แล้วอุ้มพระมหากษัตริย์ไปส่งยังกรุงมิลินา

จากเรื่องมหากษัตริย์ชาตกสามารถเปรียบเทียบกับคำสอนเรื่องเทวดากับการบวช ว่าหากเรามีความมุ่งมั่น ตั้งใจ เทวดาก็พร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือ ดังพระมหากษัตริย์ที่ไม่ได้ร้องขอให้เทพดาช่วย พระองค์ทรงลงมือทำด้วยความเพียรของพระองค์ แต่ด้วยอุทกกรรมที่ทรงบำเพ็ญมาหลายพระชาติ ส่งให้นางมณีเมขลาเข้ามาพบแล้วให้ความช่วยเหลือ

ดังนั้น การบวชและการแก้บวชจะสอดคล้องกับคำสอนเรื่องเทวดาได้ หากมีความเชื่อและการปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา คือ แม้จะบวชด้วยความเชื่อเรื่องเทวดา แต่ก็ต้องเข้าใจว่าควรทำอะไร เทวดาถึงจะช่วยมนุษย์ได้ เราควรพยายามช่วยตนเองและทำความดีก่อน ไม่ใช่บวชให้เทวดามาช่วย หากบวชด้วยความเชื่อและการปฏิบัติในลักษณะตรงกันข้าม จะเป็นการบวชที่ขัดแย้งกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างรุนแรง

4.1.2 พุทธานุภาพ

ในปัจจุบันยังมีความเชื่อเกี่ยวกับพุทธานุภาพ ในลักษณะที่ว่าแม้พระพุทธองค์จะปรินิพพานไปนานแล้วก็ตาม แต่พลังอำนาจหรือพุทธานุภาพของพระองค์ยังคงหลงเหลืออยู่ ชาวพุทธไทยเราก็มักจะเชื่อว่ารูปเคารพที่เป็นตัวแทนสัญลักษณ์ของพระพุทธเจ้าคือพระพุทธรูปนั้น มีพลังอำนาจหรือที่เรียกว่าพุทธานุภาพ สามารถดลบันดาลให้ผู้ที่ยศบวชสาธุการแล้วนั้นประสบผลสำเร็จได้ตามต้องการ ดังนั้น การบวชด้วยความเชื่อเรื่องพุทธานุภาพจึงดูไม่ขัดกับหลักธรรมเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์และอิทธิวิธีมากนัก แม้จะยังไม่มีหลักฐานยืนยันความมีจริงของพุทธานุภาพในปัจจุบันอย่างชัดเจน

อย่างไรก็ตาม การบวชด้วยความเชื่อเรื่องพุทธานุภาพถึงจะขัดแย้งกับคำสอนทางพระพุทธศาสนา เพราะพุทธานุภาพไม่สามารถฝืนกฎแห่งกรรมได้ (เช่นเดียวกับเทวดา) กล่าวคือ หากเราบวชในสิ่งที่เกินวิสัย เช่น บวชขอให้สุขภาพแข็งแรง แต่ตัวเองไม่ดูแลสุขภาพเลย พุทธานุภาพแม้จะมีจริง ก็ไม่สามารถทำให้การบวชนั้นสำเร็จ และหากบุญเก่าเราไม่มีและไม่ได้พยายามทำความดีหรือพยายามแก้ปัญหาด้วยตนเองเลย พุทธานุภาพก็ไม่สามารถช่วยได้เช่นกัน เพราะเป็นการขัดแย้งต่อหลักธรรมเรื่องกรรม

อนึ่ง พุทธานุภาพเป็นพลังอำนาจที่เกิดจากพระพุทธรเจ้า เป็นพลังที่บริสุทธิ์และแรงกล้า เพราะพุทธรเจ้าเป็นผู้ที่ปราศจากแล้วซึ่งกิเลสทั้งปวง ด้วยเหตุนี้ในการบนบานศาลกล่าวเพื่อจะขอบารมีจากท่านนั้น เราในฐานะปุถุชนหากหวังพึ่งพลังอันบริสุทธิ์จากพระพุทธรองค์ ควรขอในสิ่งที่ดีงาม และควรขอในสิ่งที่เป็นไปได้ เพื่อการละความชั่ว ทำความดี ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ แล้วควรน้อมนำคุณงามความดีของพุทธรเจ้ามาปฏิบัติตาม ให้อยู่ในศีลธรรม แล้วการปฏิบัติตามนี้จะทำให้เกิดพลังบุญส่งผลให้สอดคล้องกับพลังอำนาจของพระพุทธรเจ้า ส่งผลให้เกิดความสำเร็จในสิ่งที่ตนปรารถนาได้

4.1.3 บูชา

การบนของชาวพุทธในสังคมไทยมีความเกี่ยวข้องกับการบูชา เพราะในการบนนั้นมีการบูชาอยู่ด้วย คือการนำดอกไม้ ธูป เทียน อาหารหรือของคาวหวาน ไปบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เนื่องจากเชื่อว่า การบูชาดังกล่าวมีส่วนช่วยให้การบนของตนสำเร็จ การบูชาในลักษณะที่มีการบนบานอยู่ด้วยจึงมีส่วนที่สอดคล้องกับคำสอนเรื่องการบูชา หากทำด้วยความเชื่อว่า บุญที่เกิดจากการบูชา รวมทั้งอำนาจของเทวดาหรือพุทธานุภาพ จะสามารถช่วยให้สำเร็จได้หากตนเองพอบุญเก่าที่ทำให้อำนาจเหล่านั้นช่วยได้ และตนเองก็พยายามทำความดีพร้อมทั้งช่วยเหลือตัวเองไปด้วย ไม่ได้รอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยเหลือเพียงอย่างเดียว พระราชปรีดิมนู (เทียบ สิริญาโณ) ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับการบูชาไว้ว่า

พระพุทธรองค์ตรัสว่า บูชา จ ปุชะนียานัง เอตัมมังคละมุตมัง บูชาบุคคลที่ควรบูชา ก็จะมีผลบุญ ในที่นี้ ความหมายของการบูชานั้นไม่ได้บูชาในลักษณะของศักดิ์สิทธิ์ แต่ควรบูชาในคุณงามความดีของท่าน ปฏิบัติของท่าน แล้วก็น้อมนำคุณธรรมของท่านมาประพฤติปฏิบัติ แล้วจะเป็นมงคลจะเจริญ ยกตัวอย่าง เรากราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์อย่างเช่นพระพุทธรูป หรือแม้แต่วีรบุรุษอะไรก็ตาม เราไปกราบไปไหว้เราไม่ได้ไหว้ในฐานะว่าสิ่งนี้ศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้น ในกรณีที่เราไปไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์อย่างหลงพ้อโสธร ไหว้แล้วเราก็บนบานศาลกล่าว เป็นความเชื่อของคนไทย แต่จริงๆ เราไปไหว้หลงพ้อโสธรหรือไหว้พระ มีจุดประสงค์คือไหว้ความดีของท่าน แล้วเอาความดีของท่านมาประพฤติปฏิบัติมันก็จะเป็มงคลต่อชีวิต (พระราชปรีดิมนู, สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2561)

ทรรศนะของพระราชปรีดิมนู ท่านแนะนำการบูชาที่ถูกต้องในหลักของพระพุทธศาสนา นั่นคือบูชาคุณงามความดีของบุคคลที่ควรบูชา คุณธรรมของบุคคลนั้นๆเป็นตัวอย่างแล้วนำมาปฏิบัติตาม ชีวิตเราก็จะมีความเจริญยิ่งขึ้นนั่นคือมงคลที่เกิดกับตัวเรา

อย่างไรก็ตาม นอกจากการบูชาด้วยการปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธรเจ้า ซึ่งมีผลต่อการให้สิ่งที่เราปรารถนาสำเร็จแล้ว ตามหลักกรรมเรื่องกรรม บุญที่เกิดจากการบูชาด้วยการปฏิบัติตามที่กล่าวมานั้นและการบูชาด้วยอามิสดอกไม้เป็นต้น ยังอาจช่วยให้สิ่งที่เราปรารถนาสำเร็จ

ได้ด้วยเช่นกัน การบูชาด้วยอามิสและการปฏิบัติจึงมีส่วนช่วยให้การบวชสำเร็จได้ หากบุญเก่ามีพอ และไม่มีวิบากของอกุศลกรรมที่มีกำลังมาขัดขวาง

ดังนั้น การบวชของชาวพุทธในสังคมไทยด้วยความเชื่อเรื่องการบูชาแม้จะไม่สอดคล้องกับคำสอนทางพระพุทธศาสนาโดยตรง เนื่องจากไม่ได้มีคำสอนให้บวชและให้บูชาเพื่อขอสิ่งที่ดีปรารถนาแต่ไม่ถึงกับขัดแย้งกันอย่างรุนแรง หากมีความเชื่อและการปฏิบัติที่ถูกต้องตามหลักการของพระพุทธศาสนา เพราะมีส่วนที่สอดคล้องกับคำสอนเรื่องการบูชาและคำสอนอื่น ๆ มีคำสอนเรื่องกรรมเป็นต้น ของพระพุทธศาสนา

4.1.4 อนุสติ

การระลึกถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในการบวชของชาวพุทธในสังคมไทยยังมีความเกี่ยวข้องกับปฏิบัติอนุสติบางประเภทของพระพุทธศาสนา การบวชให้เหมาะสมควรเป็นกุศโลบายในการทำบุญด้วยอย่างหนึ่ง คือการมีอนุสติ (ระลึก) ซึ่งการระลึกเป็นสมถกรรมฐานชนิดหนึ่งในพระพุทธศาสนา และบุญที่เกิดจากการบำเพ็ญอนุสติดังกล่าวอาจมีส่วนช่วยให้การบวชสำเร็จได้ตามเงื่อนไขของคำสอนเรื่องกรรม

อนุสติในมหานามสูตรเป็นพระสูตรซึ่งพระพุทธเจ้าทรงสอนหลักอนุสติ 6 ประการ ได้แก่ พุธานุสติ ธัมมานุสติ สังฆานุสติ สีลานุสติ จาคานุสติและเทวดานุสติ พระพุทธเจ้าตรัสว่า อริยสาวกย่อมอยู่ด้วยวิหิตธรรมนี้ (อง.ปญจก. 22/10/421-425)

บางคนอาจเข้าใจว่าการบวชสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นเรื่องเดียวกันกับพุธานุสติ ซึ่งผู้วิจัยจะวิเคราะห์ให้เข้าใจหลักการของวิธีการเจริญพุธานุสติ การเจริญพุธานุสตินี้ มิใช่การสวดสาธยายเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องรู้จักความหมายของพระพุทธคุณแต่ละบทด้วย จึงจะเชื่อว่าเป็นพุธานุสติ วิธีปฏิบัติคือ ผู้ปฏิบัติไปสู่สถานที่สงบ รักษาจิตไว้ไม่ให้ถูกรบกวน ไม่ฟังชาน ตั้งใจระลึกถึงพระพุทธคุณทั้งหมดหรือบทใดบทหนึ่ง พระพุทธคุณ 9 บท ตามที่สาธยายว่า

“อิติปิ โส ภควา อรหัง สมมาสมพุทโธ วิชชาจรรณสมปนโน สุขโต โลกวิทู อนุตตโร ปุริสทมมสารถิ สตถา เทวมนุสสานัน พุทโธ ภควา”

แปลว่า แม้เพราะเหตุนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้นจึงทรงเป็นพระอรหันต์ ทรงเป็นผู้ตรัสรู้ชอบด้วยพระองค์เอง ทรงเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวิชาและจรณะ ทรงเป็นผู้เสด็จไปดี ทรงเป็นผู้รู้แจ้งโลก ทรงเป็นผู้หักทำลายโทษทั้งหลาย

ซึ่งในพระพุทธคุณทั้ง 9 บทยังมีการอธิบายโดยละเอียด เช่น บทว่า อรหัง ใน คัมภีร์วิสุทธิมรรคอธิบายบทว่า อรหัง ไว้ดังนี้

- (1) เป็นผู้ไกลจากกิเลสทั้งหลาย
- (2) เป็นผู้กำจัดอริทั้งหลาย

- (3) เป็นผู้หักซึ่งกำทั้งหลาย
- (4) เป็นผู้ควรแก้ปัจจัยเป็นต้น
- (5) ไม่มีที่ลับในการทำบาป (สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ), 2554, น.343-345)

ตั้งยกมากล่าวข้างต้น การจะทำพุทธานุสติไม่ใช่เรื่องง่าย ไม่ใช่เพียงการสวดมนต์ อ้อนวอนขอพรจากพระพุทเจ้า แต่พุทธานุสติคือการระลึกถึงคุณของพระพุทเจ้าที่พระองค์ทรงมี พระปัญญาธิคุณ พระมหากรุณาธิคุณ และพระบริสุทธิคุณ ที่พระองค์ทรงแสวงหาหนทางดับทุกข์ได้ และได้ตรัสสอนมวมลมนุษย์ให้พ้นจากทุกข์ทั้งปวง ดังนั้นการบนบานต่อพระพุทเจ้าไม่ถือว่าเป็นพุทธานุสติ เช่นเดียวกันการจะทำอนุสติที่เรียกว่าสังฆานุสตินั้น ต้องเป็นการ ระลึกถึงพระสงฆ์คือน้อมจิตระลึกถึงและพิจารณาคุณของพระสงฆ์ ซึ่งการบนบานต่อพระสงฆ์นั้นบางครั้งเราไม่ได้ตระหนักในพระคุณของท่าน หากแต่เราบนบานต่อท่านเพียงเพื่อหวังผลบางประการจากท่าน การบนบานต่อพระสงฆ์จึงไม่ถือเป็นการทำสังฆานุสติที่ถูกต้อง ส่วนในเรื่องเทวดานุสตินั้นเป็นการ ระลึกถึงเทวดาคือน้อมจิตระลึกถึงเทวดาทั้งหลายที่ตนเคยรู้และพิจารณาเห็นคุณธรรมอันทำให้บุคคลเป็นเทวดา ฉะนั้น การที่ระลึกถึงเทวดาแต่ไม่ตระหนักในพระคุณและคุณธรรมของเทวดาอย่างแท้จริง ก็ไม่ถือว่าเป็นการทำเทวดานุสติ

การบนบานที่คนไทยเข้าใจว่าเป็นกุศโลบายในการทำกรรมฐานเรื่องอนุสติ ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นความเชื่อมง่าย เชื่อแบบตามๆ กัน การจะเคารพนับถือในสิ่งใดนั้นควรที่จะเคารพในคุณธรรมและพระคุณของท่านที่มีต่อเรา ไม่ควรสร้างเงื่อนไขในการเคารพ เช่น ถ้าสมปรารถนาตามที่บนบาน จะสร้างพระพุทธรูปองค์ใหญ่ การแสดงความเคารพแบบมีเงื่อนไขเช่นนี้ เป็นการลดทอนศรัทธาที่ดั่งงามที่มีในจิตใจของเราให้ไม่มีความเจริญงอกงาม

ดังนั้น การบนในลักษณะเป็นกุศโลบายเพื่อให้ได้ทำอนุสติ จึงไม่ได้ขัดแย้งกับคำสอนทางพระพุทธศาสนาอย่างรุนแรง แต่ก็ไม่ใช่การทำอนุสติที่ถูกต้อง

4.1.5 กรรมและการพึ่งตนเอง

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสอนให้พุทธศาสนิกชนเชื่อในเรื่องของ กรรม คือ เมื่อกระทำการเช่นใด ก็ย่อมได้รับผลเช่นนั้น สิ่งที่เกิดขึ้นกับชีวิตของแต่ละคนจึงเป็นเรื่องของกรรมที่ตัวเองทำไว้ ชีวิตและความปรารถนาต่างๆ ในชีวิตจึงเป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับตัวเองหรือต้องพึ่งตนเอง การบนหรือการขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยให้ได้ในสิ่งที่ปรารถนาจึงเกี่ยวข้องกับเรื่องกรรมและการพึ่งตนเอง กล่าวคือการบนจะสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับกรรมและความเพียรของตัวผู้บนเอง การดลบันดาลของสิ่งศักดิ์สิทธิ์อย่างเทวดาก็ขึ้นอยู่กับเรื่องกรรมและการพึ่งตนเองเช่นกัน

ปัญหาที่เกิดกับชาวพุทธไทยในเรื่องความสำเร็จของการบนคือ ความเข้าใจผิดหรือความสงสัยว่า การบนนั้นสำเร็จได้ด้วยอำนาจบุญของตนหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ก็กันแน่ เพราะสำหรับวิถี

ชีวิตของคนไทยที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ ยังมีความเชื่อในเรื่องสิ่งลึกลับหรือพลังอำนาจพิเศษ ที่สามารถคลบแคลสิ่งต่างๆ ให้เกิดขึ้นได้ เช่น เทวดา ผี และวิญญาณทั้งหลาย ทำให้บางครั้งสิ่งที่มีมนุษย์เรอบนบานกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์แล้วสำเร็จผลอย่างเหลือเชื่อ นั่น เป็นที่น่าสงสัยว่าเกิดจากสิ่งใด หรืออาจด้วยเพราะอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คลบแคล หรือเป็นเพราะผลจากการกระทำ (กรรม) ของตัวเราเอง ซึ่งในความเป็นจริงตามหลักการทางพระพุทธศาสนาสิ่งเหล่านี้มีความสัมพันธ์กันโดยมีเรื่องกรรมและการพึ่งตนเองเป็นปัจจัยสำคัญของความสำเร็จหรือไม่ของการบน ในทางพระพุทธศาสนาได้ให้ความหมายและมุมมองเกี่ยวกับหลักกรรมและการพึ่งตนเองไว้ ดังนี้

4.1.5.1 หลักกรรม

การบนนั้นเป็นอีกหนทางที่จะเรียกขวัญและกำลังใจในการสร้างกรรมดี เพื่อให้ส่งผลในทางที่ดีหรือเป็นอีกกำลังใจที่จะส่งผลให้การบนนั้นมีโอกาสที่จะประสบผลสำเร็จได้ อย่างไรก็ตาม หากสิ่งศักดิ์สิทธิ์สามารถช่วยคลบแคลให้แก่ผู้ที่บนบานศาลกล่าวได้จริง คงต้องมีเงื่อนไข นั่นคืออยู่ภายใต้กฎแห่งกรรม เพราะมนุษย์ทุกคนบนโลกไม่มีใครสามารถหนีกฎแห่งกรรมได้ ฉะนั้นหากไม่ช่วยเหลือตัวเองก่อน ไม่มีความพยายามเสียก่อน สิ่งศักดิ์สิทธิ์ก็คงจะมีขอบเขตในการช่วยเหลือ เราจึงควรต้องสร้างกรรมดี ประพฤติปฏิบัติให้อยู่ในศีลในธรรมแล้วกุศลเหล่านั้นจะส่งผลประกอบกับอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือพระรัตนตรัย ย่อมช่วยให้ผู้ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ สำเร็จประโยชน์ในทางที่ชอบได้

ดังนั้น การบนด้วยความเข้าใจในเรื่องกรรมอย่างถูกต้องจึงไม่ได้ขัดแย้งกับหลักการทางพระพุทธศาสนาอย่างรุนแรง เพราะผู้บนเห็นว่า การบนเป็นเพียงกุศโลบายหรือเครื่องมือในการทำบุญและให้กำลังใจเนื่องจากความสำเร็จของการบนขึ้นอยู่กับกรรมของตนเองทั้งที่เป็นอดีตและปัจจุบัน หากบนแล้ว เที่ยงจรั้นหรือทำชั่ว การบนนั้นก็ยากจะสำเร็จ

4.1.5.2 การพึ่งตนเอง

ตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ให้อำนาจการพึ่งตนเอง มิใช่ให้เป็นการร้องขอเพื่อให้ผู้อื่นช่วยเหลือ แต่ในสังคมไทยในปัจจุบันเป็นที่น่าสนใจว่าบุคคลในสังคมนิยมร้องขอเพื่อให้สิ่งที่ตนเองนับถือช่วยเหลือมากกว่าการที่จะพยายามทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง เมื่อมนุษย์มีความเชื่อในการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือสิ่งที่มีมนุษย์หาคำอธิบายไม่ได้ ต่อมาเมื่อมีพระพุทธศาสนาเกิดขึ้นและความเชื่อเดิมยังคงอยู่ ความคิดเก่าและความคิดใหม่ก็ปะปนกัน หนังสือพุทธธรรมของท่านพระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ. ปยุตโต (2538) ได้อธิบายไว้ว่าพระพุทธศาสนาของชาวบ้านที่ปรากฏในสังคมไทย เป็นพุทธศาสนาที่ยังมีความเชื่อในเรื่องผีสางเทวดา เพราะแต่ก่อนคนไทยยังเชื่อเรื่องผีสางเทวดา ตามแนวคิดของศาสนาพราหมณ์ ซึ่งมีลักษณะของการวิงวอน ขอร้อง และมีการตอบแทนบุญคุณต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์อย่างแพร่หลายในปัจจุบัน

หากคนใดไม่รู้จักฟังตนเอง คอยแต่ตระเวนบนบานศาลกล่าวต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แต่ไม่ลงมือทำอะไรเลย รอหวังฟังสิ่งศักดิ์สิทธิ์ดลบันดาล สิ่งที่เป็นบนบานหรือที่หวังก็ไม่อาจเกิดผลได้ เพราะคอยแต่โซคลาภวาสนา ดังพรรณษาของแม่ชีกฤษณา รักษาโฉม ความว่า

ถ้าบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์แล้วบุคคลนั้นก็จะไม่ชวนช่วยในการทำงาน ในการดำเนินชีวิตในทางสร้างสรรค์ คอยแต่โซควาสนาให้ดลบันดาล ส่วนหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสอนให้ฟังตนเอง ทำด้วยตนเอง มีตนเป็นที่พึ่ง เช่น ถ้าเป็นนักเรียนอยากสอบได้คะแนนดีๆ ต้องขยันหรือถ้าอยากรวยก็ต้องขยันหมั่นเพียร หลักธรรมที่ทำให้รวย คือ

1. อุภูฐานสัมปทา ขยันเกาะติดสถานการณ์
2. อารักขสัมปทา รักษาทรัพย์ที่หาได้มา
3. กัลยาณมิตรตตา มีเพื่อนดีแนะนำทางที่ดี
4. สมชีวิตตา มีความเสมอต้น เสมอปลาย

เมื่อรวยแล้วให้ใช้จ่ายทรัพย์อย่างระมัดระวัง เหมือนโบราณว่า ถ้าอยากรวยแล้วอยู่อย่างคนรวยจะไม่รวย ถ้าอยากรวยอยู่อย่างคนจนแล้วจะรวย หลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน คือ

หลักฉันทะ ความรักในวิชาการหรืออาชีพนั้นๆ ฝึกให้มีความชำนาญมีความรักในอาชีพนั้นในศิลปะนั้น

หลักวิริยะ ความขยันในการเรียน การทำงาน การประกอบอาชีพต่างๆ ความขยันจะทำให้ประสบความสำเร็จดังความสำเร็จของพระมหาชนก ที่เรือแตกกลางมหาสมุทรคนในเรือตายหมด แต่พระมหาชนกยังมีความเพียรพยายามว่ายน้ำหาฝั่ง ถึงแม้ว่าจะยังไม่เห็นฝั่ง ท้ายที่สุดก็ชนะอุปสรรคไปได้

หลักจิตตะ จิตใจที่มุ่งมั่นและหนักหน่วงในสิ่งที่ทำางานที่ได้รับมอบหมาย

หลักวิมังสา ใช้ปัญญาไตร่ตรองเหตุและผลประโยชน์และมิใช่ประโยชน์ปัญญาพาให้มีความสุข (แม่ชีกฤษณา รักษาโฉม, สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2561)

นอกจากนี้ พระธรรมกิตติเมธี (เกษม สณฺญโต) ยังให้พรรณษาที่สอดคล้องกันว่าคนเราควรรู้จักฟังตนเองก่อน ก่อนที่จะฟังใครหรือฟังสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความว่า

แม้พระพุทธเจ้าเองก็ไม่ได้แนะนำให้ นับถือพระองค์อย่างสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แต่นับถืออย่างว่าพระองค์ทรงค้นพบสัจธรรมแล้วนำมาบอกให้ เรียกว่าเป็นผู้มีคุณูปการ มีการที่จะให้ชีวิตเราดีขึ้นด้วยการปฏิบัติ พระองค์ค้นหามันได้ด้วยการปฏิบัติ ไม่ใช่ไปนั่งบนบานกับใครที่ภูเขาในถ้ำไหน ต้องฝึกกันชนิดที่ว่าแทบเอาชีวิตไม่รอด แต่พอได้

มาแล้วพระองค์ก็ทรงมองเห็นแล้วว่ามันยากแต่ในที่สุดก็สอน ในที่สุดก็มีผู้เห็นตาม เพราะฉะนั้นพระพุทธก็ดี พระธรรมก็ดี พระสงฆ์ก็ดี เป็นผู้ที่มีหลักการยืนยันชัดเจนแล้ว แต่เรามาทำให้มันขัดกันกับคำสอนของพระพุทธเจ้าซะเอง เพราะปฏิบัติไม่จริงจัง จึงได้ผลไม่จริงจัง พอได้ผลไม่จริงจังก็จึงคิดไปว่าเราพึ่งพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แล้วไม่ได้อะไร เพื่อนเขาไปบ่นหลวงพ่อบุญโศกแล้วรู้สึกว่าได้ดีกว่า ถูกห่วยบ่อยก็เลยแห่กันไปในการทำงานนี้ ส่วนที่ไม่ได้ก็มีมาก แต่ไม่ได้มีใครพูด ไม่ได้มากกว่าได้ แต่คนเป็นพันเป็นหมื่นมันก็ต้องมีที่แหวงเลขได้บ้างและพอมีคนถูกก็ไปมองว่าสิ่งนั้นศักดิ์สิทธิ์ สิ่งนี้คือความเข้าใจผิดที่ไม่ฟังกำลังของตัวเอง ถ้าจะขยันหมั่นเพียร มันสำเร็จได้ เพราะพระพุทธเจ้าตรัสสอนให้พึ่งตัวเอง อตฺตา หิ อตฺโน นาโถ ตนแลเป็นที่พึ่งของตน (พระธรรมกิตติเมธี (เกษม สฤญโต) สัมภาษณ์, 13 กุมภาพันธ์ 2561)

พระพุทธศาสนาของชาวบ้านก็มีเรื่องของการวิงวอนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเคารพนับถือ มีการกราบไหว้ การขอร้อง ไม่ว่าจะมีปัญหาอะไรก็ตาม เช่น เรื่องการเจ็บป่วยก็ขอให้หายป่วย เรื่องการงานก็ขอให้ได้ตำแหน่งเลื่อนขั้น ขึ้นเงินเดือน แม้แต่การทำเกษตรก็ขอให้มีผลผลิตมากๆ คำขายก็ขอให้ร่ำรวยเงินทอง แม้กระทั่งเรื่องของโชคกลางยังต้องอ้อนวอนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พุทธศาสนาของชาวบ้านมีความเชื่อในสิ่งที่เหนือธรรมชาติ โดยเฉพาะการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มนุษย์เชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีอำนาจเหนือมนุษย์มีปาฏิหาริย์เมื่อตัวเราเคารพก็จะทำให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์เมตตาและช่วยเหลือ จึงทำให้มีการบนบานเกิดขึ้น

ทั้งนี้สิ่งที่ชาวพุทธส่วนใหญ่ซึ่งเป็นชาวไร่ ชาวนาและผู้ใช้แรงงานต้องการมากที่สุด ก็คือความสุขในโลกปัจจุบันหรืออนาคตอันใกล้ ไม่ใช่ชีวิตในอุดมคติอันห่างไกล トラบไตที่นิพพานซึ่งเป็นอุดมคติทางพระพุทธศาสนายังมีความหมายไม่ชัดเจนสำหรับพวกเขา และพวกเขารู้สึกว่าเป็นสิ่งที่เกินความสามารถในการพากเพียรให้บรรลุได้ พวกเขาที่ไม่สนใจและไม่ปรารถนาในการเข้าถึงแต่อย่างใด สิ่งที่ชาวพุทธส่วนใหญ่ในสังคมไทยปรารถนาก็คือ การเกิดใหม่ในสภาวะที่ดีกว่าเดิม เช่น เกิดในครอบครัวที่มั่งคั่งหรือในสรวงสวรรค์ หรือแม้แต่ในโลกพระศรีอารีย์ผู้จะมาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าองค์ต่อไป (ภัทรพร สิริกาญจน, 2553 น.42)

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การพึ่งตนเองโดยมีหลักอริยาบท 4 คือ มีความพอใจในวิชาชีพของตน มีความขยัน มีความตั้งใจ และใช้ปัญญาไตร่ตรองเหตุและผลนั้นจะสำเร็จประโยชน์ได้มากขึ้น เพราะอริยาบทคือทางแห่งความสำเร็จ หากผู้ที่ยังต้องหวังที่พึ่งจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์อยู่ ก็ควรศึกษาหรือลองปฏิบัติในธรรมข้ออริยาบท 4 นี้ เป็นการพึ่งตนเองไปก่อน โดยที่ไม่ต้องรอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นบันดาลผลให้ เพราะเราไม่สามารถรู้ได้ว่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เราเคารพนับถือนั้น จะบันดาลให้สมประสงค์ได้เมื่อใด อีกทั้งหากคนเรามัวแต่รอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยเหลือ แต่ตนเองไม่กระทำอันใด

เลย ย่อมไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่คนผู้นั้นต้องการ ซึ่งหากกล่าวไปแล้วนั้น หลักการฟังตนเองนี้ ก็สอดคล้องกับหลักกรรม เพราะการที่ผู้คนกระทำการใดๆ คนผู้นั้นย่อมได้ตามที่ตนกระทำ ดังคำกล่าวที่ว่า “ทำอย่างไร ได้อย่างนั้น”

ตามหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่กล่าวมาข้างต้น หากจะพิจารณาว่าการบวชนั้นสอดคล้องหรือขัดกับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาหรือไม่ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากทรรศนะของผู้ทรงคุณวุฒิที่หลากหลาย สามารถแบ่งออกได้เป็นสองความเห็น

ดังนั้น กรณีที่เห็นว่าการบวชนั้นขัดกับหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาอย่างชัดเจน ดังทรรศนะของแม่ชีกฤษณา รักษาโณม ที่มองว่าการบวชนั้นขัดกับหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา เนื่องจากหากใช้หลักกรรมและการฟังตนเองแล้วย่อมขัด เพราะถ้าหากคนบวชบวชสิ่งศักดิ์สิทธิ์แล้วคอยแต่ให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ดลบันดาล ก็จะทำให้คนผู้นั้นไม่ขวนขวายในการดำเนินชีวิต (แม่ชีกฤษณา รักษาโณม, สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2561)

นอกจากนี้ เดโชพล เหมนาโลย ได้ให้ทรรศนะเพิ่มเติมที่สนับสนุนความเห็นว่าการบวชนั้นขัดกับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ความว่า

การบวชนั้นผิดที่ความเข้าใจผิดตั้งแต่แรก และที่สำคัญที่สุดคือมันผิดหลักการ เพราะการบวชถือว่าขัดแย้งกับเรื่องกรรมวาท กิริยาวาท คือการที่ต้องลงมือกระทำ ตามหลักการของพุทธศาสนา เพราะฉะนั้นการบวชสิ่งศักดิ์สิทธิ์ย่อมถือว่าขัดแย้งตามหลักนี้อย่างชัดเจน การบวชสรรงอันวอนแบบลัทธิบูชาพระผู้เป็นเจ้าของ ซึ่งมันเป็นทิวฎีที่พระพุทธศาสนาปฏิเสธทั้งสิ้น (เดโชพล เหมนาโลย, สัมภาษณ์, 19 มีนาคม 2561)

จากทรรศนะของผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านข้างต้น ชี้ให้เห็นว่า การบวชนั้นถือว่าขัดกับหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาอย่างชัดเจนหากมองในเรื่องหลักกรรมและการฟังตนเอง อีกทั้งในทางพระพุทธศาสนานั้นไม่ได้สอนให้คนงมงาย เชื่อไสยศาสตร์หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แต่สอนให้ผู้คนกระทำดี ประพฤติดี รู้จักประกอบสัมมาอาชีพ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ใดๆก็ตามหากมองในสังคมพุทธไทยในปัจจุบันแล้วการบวชไม่ได้ถือว่าขัดกับหลักธรรมเสียทั้งหมด ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการบวชของผู้บวชเอง ดังทรรศนะของชาญณรงค์ บุญหนุน ความว่า

การบวชนั้นขัดในเรื่องกรรม แต่การเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์มันอาจจะไม่ขัดเพราะว่าจริงๆ มี 2 ความเชื่อ ถึงแม้ว่าการบวชอาจจะผิดหรืออาจจะไม่สอดคล้อง แต่ว่าความเชื่อว่ามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นก็อาจจะไม่ผิด แต่หากถามว่าอะไรคือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามพระพุทธศาสนานั้นก็สามารถบอกได้ การไหว้ต้นไม้ จอมปลวก ภูเขา ก็ถือว่าเป็นความเข้าใจผิด แต่ว่าความเข้าใจผิด พระพุทธศาสนาก็ไม่ได้บอกว่าไม่ควร

พุทธศาสนาไม่ได้ไปบอกหรือถึงกับห้ามทำ เพราะสิ่งเหล่านั้นถือเป็นวิถีชีวิตของชาวบ้าน ถ้าจะยึดตามหลักพระวินัยก็ถือเป็นเรื่องของชาวบ้าน ชาวบ้านจะเชื่อว่ามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เชื่อว่าอะไรก็เป็นเรื่องของเขา ชาวบ้านจะกราบไหว้บูชาสตูบ ผีสาว เทวดา ก็เรื่องของชาวบ้าน ถ้าเอาตามจริงพระพุทธศาสนาก็ไม่ได้ว่าอะไร เพียงแต่ถ้าถามว่าเข้ากับหลักคำสอนหรือไม่ นั่นคำตอบคือ ไม่เข้า ถ้าตัวหลักคำสอนหมายถึงว่าการไปบนมนต์ก็ผิดกับหลักคำสอน เพราะมันต้องอาศัยกรรมเป็นตัวตัดสิน แต่หากถามว่าการเชื่อว่ามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือไม่ เชื่อว่ามีผู้ที่สามารถทำให้เกิดอาภุภาพได้ในแง่หนึ่งพุทธศาสนาก็เชื่อ แต่อีกแง่หนึ่งก็มีคำสอนให้ผู้ปฏิบัติคือเน้นเรื่องกรรม จึงมีต่อผู้อ่อนน้อมถ่อมตน หมายถึงว่าความเคารพผู้ใหญ่ อายุวรรณะ สุขะ พละ มันต้องเกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ มันก็จะขัดอยู่กับในความหมายแบบนี้ (ชาญณรงค์ บัญญุน, สัมภาษณ์, 1 มีนาคม 2561)

ทรงสนะข้างต้นนั้นสอดคล้องกับที่ประเสริฐ รุณรา กล่าวไว้ ความว่า

หากมองในมุมมองแบบพุทธอุดมการณ์ การบนก็ถือว่าขัด แต่ถ้ามองในมุมมองวิถีชีวิต วัฒนธรรมความเป็นอยู่แบบชาวบ้านก็ไม่ผิดนัก เนื่องจากสังคมไทยในปัจจุบันเป็นพุทธแค่เพียงภายนอก แต่ภายในยังมีความเชื่อที่เต็มไปด้วย ความเชื่อแบบวัฒนธรรมผี เทพเต็มไปหมดเลย เหมือนมีพุทธเป็นเปลือกหุ้มเท่านั้นไม่ได้เป็นพุทธแท้ที่เป็นแก่นจริงๆ ฉะนั้น กระบวนการของเราชาวพุทธเพียงเปลือกนอก จึงมองแค่รูปแบบกระบวนการและรูปทรงมากกว่า ซึ่งก็ถือว่าไม่ได้ผิด เพราะว่ามันเป็นลักษณะเฉพาะของกลุ่มนี้ แต่ถ้าหากจะมองในหลักการของพุทธแล้วก็ถือว่าไม่ใช่เป้าประสงค์ของพุทธศาสนา (ประเสริฐ รุณรา, สัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2561)

จากทรงสนะของผู้ทรงคุณวุฒิข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า หากจะกล่าวว่าการบนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์ “ขัดแย้ง” หรือ “ไม่ขัดแย้ง” นั้นไม่อาจหาข้อสรุปได้อย่างชัดเจน แต่กระนั้น การบนแม้จะไม่ตรงกับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา แต่พอจะอนุโลมได้เพราะมีประโยชน์และไม่ได้ขัดแย้งอย่างรุนแรงในบางกรณี เนื่องจากการบนเป็นเรื่องทางจิตวิทยาอย่างหนึ่ง เป็นกุศโลบายหรือเป็นสิ่งที่ให้กำลังใจคนได้ เพียงแต่ต้องทำให้ถูกวิธี คือผู้บนต้องพยายามด้วยตนเอง การบนหากทำถูกวิธีก็จะไม่ขัดหรือพอจะอนุโลมได้ตามคำสอนเรื่องการพึ่งตนเอง เรื่องกรรมและความเพียรที่คนมักมองว่าขัดเพราะงมงาย ไม่ช่วยตัวเอง ทำให้ขัดกับพระพุทธศาสนาที่เป็นกรรมวาที วิริยวาที ต้องพึ่งตนเอง

4.1.6 อธิษฐาน

เรื่องอธิษฐานเป็นหลักคำสอนที่สำคัญ เป็นเรื่องที่พุทธศาสนิกชนต้องทำความเข้าใจให้ถูกต้อง จากที่กล่าวไว้ในบทที่ 2 ทำให้เห็นกรอบที่ชัดเจนในเรื่องสัจจะอธิษฐาน คือ ยินยอม

และปฏิบัติตามที่ตนได้กล่าวสัจจะไว้ทุกประการ ไม่ว่าจะต้องแลกด้วยทรัพย์สินสมบัติ ร่างกาย หรือแม้กระทั่งชีวิตยังถือในคำมั่นนั้นอย่างมั่นคงในศรัทธา แต่ในประเด็นเรื่องการบนนั้นไม่ใช่การทำสัจจะอธิษฐาน เนื่องจากการตั้งเงื่อนไขว่า หากเกิดความสมหวังดังปรารถนาจึงจะทำ เช่น หากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ดลบันดาลให้ถูกสลากกินแบ่งรัฐบาลจึงจะแก้บนด้วยการปฏิบัติธรรม เอาความดีเป็นเงื่อนไขในการลงมือทำ

ดังนั้นชาวพุทธไทยต้องเข้าใจหลักอธิษฐานให้ถูกต้อง เพราะการบนบานเป็นการกระทำสัจจะอธิษฐานได้ ถ้าปฏิบัติถูกต้อง ดังเช่น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตั้งสัจจะอธิษฐานว่า หากพระองค์ไม่ทรงบรรลुरुธรรมจะไม่ยอมลุกขึ้นจากโพธิบัลลังก์ แม้ว่าเลือดเนื้อของพระองค์จะแห้งเหือดไปก็ตาม จากการตั้งสัจจะอธิษฐานในครั้งนั้น พระองค์ไม่ทรงหวังพึ่งอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ช่วยเหลือ หากแต่พระองค์ทรงลงมือปฏิบัติด้วยพระองค์เอง พระองค์ไม่ได้ทรงสร้างเงื่อนไขว่า ถ้าพระองค์บรรลुरुธรรมพระองค์ถึงจะตั้งพระทัยประทับนั่งสมาธิไม่ยอมลุกไปไหนแม้ต้องแลกด้วยชีวิต

การอธิษฐานตามหลักพระพุทธศาสนา เป็นการตั้งจุดมุ่งหมายหรือความปรารถนาต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเพื่อกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยอาศัยการกระทำของตน กล่าวคือ เมื่อมีการตั้งความปรารถนาแล้วก็ดำเนินตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้อย่างแน่วแน่ มีหลักการและวิธีการปฏิบัติที่ชัดเจน เน้นการกระทำของตนเองเป็นสำคัญซึ่ง ต่างจากการอ้อนวอนซึ่งหลังจากอ้อนวอนแล้วก็ไม่มีหลักการที่แน่นอนว่าตนเองจะทำอะไร ให้ได้ในสิ่งที่อ้อนวอนนั้น ปล่อยให้ไปเป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของเทพเจ้า

การนำอธิษฐานบารมีไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสังคมเป็นสิ่งที่จำเป็น โดยเฉพาะแก้ปัญหาเรื่องการบนบานที่อยู่นอกเหนือกรอบของพระพุทธศาสนา อธิษฐานบารมีก่อให้เกิดผลดีงามต่อสังคมมากมาย ทั้งสังคมเล็กหรือสังคมใหญ่ กล่าวคือ สังคมที่น่าอยู่ มีสภาพแวดล้อมและบุคคลในสังคมดี คือ มีใจมั่นคง ตั้งมั่นในการทำความดีต่อกันในสังคมที่ทำให้สังคมเกิดความมั่นคง สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสุขสงบเย็น

สรุปได้ว่าการอธิษฐานตามหลักของพระพุทธศาสนา หมายถึง การตั้งใจเพื่อจะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเพื่อจะเป็นอะไรด้วยจิตใจอันแน่วแน่มั่นคงมุ่งตรงต่อจุดหมาย เป็นบารมีข้อหนึ่งในบารมี 10 ข้อ ที่พระโพธิสัตว์จะต้องบำเพ็ญเพื่อความเป็นพระพุทธรเจ้า และเป็นหลักธรรมที่มีความจำเป็นกับทุกคน ไม่เฉพาะพระโพธิสัตว์เท่านั้น กล่าวคือ การที่ทุกคนจะประสบความสำเร็จได้ก็ต้องมีความตั้งใจ มีการกำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน และดำเนินไปตามนั้นอย่างแน่วแน่จึงจะสำเร็จได้

4.2 แนวทางการบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เหมาะสมตามคำสอนของพระพุทธศาสนา

ตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาไม่ได้สนับสนุน หรือห้ามเกี่ยวกับการบนไว้อย่างชัดเจน แต่ด้วยวิถีชีวิตความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิตของสังคมไทยในปัจจุบัน ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าการบนนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ดี เพราะการที่ผู้คนบนบานศาลกล่าวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ก็เพราะต้องการที่พึ่งทางใจ ส่วนที่ดีหรือไม่ดีนั้นก็อยู่ที่ความเชื่อและการปฏิบัติตนของผู้บน รวมทั้งวิถีของการแก้บนเสียมากกว่า หากบนด้วยความเข้าใจที่ถูกต้องตามหลักกรรมเรื่องกรรมและการพึ่งตนเองเป็นต้น และพยายามทำความดีพร้อมทั้งมีความเพียรช่วยเหลือตัวเองด้วย ก็พอจะอนุโลมให้ทำได้ตามหลักการพระพุทธศาสนา และหากเป็นการบนแล้วแก้บนด้วยการกระทำที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองหรือส่วนรวม เช่น การแก้บนด้วยการปฏิบัติธรรม การทำบุญ ถวายทาน บริจาคสิ่งของ เหล่านี้ก็นับว่าไม่ผิดนัก แต่หากเป็นการแก้บนในลักษณะอนาจาร หรือสร้างความเดือดร้อน สร้างความเสียหายให้แก่ผู้อื่น ก็ถือว่าไม่สมควร

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์เกี่ยวกับจุดประสงค์ที่เหมาะสมของการบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พร้อมทั้งวิธีการแก้บนที่เหมาะสมตามหลักการพระพุทธศาสนา จากทรรศนะของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.2.1 จุดประสงค์ที่เหมาะสมของการบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ชาวพุทธไทยในปัจจุบันต่างนิยมบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อขอในสิ่งที่ตนปรารถนา แม้พระพุทธศาสนาจะไม่ปฏิเสธอย่างชัดเจนในมุมมองของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน แต่หากจะบนแล้วจุดประสงค์ของการบนควรเป็นในลักษณะที่ส่งเสริมให้ผู้บนประพฤติ ปฏิบัติเองด้วย โดยแม่สีกฤษณา รักษาโฉม ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การบนที่เหมาะสม ความว่า

เกณฑ์การบนที่เหมาะสมคือ 1) เมื่อบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ต้องขยันในการขวนขวายด้วยตนเองด้วย ให้บนในสิ่งที่ดีๆ ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น 2) การบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต้องเข้าใจในสัจธรรม เรื่องความเปลี่ยนแปลง อนิจจัง เมื่อได้สิ่งที่บนมาแล้วถ้ามีการเปลี่ยนแปลงควรที่จะทำใจให้ยอมรับได้ และ 3) ไม่ควรบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อการเบียดเบียนผู้อื่น (แม่สีกฤษณา รักษาโฉม, สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2561)

นอกจากนี้ พระเมธาวิเชียร (สุเทพ ปลิวโก) ได้ให้ทรรศนะถึงความเหมาะสมและชาวพุทธไทยควรบนบานต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือไม่ ความว่า

บนได้แต่อย่างจริงจังอย่าหวังเงินเกินเหตุ แล้วก็อย่าให้เกินเลยกับกำลังของตัวเอง ที่จะต้องแก้บน หรือกำลังตัวเองว่าถ้าเกิดผิดหวังมาแล้ว เราเสี่ยงบุญ บุญเราไม่ถึง

แต่ถ้าได้ตามที่บนก็ทำตามเงื่อนไขและไม่เกินกำลังของเรา ถ้าหากผิดหวังก็ไม่เสียใจจนเกินไป แต่ที่สำคัญก็คือเราควรเคารพในพระรัตนตรัย ให้การบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นเป็นเรื่องของขวัญ และกำลังใจในชีวิต และทำให้การดำเนินชีวิตมีความสุขก็พอแล้ว (พระเมธาวิจารย์ (สุเทพ ปสิวิโก), สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2561)

จากทรงสนทนาข้างต้น หากจะกล่าวว่าจุดประสงค์การบนที่เหมาะสมเป็นเช่นใดนั้นก็พอบอกได้ว่าต้องเป็นการบนที่ไม่ทำร้ายตนเองและผู้อื่น กล่าวอีกอย่างคือ จุดประสงค์หรือสิ่งที่ต้องการจากการบนควรเป็นเรื่องที่มีประโยชน์ ไม่ผิดศีลธรรม เพราะการบนที่ทำร้ายตนเองหรือผู้อื่น หรือผิดศีลธรรมเป็นการบนด้วยอกุศลเจตนาเป็นอกุศลกรรมหรือความชั่วที่ไม่ควรทำ แต่ทางที่ดีก็ไม่ควรบนเลย ชาวพุทธไทยควรยึดถือปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนา ดังที่พระธรรมกิตติเมธี (เกษม สณฺญโต) ได้ให้ทรงสนทนาไว้ว่า

ชาวพุทธเราไม่ควรบนเลย แต่ควรที่จะมั่นในพระรัตนตรัย และมั่นในตนเอง ตนเองนี้แหละทำให้ดีที่สุดตามแนวทางที่พระพุทธเจ้าแนะนำไว้ แล้วเราจะมีโชคมีลาภและมีชีวิตที่มั่นคง (พระธรรมกิตติเมธี (เกษม สณฺญโต) สัมภาษณ์, 13 กุมภาพันธ์ 2561)

4.2.2 การแก้บนที่เหมาะสม

วิธีการแก้บนอย่างไรให้เหมาะสม หากอ้างตามหลักธรรมคำสอนแล้วก็ไม่อาจสรุปได้อย่างชัดเจน แต่หากประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้เข้ากับความเชื่อของชาวพุทธไทยในปัจจุบัน ที่นิยมบนบานขอสิ่งต่างๆ จากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ก็นับว่าพอจะสามารถอธิบาย หรือแนะนำได้ว่าควรแก้บนอย่างไรให้เหมาะสม

ตัวอย่างการแก้บนที่ค่อนข้างเข้าใจผิด หรือไม่เหมาะสม เช่น การแก้บนด้วยสุรายาสูบ การวิ่ง/รำแก้ผ้า การจุดประทัด เป็นต้น ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้ให้ทรงสนทนาเกี่ยวกับความเหมาะสมของการแก้บนเช่นนี้ไว้อย่างน่าสนใจ ดังเช่นทรงสนทนาของแม่ชีกฤษณา รักษาโณม ความว่า

การแก้บนด้วยการวิ่งแก้ผ้าเป็นการแก้บนที่ไม่ควรทำ เพราะการวิ่งแก้ผ้าสำหรับสตรีเพศเป็นการกระทำที่ล่อแหลมอาจทำให้เกิดการคุกคามทางเพศ ส่วนบุรุษเพศนั้นคนทั้งหลายก็จะมองว่าเป็นการลามก ส่วนการจุดประทัดเป็นการแก้บนที่ไม่ควรทำเพราะอาจทำให้เกิดอัคคีภัยเกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินได้ (แม่ชีกฤษณา รักษาโณม, สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2561)

เช่นเดียวกับทรงสนทนาของพระธรรมกิตติเมธี (เกษม สณฺญโต) ที่เห็นสอดคล้องกัน โดยมีทรงสนทนาดังนี้

การแก้บนด้วยการวิ่งแก้ผ้าไม่ควรทำ เพราะไม่มีพระเจ้าองค์ไหนที่จะชอบแก้ผ้า หรือชอบคนแก้ผ้ารำอยู่อย่างนี้ เพราะถือเป็นเรื่องพิลึก พิสดาร ทะลึ่ง และถือว่า

ล้ำสมัยเป็นอย่างยิ่ง การวิ่งหรือรำกระบี่ (แก้ผ้า) ถือเป็นกรกระทำที่ไม่มีหิริโอตัมปะ ความ
 ละอายชั่วกัลลวาปอะไรต่างๆ หากต้องการแก้บ้นด้วยการแสดงควหาวิธีการที่ไม่อุจาดตา
 หรือวิธีการที่เหมาะสม (พระธรรมกิตติเมธี (เกษม สฤญโต) สัมภาษณ์, 13 กุมภาพันธ์ 2561)

จากทรรศนะของผู้ทรงคุณวุฒิทั้งสองต่างมองว่าการแก้บ้นด้วยการวิ่ง/รำกระบี่
 การแก้บ้นด้วยอบายมุข การจุดประทัด ฯลฯ เป็นการบ้นที่ไม่เหมาะสมและไม่ควรทำ แต่กระนั้นก็มี
 ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ทรรศนะ เกี่ยวกับวิธีการแก้บ้นดังกล่าวไว้เพิ่มเติมได้อย่างน่าสนใจ เช่นชาญณรงค์
 บุญหนุน ได้ให้ทรรศนะความว่า

ถ้าเราเอาวิธีคิดแบบสังคสมสมัยใหม่ที่เน้นเสรีภาพ ถ้าการแก้ผ้าไม่ทำให้
 ใครเดือดร้อน แล้วไม่มีปัญหาอย่างอื่นตามมาก็ทำได้ตามสิทธิ์ที่จะทำ แต่ต้องพิจารณาว่าการ
 แก้ผ้าแก้บ้นมีปัญหาตามมาหรือไม่ เช่น แก้ผ้าแก้บ้นเสร็จแล้วก็กลับบ้านไม่มีอะไรเกิดขึ้น ใน
 แง่มุมของสังคเสรี ทุกคนมีสิทธิ์ที่จะทำได้ จะขี่ม้าก้านกล้วย จุดประทัด ก็ได้แล้วแต่จะแก้
 บ้น ซึ่งการแก้บ้นด้วยวิธีต่างๆ เหล่านี้ล้วนขึ้นอยู่กับมุมมองของแต่ละคน คิดสองแบบ คือ
 แบบแรกมองจากมุมสิทธิเสรีภาพของพลเมืองของแต่ละคน ที่ทุกคนมีสิทธิ์ที่จะทำ แต่ถ้ามอง
 แบบที่สอง ในมุมมองพุทธศาสนา คือ ถือว่าการแก้บ้นด้วยวิธีเหล่านี้มันไม่สามารถทำได้ โดย
 ส่วนตัวแล้วการแก้บ้นด้วยวิธีเหล่านี้ไม่ควร เพราะสถานที่หลายแห่งที่ผู้คนไปแก้บ้น เช่น วัด
 บนเจดีย์ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่ไม่เหมาะสมทั้งสิ้น (ชาญณรงค์ บุญหนุน, สัมภาษณ์, 1 มีนาคม
 2561)

นอกจากนี้ พระเมธาวิญญรส (สุเทพ ปลิวโก) ยังให้ทรรศนะเพิ่มเติม และ
 สอดคล้องกับทรรศนะของชาญณรงค์ บุญหนุน ความว่า

สมควรหรือไม่สมควรขึ้นอยู่กับเงื่อนไขในการบ้นของแต่ละบุคคล
 ยกตัวอย่าง มีพระพุทธรูปองค์หนึ่งศักดิ์สิทธิ์ แต่บังเอิญว่าพระพุทธรูปองค์นี้มีเทวดาที่ชอบ
 สนุกหน่อย อาจจะเคยเป็นผู้ที่มีจิตตึกครั้น บ่นหัวหมูอะไรก็ไม่ได้ บ่นถวายกล้วย ถวายอะไรก็
 ไม่ได้ แต่พอมีคนบ่นแก้ผ้า เกิดถูกใจตันให้ แล้วไม่มาแก้บ้นก็ไม่ได้ เพราะเป็นคำมั่นสัญญาที่
 ให้ไว้ตอนบ่น พอมีคนหนึ่งบ่นได้ คนต่อไปก็ต้องบ่นตาม หากต้องบอกว่าสมควรหรือไม่
 สมควรก็แล้วแต่ว่าจะมองมิติใด ถ้ามองในมิติของคนที่ไม่ได้บ่นก็จะมองว่าไม่ควร เพราะ
 พระพุทธรูปมีไว้กราบไหว้ แล้วการที่ไปแก้ผ้ารำต่อพระพุทธรูปนั้นจะดูเหมือนพวกตันตระ
 เหมือนมหายานนอกพุทธศาสนา แต่ถ้ามองในแง่ของคนที่เป็นบ่น ถ้าไม่รำ ไม่แก้บ้นก็ไม่ได้
 เพราะกลัวเกิดเหตุไม่ดีขึ้นกับตน (พระเมธาวิญญรส (สุเทพ ปลิวโก), สัมภาษณ์, 21
 กุมภาพันธ์ 2561)

จากทรศนะข้างต้น พบว่า วิธีการแก้บนนั้นล้วนแล้วแต่ขึ้นอยู่กับพิจารณาญาณ และการให้ความเคารพต่อสถานที่ อีกทั้งหากจะห้ามไม่ให้มีการแก้บนด้วยวิธีการแก้ผ้า จุดประทัด เป็นต้น ล้วนแล้วแต่เป็นการยาก แต่ควรพึงระลึกถึงความเหมาะสมและความปลอดภัยของตนเอง โดยเฉพาะผู้หญิงหากจะทำการแก้บนด้วยการวิ่งหรือรำแก้ผ้าแก้บน ควรต้องระวังและไม่สมควรทำเป็นอย่างยิ่ง

อย่างไรก็ตาม จากการอภิปรายที่ผ่านมาทั้งหมด เราอาจสรุปได้ว่า ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา การบนและการแก้บนที่เหมาะสมมีแนวทางดังต่อไปนี้

1) การบนต้องทำด้วยความเข้าใจที่ถูกต้องตามหลักการหรือคำสอนทางพระพุทธศาสนาว่า พระพุทธเจ้าไม่ได้ทรงสอนให้บนหรืออ้อนวอนขอสิ่งที่ตนปรารถนาจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แต่ทรงสอนให้ทำความดีและเพียรพยายามด้วยวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสม การบนเป็นเพียงกุศโลบายที่มีผลทางจิตวิทยาให้มนุษย์หรือตนเองมีกำลังใจและการบนอาจสำเร็จได้เพราะกรรมของตนเองหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์อย่างเทวดาอาจช่วยได้ด้วยอำนาจของกรรมและความเพียรที่ตัวเองทำทั้งในอดีตและปัจจุบัน การบนโดยไม่ทำความดีและไม่ใช้ความเพียรพยายามของตนเองเป็นการบนที่ขัดแย้งกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

2) ผู้บนต้องพยายามทำความดีและใช้ความเพียรในการทำสิ่งที่เป็นปัจจัยให้เกิดผลในสิ่งที่ตนปรารถนาหรือสิ่งที่ตนได้บนขอไว้ ไม่ใช่เกียจคร้านหรือทำความชั่วซึ่งจะกลายเป็นปัจจัยที่ทำให้สิ่งที่ตนบนนั้นเกิดได้ยากยิ่งขึ้น

3) จุดมุ่งหมายของการบนหรือสิ่งที่บนขอให้ได้นั้นต้องเป็นสิ่งที่ไม่ทำอันตรายหรือเกิดผลเสียต่อตนเองและคนอื่น ต้องไม่ผิดศีลธรรมและกฎหมาย การบนที่ผิดศีลธรรมหรือผิดกฎหมาย เป็นสิ่งที่ไม่ควรบน เช่น การบนให้ได้ทรัพย์สมบัติหรือคนรักของคนอื่น การบนให้คนอื่นประสบความสำเร็จ และหากทำได้ ก็ไม่ควรบนในลักษณะที่ส่งเสริมให้กิเลสของตนเองเพิ่มมากขึ้นซึ่งจะขัดกับคุณธรรมที่ควรให้เพิ่มมากขึ้น เช่น การบนขอให้มั่งคั่งร่ำรวยมากขึ้นอย่างไม่รู้จักพอ อันเป็นการเพิ่มความโลภ ทำให้ไม่รู้จักพอ ขัดแย้งกับหลักธรรมเรื่องความรู้จักพอ (สันโดษ) และความรู้จักประมาณ (มัตตัญญูตา) กล่าวอีกอย่างคือขัดขวางการมีความสันโดษและความรู้จักประมาณ (มัตตัญญูตา) ที่เป็นคุณธรรมที่ควรให้เกิดมีในตน

4) การแก้บนไม่ควรใช้สิ่งที่ไม่เหมาะสมเพราะขัดกับหลักธรรมอย่างศีลและอบายมุข เช่น การแก้บนด้วยสุราที่ทำให้ผิดศีลข้อห้าและเกี่ยวข้องกับอบายมุขเรื่องการเป็นนักเลงสุรา หรือการแก้บนด้วยหัวหมูจำนวนมาก เพราะการใช้หัวหมูจำนวนมากต้องสั่งเป็นกรณีพิเศษทำให้เกิดการฆ่าสุกรจำนวนมากตามความต้องการของผู้บนนั้นซึ่งเป็นการผิดศีลข้อปาณาติบาต และไม่ควรแก้

บนด้วยวิธีการที่ไม่เหมาะสมกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์และสถานที่หรือผิดกฎหมาย เช่น การแก้บนด้วยการแก้ผ้า
ในบริเวณวัดซึ่งเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ และการแก้บนด้วยการยิงปืนที่กฎหมายห้าม

5) หากแก้บนด้วยการทำความดีได้ ก็จะเป็นดี เพราะการแก้บนด้วยการทำความดี
หรือทำบุญอย่างการอุปสมบทเป็นพระภิกษุหรือการบวชเป็นชีพรามณ์ การบริจาคทานให้แก่วัด
โรงเรียน หรือคนยากจน การสร้างพระพุทธรูปมอบให้วัดหรือสถานศึกษา จะทำให้เราได้มีโอกาส
ทำบุญมากขึ้น และทำให้การบนเข้ากับหลักการทางพระพุทธศาสนามากขึ้น เรียกได้ว่าเป็นการใช้การ
บนเป็นกุศโลบายหรือเครื่องมือช่วยให้ได้ทำบุญมากยิ่งขึ้น

กล่าวโดยสรุป การบนไม่ใช่คำสอนของพระพุทธศาสนา แต่อาจพออนุโลมให้ทำ
ได้ หากการบนนั้นไม่ขัดแย้งอย่างรุนแรงกับคำสอนทางพระพุทธศาสนา เนื่องจากการบนมีทั้งที่
เหมาะสมและไม่เหมาะสมเมื่อพิจารณาตามหลักการทางพระพุทธศาสนา

อย่างไรก็ตาม การบนไม่ใช่กิจกรรมตามคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา ดังที่พุทธ
ทาสภิกขุได้แสดงความเห็นในเรื่องนี้ไว้ว่า การบนเป็นพิธีบวงสรวง อ้อนวอนบรรดาสังค์ศักดิ์สิทธิ์ แต่
การบนไม่ใช่แนวทางในพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงปฏิเสธการกระทำเช่นนั้นโดยสิ้นเชิง (พุทธทาส
ภิกขุ, 2549, น.12) สอดคล้องกับศาสตราจารย์ ดร.วิชระ งามจิตรเจริญ ได้อธิบายเรื่องการบนบานไว้
ว่า ความเชื่อและพิธีกรรมที่ไม่ใช่ของพุทธศาสนาเหล่านี้มาปะปนอยู่กับความเชื่อและพิธีกรรมของ
พุทธศาสนาแม้จะไม่ถึงกับขัดแย้งกับหลักการของพุทธศาสนาเถรวาท แต่ก็มีส่วนทำให้คนไขว้เขวหรือ
เข้าใจผิดว่าเป็นความเชื่อหรือพฤติกรรมของพุทธศาสนา และทำให้คนห่างเหินจากแก่นแท้ของพุทธ
ธรรม และยังนิยมการบนบานหรือขอความช่วยเหลือจากสิ่งที่ไม่ใช่ “สรวง” หรือที่พึ่งตามหลักคำ
สอนของพุทธศาสนา เช่น ต้นไม้ จอมปลวก และสัตว์ที่มีลักษณะประหลาดหรือผิดปกติ การบูชาราหู
เพื่อสะเดาะเคราะห์ที่นิยมกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน (วิชระ งามจิตรเจริญ, 2552, น.30)

ยิ่งไปกว่านั้น ตามแนวทางของพระพุทธศาสนา หากบุคคลต้องการจะประสบ
ความสำเร็จหรือได้สิ่งที่ประสงค์ต้องใช้หลักอริยฐานคือความตั้งใจมั่น มีความมุ่งมั่นเด็ดเดี่ยวในการ
พยายามที่จะให้บรรลุสิ่งที่หวังนั้น เช่นเดียวกับพระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญอริยฐานบารมีเพื่อบรรลุ
สัมพันธญาณและในพระชาติสุดท้าย ก่อนจะตรัสรู้ก็ทรงใช้อริยฐานธรรมในการบำเพ็ญเพียรจน
ตรัสรู้ในที่สุด ชาวพุทธไทยจึงควรบำเพ็ญอริยฐานธรรมมากกว่าการบน หรืออาจจะกล่าวว่าเป็น “การ
บนแนวพุทธ” ที่แท้จริงก็ได้ คือ เมื่อตั้งใจทำอะไรแล้วขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นกำลังใจช่วยให้สำเร็จ การ
กราบไหว้บูชาถือเป็นบุญที่ช่วยส่งเสริมหรือสนับสนุน ไม่ใช่ขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยอย่างที่นิยมทำกัน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า การบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสังคมไทย เป็นความเชื่อที่ถือปฏิบัติอย่างไม่ถูกต้อง ในเรื่องของการอธิษฐานในทางพระพุทธศาสนา คนไทยในสังคมส่วนใหญ่คิดว่า การบนบานกับการอธิษฐานเป็นสิ่งเดียวกัน แต่ความจริงนั้นไม่ใช่ พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ยึดในหลักของเหตุและผล ไม่ได้เชื่อว่าสิ่งใดจักเกิดขึ้นได้ลอยๆ โดยปราศจากเงื่อนไขใดๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง เชื่อในหลักกรรมและวิบากของกรรม พระพุทธศาสนาไม่ใช่ศาสนาแห่งการอ้อนวอนขอให้ผู้อื่นช่วย หากแต่เป็นศาสนาที่สอนให้ช่วยเหลือตนเองให้ได้ด้วยปัญญา

ในสังคมไทยมีรูปแบบการบนเพื่อขอในสิ่งที่ต้องการ ให้สมความปรารถนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวพุทธไทยนิยมบนขอ อาทิ การบนขอกับพระพุทธรูป เช่น หลวงพ่อสมหวัง หลวงพ่อโต หลวงพ่อทันใจ นอกจากนี้ยังมีการบนกับรูปเคารพพระเกจิ เช่น พระอาจารย์ธรรมโชติ หลวงพ่อไต้ยอดตลอดจนการบนพระเครื่อง จุดประสงค์ในการบนนั้นจะมีหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการบนด้านการทำงาน การเงิน การศึกษาเล่าเรียน ความรัก ครอบครัว สุขภาพ และความปลอดภัย เมื่อได้ตามสิ่งที่บนขอไว้แล้วก็จะมีการแก้บนซึ่งมีด้วยกันหลากหลายวิธี เช่น การแก้บนด้วยการถวายวัตถุสิ่งของ การแสดงที่มีทั้งการรำรำแก้บน การจัดมหรสพทั้งที่เป็นดนตรี หนังกลางแปลง หรือการสร้างบุญ การทำความดี ซึ่งวิธีการแก้บนอย่างหลังนี้ถือว่าเป็นวิธีการแก้บนที่ใกล้เคียงและสอดคล้องกับคำสอนทางพระพุทธศาสนามากที่สุด ส่วนวิธีแก้บนบางอย่าง เช่น การเปลื้องผ้ารำถวาย เป็นสิ่งไม่สมควรทำ เพราะขัดกับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา

การวิเคราะห์ความสอดคล้องและความไม่สอดคล้องของการบนกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา คือ เทวดา พุทธานุภาพ การบูชา อธิษฐานธรรม กรรมและการพึ่งตนเอง พบว่าการบนมีทั้งที่ขัดแย้งอย่างชัดเจน เช่น การบนแล้วไม่พยายามขวนขวายด้วยตนเอง รอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยเพียงอย่างเดียว และไม่ขัดแย้งอย่างรุนแรงหรือขัดแย้งอยู่บ้างแต่พออนุโลมให้ทำได้ เพราะผู้บนเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะเรื่องกรรมและการพึ่งตนเอง และพยายามทำความดีพร้อมทั้งขวนขวายด้วยตนเอง ไม่ได้รอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยเพียงอย่างเดียว

การบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธไทย แม้จะไม่ถูกต้องตามหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาโดยตรง แต่ในสังคมปัจจุบันผู้คนต่างต้องการที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และต่างแสวงหาความสุข ทรัพย์สินเงินทอง จึงเป็นการยากที่จะทำให้ผู้คนหันมาสนใจศึกษาและปฏิบัติตามหลักธรรม

คำสอนทางพระพุทธศาสนา ดังนั้นวิธีการที่จะสามารถนำมาปรับใช้ให้ผู้ที่นิยมบนบานศาลกล่าวสามารถเข้าถึงหลักธรรมคำสอน และประพฤติตนในฐานะพุทธศาสนิกชนที่ดีได้นั้น

ผู้วิจัยเห็นว่าควรยึดถือปฏิบัติตามหลักการเรื่องอริชฌาน อริชฌานบารมีในทางพระพุทธศาสนา คือ ความตั้งใจมั่นในการอริชฌาน หมายความว่าเมื่อเราตั้งใจอริชฌานบารมีแล้วจะต้องทำอย่างนี้เรื่อยไป จนประสบความสำเร็จ ดังเช่นองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ตั้งสัจจะอริชฌานว่าจะไม่ลุกไปไหนหากแม้ยังไม่ได้บรรลุธรรม แม้ต้องแลกด้วยชีวิตก็ยอม ดังนั้นคนไทยในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี ควรส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติที่ต้งาม เพื่อคนรุ่นหลังจะได้ถือปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง ไม่ถือปฏิบัติตามกันมาแบบผิดๆ อย่างที่ปรากฏในทุกวันนี้

การปรับเปลี่ยนวิธีการแก้บนอาจจะเป็นวิธีการค่อยๆ เปลี่ยน ซึ่งอาจเริ่มจากการที่นิยมถวายสิ่งของฟุ่มเฟือย ให้เป็นการถวายสิ่งของเพื่อทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญ หรือปรับเปลี่ยนวิธีให้ผู้คนหันมาแก้บนด้วยการปฏิบัติดี ปฏิบัติธรรมแทนการบนแบบเดิม ทั้งนี้การปรับเปลี่ยนวิธีอาจไม่สามารถทำได้ในทันที เนื่องจากวิธี หรือวิธีการบนบานส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากวิธีการที่ปฏิบัติต่อๆ กันมาตามที่เคยเห็น และจากคำบอกเล่าของผู้ที่ได้สมปรารถนา แต่ก็เชื่อว่า จะไม่สามารถทำได้ หากผู้ที่เริ่มปรับเปลี่ยนเป็นผู้ที่มีศีล และรู้จักหน้าที่ชาวพุทธที่ดี เริ่มต้นแก้บนโดยเป็นแบบอย่างให้แก่ผู้อื่น ผู้วิจัยเชื่อว่าชาวพุทธไทยก็จะปฏิบัติตามกันได้ไม่ยาก

5.2 ข้อเสนอแนะ

สังคมชาวพุทธไทยในปัจจุบัน ผู้วิจัยเห็นว่า การบนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์ถือว่ามีมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ โดยเฉพาะบุคคลที่ต้องการสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ ดังนั้น เพื่อให้ชาวพุทธดำรงอยู่ในคุณงามความดี ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนา การจะห้ามไม่ให้บนนั้นเป็นไปได้ยาก แต่ควรมีการปรับเปลี่ยนความเชื่อให้สามารถประพฤติปฏิบัติตนในฐานะชาวพุทธที่ดี มีสติในการไตร่ตรอง เมื่อบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ต้องขยันในการค้นคว้าด้วยตนเองด้วย ให้บนในสิ่งที่ดี ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ต้องเข้าใจในสัจธรรม เรื่องความเปลี่ยนแปลง อนิจจัง เมื่อได้สิ่งที่บนมาแล้วถ้ามีการเปลี่ยนแปลงจะได้ทำใจให้ยอมรับได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ บนได้แต่อย่างจริงจังอย่าหวังจนเกินเหตุ บนตามกำลังที่ตนมี นอกจากนี้ควรระลึกและเคารพในพระรัตนตรัย ให้การบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นเป็นเรื่องของกำลังใจ และทำให้การดำเนินชีวิตมีความสุขก็พอ ดังเช่นความเห็นของพระเมธาวิเชียร และแม่ชีกฤษณา อีกทั้งการตั้งสัจจะอริชฌานจะทำความดีอย่างใดอย่างหนึ่งในทางกุศล เมื่อสำเร็จสมประสงค์แล้วมีการนำดอกไม้ธูปเทียนหรือสิ่งของที่เป็นประโยชน์แก่พระพุทธศาสนาถวายเพื่อเป็น

การบูชาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การบวชในลักษณะนี้ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นการบวชที่จัดเข้าตามหลักพระพุทธศาสนา มากที่สุดและเป็นสิ่งที่ควรทำ

ดังนั้น จึงน่าจะมีการวิจัยในเรื่องแนวทางการปฏิรูปความเชื่อและการปฏิบัติตนเกี่ยวกับ เรื่องการบวชของชาวพุทธในสังคมไทย เพื่อแสวงหาหนทางพัฒนาชาวพุทธไทยให้มีทำดีและแนว ปฏิบัติที่ถูกต้องตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาเมื่อเผชิญปัญหาหรือความทุกข์ในชีวิต ไม่หวังพึ่ง แต่สิ่งศักดิ์สิทธิ์และการบวชจนไม่ได้ช่วยเหลือตนเองหรือบวชด้วยวิธีที่ผิดศีลธรรม

รายการอ้างอิง

พระไตรปิฎก

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

หนังสือ

กฤษณา กฤษณะเศรษฐี. (2557). *ปาฏิหาริย์พระเจ้าทันใจแห่งวัดพระธาตุดอยคำ*. สำนักพิมพ์อ้นรอย.

กองบรรณาธิการข่าวสด. (2553). *เทพ-เทวะ ศักดิ์สิทธิ์-สักการะ*. กรุงเทพฯ: มติชน.

คณะอักษรศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, (2540) , *อารยธรรมสมัยโบราณ-สมัยกลาง* (พิมพ์ครั้งที่ 7) กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไชยณ์ สุขเจริญ. (ม.ป.ป.). *18 อธิษฐาน 28 สังฆาร 38 รูปเหมือน นมัสการ 84 ตำนานพระเกจิ*. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

ทศพล จังพานิชย์กุล. (2549). *สิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองภาคกลาง* พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: บริษัท คอมม่า ดีไซน์แอนด์พริ้นท์ จำกัด.

นายตำรา ณ เมืองใต้. (2547). *อี่เสียด* (พิมพ์ครั้งที่4). กรุงเทพฯ: น้ำฝน

นियะดา เหล่าสุนทร. (2544). *ประชุมจารึกวัดพระเชตุพน* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: คณะสงฆ์วัดพระเชตุพน.

ปัญญา นันทิกขุ. (2510). *เทวดาในภาษาธรรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาดไทยกรมราชทัณฑ์.

เปลื้อง ณ นคร. (2548). *พจนานุกรมภาษา*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช

เพชรวรรณ ประเสริฐบุญ. (2553). *ตำนานพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์*. กรุงเทพฯ: ปกิณกะ.

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์). (2543). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่12).

- กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2539). *จาริกบุญ จาริกธรรม*. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก จำกัด.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์). (2555). *พุทธธรรม*. กรุงเทพฯ: ธรรมะอินเทอร์เนต.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2556). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 24)*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภัทรพร สิริกาญจน. (2553). *พระพุทธศาสนาในประเทศไทย: เอกภาพในความหลากหลาย*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภิกขุ ปัญญานันทมุนี. (2505). *ท่านเป็นชาวพุทธหรือ? ชาวพุทธควรเชื่ออย่างไร*. ธนบุรี : โรงพิมพ์บรรหาร.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2528). *มังคลัตถทีปนีแปล เล่ม 2 (พิมพ์ครั้งที่ 6)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- มูณี แสงธรรม. (2555). *ไหว้พระขอพรสมใจปรารถนา*. กรุงเทพฯ: กายใจ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). *พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542*. กรุงเทพฯ: บริษัทนามิบุ๊คส์พับลิเคชั่น จำกัด.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2554 (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: บริษัทนามิบุ๊คส์พับลิเคชั่น จำกัด.
- ยศ สันตสมบัติ. (2556). *มนุษย์กับวัฒนธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วลัยลักษณ์ ทรงศิริ. (2535). *วีรบุรุษจากเมืองพิชัย พระยาพิชัยดาบหัก (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. กรุงเทพฯ: บริษัท ต้นอ้อ จำกัด
- เวทย์ วรวิทย์. (2541). *พระภูมิ-เจ้าที่ (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. กรุงเทพฯ: โสมสาร.
- วัชระ งามจิตรเจริญ. (2552). *พุทธศาสนาเถรวาท (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิจิตรวาทการ. (2541). *พุทธานุกรมภาพกับจิตตานุภาพ*. กรุงเทพฯ: เสริมวิทย์บรรณาการ.
- สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ. (2503). *เรื่องโบราณคดี จากลายพระหัตถ์สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ และ หลวงบริหารบุรีรักษ์*. พระนคร: ศิลปาบรรณาการ.
- สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา. (2534). *ทศบารมีในพระพุทธศาสนาเถรวาท*. กรุงเทพฯ: โรง

พิมพ์ มหามกุฏราชวิทยาลัย.

สมเด็จพระพุทธาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถระ). (2554). *คัมภีร์วิสุทธิมรรค* พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: บริษัทนาเพรส จำกัด.

อนุชา ทรงศิริ. (2541). *เปิดอกสัมภาษณ์สุดยอดพระเครื่องของคนดัง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ลุ่มน้ำเจ้าพระยา.

บทความวารสาร

บุศรา สว่างศรี. (2553). *จากพระพิมพ์สู่พระเครื่อง*. วารสารพุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิทยานิพนธ์

กชกร ตูลารักษ์. (2546). *ความเชื่อเรื่องศักดิ์สิทธิ์กับการค้าขายอาหารในมหาวิทยาลัยรามคำแหง*. (สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง คณะศิลปศาสตร์.

ทัศนธรณ์ แซ่ตั้ง. (2540). *ความเชื่อเกี่ยวกับการบนบานและการแก้บน: กรณีศึกษาบ้านปากกุ่มหมู่ที่ 5 ตำบลท่าแฝก อำเภотаปลา จังหวัดอุตรดิตถ์*. (สารนิพนธ์ประกาศนียบัตรบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พระครูสิริ รัตนานวัตร. (2556). *การบนบาน บวงสรวง: แนวคิด หลักการ อิทธิพล ต่อสังคมไทย*. (บทสังเคราะห์งานวิจัย). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์.

พระภูเมธ สุเมโธ (พูนสุวรรณ). (2553). *ความเชื่อและพฤติกรรมของชาวพุทธที่มีต่อพระเจ้าแก้วตื้อ วัดสวนดอกเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สาขาวิชาพระพุทธศาสนา.

พระมหาเกรียงไกร แก้วไชยะ. (2546). *การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องสรวงในพระพุทธศาสนาเถรวาท*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์.

ศิริพร วัลย์ภูมิ. (2554). *อิทธิพลความเชื่อในหลวงพ่อโสธรที่มีต่อวิถีชีวิตของชาวพุทธ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์.

อธีราชย์ นันชนันตี. (2558). *การนับถือผีของชาวไทยย่อ: ความสัมพันธ์ด้านความเชื่อและนิเวศวิทยา*

วัฒนธรรม. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

เกษรนา นาทวีไพโรจน์. “ถึงบางอ้อเลย !! นี่หรือ? สาเหตุที่คนไทยต้องถวาย "น้ำแดง" เวลากราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ !!!” 14 ธันวาคม 2560. <http://www.tsood.com/contents/155234>.

(สืบค้นเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2561)

ข่าวสด. “แห่แก้บนเปลญวน!! ฮือฮา ‘เจ้าปู่เหมราช’ ให้โชคถูกหวย ขอพรสมหวังทุกราย” 8 กุมภาพันธ์ 2560 https://www.khaosod.co.th/around-thailand/news_211204. (สืบค้นเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2561)

ข่าวสดออนไลน์. “ป้าคำชะโนดให้โชค! ยายถูกหวย 18 ล้าน หลังไหว้ปู่ศรีสุทโธฯ เผยเลขโผล่ใกล้ๆ ปล่องพญานาค” *ข่าวด่วน*, 3 เมษายน 2560. https://www.khaosod.co.th/breaking-news/news_282844 (สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2560).

ข่าวสดออนไลน์. “รำแก้บนพญาเต่างอย! ‘จินตหรา’ จัดชุดใหญ่บวงสรวง ควักเงินสดๆ บริจาคให้” 23 มีนาคม 2561. https://www.khaosod.co.th/entertainment/news_877263. (สืบค้นเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2561)

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. “อารยธรรมอินเดีย” ม.ป.ว.,

<http://www.human.cmu.ac.th/courseonline/course/004233/pdf/doc01.pdf>

(สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2560)

คงกะพัน แสงสุริยะ. “ช่วงล่าลี้ลับ ตอน อภินิหารีย์แห่งศรัทธา เจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว.”, *PPTV HD 36*, 12 มีนาคม 2559. <https://www.youtube.com/watch?v=rscPCdsw1gU> (สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2560).

คงกะพัน แสงสุริยะ. “ล่าลี้ลับ ตอน เทพทันใจ เทพกระซิบ.” *PPTV HD 36*, 21 เมษายน 2560.

<https://www.youtube.com/watch?v=SdXvjPHpoxM> (สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2560)

เดลินิวส์. “ตึก-บงกช เปิดใจน้ำตาคลอ แม่ทรุดหนักผ่ากะโหลกออก.” *เดลินิวส์*, 30 มีนาคม 2559.

<https://www.dailynews.co.th/entertainment/388793> (สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2560).

เดลินิวส์. “หนุ่มๆ วิ่งแก้ผ้ารอบองค์พระ! แก้บนจับใบตำเกณฑ์ทหาร.” *เดลินิวส์*, 9 เมษายน 2559.

- <https://www.dailynews.co.th/regional/390726> (สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2560).
 เด่นออนไลน์. “คนโสดได้เฮ! คู่รักสมหวังถวายหัวหมูป็นร้อยหัวแค้น “หลวงพ่สมหวัง” นครชัยศรี.” *ข่าวสด*, 22 มีนาคม 2560. https://www.khaosod.co.th/special-stories/news_265828 (สืบค้นเมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2560).
- เด่นออนไลน์ ““ปุศรีสุทโธ” ให้โชคอีกแล้ว!! ป้าเพิ่งกลับจากคำชะโนด-ถูกหอยทากที่รวยทันทังใจ 12 ล้าน”, *ข่าวสด*. 16 มีนาคม 2560. https://www.khaosod.co.th/special-stories/news_258347 (สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2560).
- เดลินิวส์. “ฮือฮา!! แค้นไก่ต้ม 600 ตัว ขอสับประรดลูกตก-ราคาดี” 31 ธันวาคม 2559.
<https://www.dailynews.co.th/regional/546146>. (สืบค้นเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2560)
- โรม บุนนาค. “หลวงพ่จัดให้! สาววิถการขอปิดทองที่ของลับของหลวงพ่แค้นวัดฉลอง.” *ผู้จัดการ*, 7 กรกฎาคม 2558. <http://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9580000082740> (สืบค้นเมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2560).
- ไทยรัฐทีวี. “มตดำกรรชัยอำปากค่าง เจออิทธิฤทธิ์ “ไอ้ไข่วัดเจดีย์”.” *ไทยรัฐทีวี*, 7 มีนาคม 2560.
<https://www.youtube.com/watch?v=gJKpUspil9o> (สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2560).
- ไทยรัฐทีวี. “ร้องเพลงแค้น.” *ไทยรัฐทีวี*, 10 กุมภาพันธ์ 2560.
<https://www.youtube.com/watch?v=EURigX8WI5s> (สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2560).
- ไทยรัฐออนไลน์. “กระเป๋าดังหาย ยกมือไหว้หลวงพ่โสธร วิน จยย. ไปเจอรีบแจ้ง ตร.” *ไทยรัฐ*, 10 มีนาคม 2559. <https://www.thairath.co.th/content/588772> (สืบค้นเมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2560).
- ไทยรัฐออนไลน์. “แค้นไก่ต้มน้ำปลา 110 ตัว ไข่วัด 100 ฟอง หลังขายที่ดินได้เงินร่วม 20 ล.” *ไทยรัฐ*, 16 กันยายน 2560. <https://www.thairath.co.th/content/996730> (สืบค้นเมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2560).
- ไทยรัฐออนไลน์. “แค้น ‘หลวงพ่สมหวัง’ ถวายไข่วัด 5 หมื่นฟอง ผัวเมียธุรกิจสิ้นเงินคล่องมือ” 14 พฤษภาคม 2560. *ไทยรัฐ*. <https://www.thairath.co.th/content/940773>. (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2560)
- ไทยรัฐออนไลน์. “กรีดล้น ถูหอย 6 ล้าน สาวกรมชลดวงดีถวายไ้วัดไอ้ไข่วัด 99 ตัวแค้น.” *ไทยรัฐ*, 17 เมษายน 2559. <https://www.thairath.co.th/content/606915> (สืบค้นเมื่อวันที่ 9

กรกฎาคม 2560).

ไทยรัฐออนไลน์. “แก๊บนกเอบ 1,000 ตัว! ผัวเมียศรีราชา เช่นเจ้าที่ หลังสับประรดกำไรเท่าตัว.”

ไทยรัฐทีวี, 30 ธันวาคม 2558. <https://www.thairath.co.th/content/556288> (สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2560).

ไทยรัฐออนไลน์. “ขอพร 'คำชะโนด 2' ฟันเห็นพญานาค สาวสระบุรี ถูกรางวัลที่ 1 ได้ 6 ล้าน.”

ไทยรัฐ, 17 กรกฎาคม 2560. <https://www.thairath.co.th/content/1007702> (สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2560).

ไทยรัฐออนไลน์. “คอหอยแก๊บน 'หลวงพ่อกศใหญ่' ที่เมืองคอน ให้โชคถูกติดหลายงวด.” ไทยรัฐ, 18 มิถุนายน 2560 <https://www.thairath.co.th/content/976490> (สืบค้นเมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2560).

ไทยรัฐออนไลน์. “จัดชุดใหญ่! หัวหมู 200 - ไช้ไก่ 9 พันฟอง ผู้รับเหมาแก๊บน หลวงพ่อสมหวัง”

ไทยรัฐ, 7 สิงหาคม 2560. <https://www.thairath.co.th/content/1030050> (สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2560).

ไทยรัฐออนไลน์. “ดีเกินคาด!! โป๊ป เบลล่า นำทีมบุพเพสันนิวาส ร้าแก๊บนฉลองเรตติ้งแรง” 1

เมษายน 2561. ไทยรัฐ. <https://www.thairath.co.th/content/1244421>. (สืบค้นเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2561)

ไทยรัฐออนไลน์. ““ตูน บอดี้สแลม” เสียชีวิต! ฟ้าผ่าคาเวที ไม่ระคายผิว.” ไทยรัฐ, 13 ตุลาคม

2557. <https://www.thairath.co.th/content/456381> (สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2560).

ไทยรัฐออนไลน์. “ถวายเป็นกุศล1พันตัว! แม่ค้าทุเรียนแก๊บน 'หลวงพ่สมหวัง' หลังขายได้กำไรดี”

ไทยรัฐ, 14 กันยายน 2560. <https://www.thairath.co.th/content/1070145> (สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2560).

ไทยรัฐออนไลน์. “ถวายเป็นกุศล 1 แสนพวง แก๊บนหลวงพ่ทันทใจ! เชื่อช่วยให้กลับมาเดินได้.”

ไทยรัฐ, 21 มีนาคม 2559. <https://www.thairath.co.th/content/593913> (สืบค้นเมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2560).

ไทยรัฐออนไลน์. “นี่สิมหาเฮง! ย้อน 6 ที่สุดโคตรคนดวงดี ถูกหวยรวยอื้อซ่าเกือบ 100 ล้าน.” ไทยรัฐ,

18 กรกฎาคม 2560. <https://www.thairath.co.th/content/1008367> (สืบค้นเมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2560).

ไทยรัฐออนไลน์. “พ่อแม่ 'แก้ว พงษ์ประยูร' บนเกจิดัง ขอลูกชีวเหรียญทองชกมวย.” ไทยรัฐ, 30

- กรกฎาคม 2555. <https://www.thairath.co.th/content/279988> (สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2560).
- ไทยรัฐออนไลน์. “แม่วัย 76 เตรียมรำก้าน ลูกชายแรงงานทาสเกาะอัมบนกลับถึงบ้าน.” *ไทยรัฐ*, 2 ตุลาคม 2557. <https://www.thairath.co.th/content/454270> (สืบค้นเมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2560).
- ไทยรัฐออนไลน์. “ไม่ต้องเป็นทหารสมใจ! ก้านหาบน้ำใส่บ่อศักดิ์สิทธิ์ แนนวัดโพธิ์แก้ต้น.” *ไทยรัฐ*, 6 เมษายน 2559 <https://www.thairath.co.th/content/602096> (สืบค้นเมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2560).
- ไทยรัฐออนไลน์. “รู้จัก 'หลวงพ่อกษร' พระบรืวารของ 'หลวงพ่อโสธร' คนไปขอพรหายเจ็บหายป่วย” 10 กรกฎาคม 2560. *ไทยรัฐ*. <https://www.thairath.co.th/content/999967>. (สืบค้นเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2561)
- ไทยรัฐออนไลน์. “ศรัทธาไม่ถอย! จ้างลิเกก้าน เจ้าแม่ นางไม้พิษณุโลก ถูกหวย 5 งวดติด” 8 มีนาคม 2561. *ไทยรัฐ*. <https://www.thairath.co.th/content/1222817> (สืบค้นเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2561)
- ไทยรัฐออนไลน์. “สุดแปลก! ชาวบ้านอ่างทอง ยังแห่ก้านด้วยน้ำอัดลมนับหมื่นขวด.” *ไทยรัฐ*, 18 มกราคม 2559. <https://www.thairath.co.th/content/564471> (สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2560).
- ไทยรัฐออนไลน์. “หนุ่มฝึกให้รอดเกณฑ์ทหาร จัด 'จีวแก๊ว' ก้านหลวงพ่อขาว” 4 เมษายน 2561. *ไทยรัฐ*. <https://www.thairath.co.th/content/1247046> (สืบค้นเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2561)
- ไทยรัฐออนไลน์. “ฮือฮา! เจ้าของ บ.รับเหมาฯ นำมะนาวยักษ์ 99 ลูก ก้านหลวงพ่อไ้ยวัดมะนาว.” *ไทยรัฐ*, 22 มกราคม 2559. <https://www.thairath.co.th/content/566627> (สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2560).
- นรินทร์ ใจหวัง “‘มัลลายิมถนน’ ความเชื่อ-เครื่องเตือนใจอุบัติเหตุ” 12 มกราคม 2558. *โพสต์ทูเดย์* <https://www.posttoday.com/politic/report/340819>. (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2560)
- ผู้จัดการออนไลน์. “5 สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ยอดฮิต คนแห่ 'บน-ขอ'-สมหวังทุกเรื่อง!” 3 มิถุนายน 2553 <http://www.manager.co.th/asp-bin/PrintNews.aspx?NewsID=9530000076350> (สืบค้นเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2560)
- มติชนออนไลน์. “แห่ก้านหลวงพ่อนุ่ม น้ำอัดลมกองพะเนินนับหมื่นขวด” 18 มกราคม 2559. *มติ*

ชน. https://www.matichon.co.th/region/news_5273 (สืบค้นเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2560)

มติชนออนไลน์. “ฮือฮา!!!ชรก.ผู้ใหญ่ ออเดอร์พวงมาลัยมะลิสด 1.1ล้านพวง แก่บนหลวงพ่อดันใจ มารดาหายป่วย” 8 กุมภาพันธ์ 2560. *มติชน*.

https://www.matichon.co.th/local/news_457254. (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2560)

วัดเขานางบวช. “ประวัติความเป็นมาวัดเขานางบวช.” 7 กันยายน 2560.

<http://www.watkaonangbuach.org/ประวัติความเป็นมา.html> (สืบค้นเมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2560).

ศักดิ์ศรี บุญรังศรี. “เหนียวสุดๆ!! “หลวงพ่อบ๊วย วัดมะนาว” โดนยิงหางหลัง กระเด็นตกน้ำยังไม่เข้า ไร่ร่องรอย!! พระท่านแจกพร้อยอย่างเดียว จึงขลังแบบสุดๆ สาธุ.” *สำนักข่าวทีนิวส์*, 26 มีนาคม 2560. <http://www.tnews.co.th/contents/306878> (สืบค้นเมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2560).

สถาบันเลขศาสตร์ประยุกต์โฮโรนัมเบอร์ “ชาวบ้านฮือฮา! ฝึหลักกิโลเมตรกินน้ำแดง ให้โชคลูกรางวัล ที่ 1 แท้เช่นไหว้” <http://www.horonumber.com/blog-728>. (สืบค้นเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2560)

Sivakorn. “ตำนานความเชื่อเรื่อง “นางตะเคียน” หรือ “เจ้าแม่ตะเคียนทอง”.” *Sivakorn Channel*. 18 มิถุนายน 2559. <https://www.youtube.com/watch?v=b5jVwMUrYkw> (สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2560).

Suppanut-m. “บนหลวงพ่อกะลือบ.” 14 กันยายน 2560.

<http://sitluangporquay.com/forum/index.php?topic=7454.0> (สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2560).

สัมภาษณ์

พระธรรมกิตติเมธี (เกษม สมนฺโต), ดร. . อธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. (13 กุมภาพันธ์ 2561). สัมภาษณ์.

พระราชปริยัติมุนี (เทียบ สิริญาโณ), ผศ.ดร. . คณบดีคณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย. (20 มีนาคม 2561). สัมภาษณ์.

พระเมธาวิญญู (สุเทพ ปสิวิโก), ผศ.ดร. . รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

วิทยาลัย. (21 กุมภาพันธ์ 2561). สัมภาษณ์.

ผศ.ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโณม. ผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
พระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (20 กุมภาพันธ์ 2561).
สัมภาษณ์.

ผศ.ดร.เดโชพล เหมนาไลย. ประธานโครงการปริญญาโท สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (19 มีนาคม 2561). สัมภาษณ์.

ผศ.ดร.ชาญณรงค์ บุญหนุน. หัวหน้าภาควิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. (1
มีนาคม 2561). สัมภาษณ์.

ผศ.ดร.ประเสริฐ รุณรา. อาจารย์ภาควิชาภาษาไทยและภาษาวัฒนธรมตะวันออก
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (22 มีนาคม 2561). สัมภาษณ์.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
อักษรย่อชื่อคัมภีร์ในพระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิงส่วนที่เป็นคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทในงานวิจัยนี้ การอ้างอิงชื่อคัมภีร์จะใช้อักษรเป็นภาษาบาลี โดยมีการใช้ระบบอักษรย่อดังต่อไปนี้

1. การอ้างอิงคัมภีร์พระไตรปิฎก อักษรย่อที่ใช้ อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2539 โดยใช้ระบุชื่อคัมภีร์ เล่ม/ข้อ/หน้า ตัวอย่างเช่น ขุ.ชา.27/ 6/ 3 หมายถึง คัมภีร์ขุททกนิกาย ชาตค ภาษาไทย พระไตรปิฎก เล่มที่ 27 ข้อที่ 6 หน้าที่ 3 คำอธิบายชื่ออักษรย่อ ชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎกที่ใช้ในงานวิจัยนี้ มีดังนี้

ขุ.ชา.	=	ขุททกนิกาย ชาตค
ขุ.ธ.	=	ขุททกนิกาย ธัมมบท
ขุ.อป.	=	ขุททกนิกาย อปทาน
ส.ม.	=	สังยุตตนิกาย มหาวารวรรค
ส.ส.	=	สังยุตตนิกาย สคาถวรรค
ที.ปา.	=	ทีฆนิกาย ปาฎีกวรรค
ม.ม.	=	มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัณณาสก์
อง.ฉก.	=	อังคุตตรนิกาย ฉกนินบาต
อง.ทุก.	=	อังคุตตรนิกาย ทุกนินบาต
อง.ปญจก.	=	อังคุตตรนิกาย ปญจกนินบาต

ภาคผนวก ข

หนังสือรับรองการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ชุดที่ 2

หนังสือรับรองการพิจารณาด้านจริยธรรมการวิจัยในคน
 คณะอนุกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ชุดที่ 2
 99 หมู่ที่ 18 ถ.พหลโยธิน ต.คลองหนึ่ง อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี 12121
 โทร. / โทรสาร 0-2564-4440-79 ต่อ 1804

หนังสือรับรองเลขที่ 104/2560
 รหัสโครงการวิจัย 137/2560
 ชื่อโครงการวิจัย การบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธในสังคมไทย
 ชื่อผู้วิจัย นางสาวยุพารักษ์ ชนะบวรวัฒน์
 หน่วยงานที่รับผิดชอบ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เอกสารที่รับรอง

1. โครงร่างการวิจัย ฉบับที่ 2 วันที่ 31 มกราคม 2561
2. เอกสารชี้แจงข้อมูลแก่ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย (Information Sheet) ฉบับที่ 2 วันที่ 31 มกราคม 2561
3. หนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย (Consent Form) ฉบับที่ 2 วันที่ 31 มกราคม 2561

คณะอนุกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ชุดที่ 2 ได้พิจารณาอนุมัติด้านจริยธรรมการทำวิจัยในคนให้ดำเนินการวิจัยข้างต้นได้ ตามมติการพิจารณาแบบ Expedited Review

ระยะเวลาที่อนุมัติ 1 ปี

อนุมัติ ณ วันที่ 5 มีนาคม 2561

หมดอายุวันที่ 5 มีนาคม 2562

กำหนดส่งรายงานความก้าวหน้า 5 กันยายน 2561

ถ้าหากผู้วิจัยไม่สามารถดำเนินการทันตามกำหนดของอายุใบรับรอง โครงการวิจัย (1 ปี) ให้ผู้วิจัยดำเนินการยื่นเรื่องขอต่ออายุขยายเวลา ก่อนครบกำหนดอย่างน้อย 30 วัน

ลงชื่อ.....
 (รองศาสตราจารย์ ดร. พันเอก ถวัลย์ ฤกษ์งาม)

ลงชื่อ.....
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิมลพัทธ์ ศรีไวย์)

ประธานคณะอนุกรรมการ
 อนุมัติ ณ วันที่ 5 มีนาคม 2561
 หมดอายุ วันที่ 5 มีนาคม 2562

อนุกรรมการและเลขานุการ

ภาคผนวก ค

แบบสัมภาษณ์

นักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิ
การบวญสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธไทยสังคคไทย

1. ท่านคิดวว่า อะไรคือสาเหตุที่ทำให้ชาวพุทธไทยบวญสิ่งศักดิ์สิทธิ์
2. ท่านคิดวว่าในการบวญสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธไทยมีสิ่งใดที่ชาวพุทธไทยเข้าใจผิดอยู่บ้าง
3. ท่านคิดวว่า การบวญสิ่งศักดิ์สิทธิ์สอดคล้องหรือขัดกับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาหรือไม่อย่างไร
4. ท่านคิดวว่า การบวญสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ไม่เกี่ยวกับพุทธศาสนาโดยตรง เช่น รูปเคารพพระมหากษัตริย์และบุคคลสำคัญ เป็นสิ่งที่ควรทำหรือไม่ เพราะเหตุใด
5. ท่านคิดวว่า ชาวพุทธไทยควรบวญสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในพุทธศานามหายานมีเจ้าแม่กวนอิมเป็นต้นหรือไม่ เพราะเหตุใด
6. ท่านคิดวว่าวิธีแก้บนบางวิธี เช่น วจึงแก้ผ้า การแก้ผ้ารำ การขี้ม้กากันกล้วย การจุดประทัด การถวญว่าว ฯลฯ สมควรหรือไม่ เพราะเหตุใด
7. ท่านคิดอย่างไรกับชาวพุทธในปัจจุบันที่ใช้การบนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นที่พึ่งทางใจ
8. ท่านมีเกณฑ์ในการพิจารณาความเหมาะสมสำหรับการบวญสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธไทยอย่างไร

ข้อเสนอแนะ _____

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ

นางสาวยุพารักษ์ ชนะบวรวัฒน์

วันเดือนปีเกิด

17 พฤศจิกายน พ.ศ.2534

วุฒิการศึกษา

ปีการศึกษา 2556: ศาสนศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชา

พุทธศาสตร์

มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย

